T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİNDE BİR İLÂHÎLER MECMÛASI (İNCELEME-METİN)

Ümran AKGEDİK
17915005

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Abdulsamet ÖZMEN

Diyarbakır-2019

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİNDE BİR İLÂHÎLER MECMÛASI (İNCELEME-METİN)

Ümran AKGEDİK
17915005

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Abdulsamet ÖZMEN

Diyarbakır-2019

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum Süleymaniye Kütüphanesinde Bir İlâhîler Mecmûası (İnceleme-Metin) çalışmasının tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, kâğıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

27/12/2019

Ümran AKGEDİK

T.C

DİCLE UNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

Ümran AKGEDİK tarafından yapılan "Süleymaniye Kütüphanesinde Bir İlâhîler Mecmûası (İnceleme-Metin)" konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir

Jüri Üyesinin

Ünvanı Adı Soyadı

Başkan: Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK

Üye: Doç. Dr. Adnan OKTAY

Üye: Dr. Öğrt. Üyesi Abdulsamet ÖZMEN

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 27/12/2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../...../2020

Prof. Dr. Nazım HASIRCI

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

(MÜHÜR)

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatı, Türk milletinin geniş bir coğrafyada hüküm sürdüğü, edebî ve sanatsal zevkin zirveye ulaştığı vakitlerde meydana getirilmiş büyük bir hazinedir. Bu büyük hazineyi anlama ve anlamlandırma adına yıllardır birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir.

Bu çalışma, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Nuri Arlasez Kataloğuna kayıtlı 2395/00018 numaralı İlâhîler Mecmûası inceleme-metninden oluşmaktadır. Mecmûanın müellifi hakkında kaynaklarda herhangi bir malumata rastlanmamıştır. Mecmûa muhteva olarak; ilâhîler, nat-ı şerîfler ve tevşîhlerden oluşmuştur. İlâhîler beyit ve dörtlük nazım birimiyle yazılmıştır.

Çalışmanın amacı; günümüze kadar üzerinde herhangi bir akademik çalışma yapılmamış olan bu İlâhîler Mecmûasını Türk edebiyatına kazandırmaktır. Mecmûa "inceleme-metin" bağlamında Osmanlı Türkçesinden günümüz diline aktarılmıştır.

Bu çalışmada başta divânlar ve sözlükler olmak üzere Kur'an ayetleri ve hadisler, ilâhî mecmûaları alanında yapılan akademik çalışmalar göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışmanın giriş bölümü; mecmûaların genel özellikleri, mecmûaların önemi, mecmûaların klasik şiire katkıları, mecmûa çeşitleri ve İlâhîler mecmûası başlıklarını içeren konulardan oluşmaktadır.

Birinci bölümde; üzerinde çalışma yapılan mecmûanın nüsha kaydı ve müellifi, nüshanın şekilsel incelemesi, muhtevası, kullanılan vezinler, dil ve üslup, imlâ incelemesi ve mecmûada yer alan şairlere yer verilmiştir.

İkinci bölümde; metnin kurulmasında göz önünde bulundurulan özelliklere, transkripsiyon alfabesine metin başlıklarına yer verilmiştir. Mecmûada yer alan

ilâhîler transkribe edilmiştir. Ayrıca mecmûada yer alan Arapça-Farsça ilâhîler tespit edilerek tercümesi yapılmıştır. Mecmûada yer alan ilâhîler yayınlanmış dîvânlarla karşılaştırılarak var olan farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.

Çalışmamız sonuç, kaynakça ve tıpkıbasım bölümü ile sonlandırılmıştır.

Bu çalışmayı hazırlarken tecrübelerini benimle paylaşan, rehberliğini benden esirgemeyen başta danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Abdulsamet ÖZMEN'e, teşekkür ederim. Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK'e, Doç. Dr. Adnan OKTAY'a, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Uğurlu ARSLAN'a, Dr. Mehmet Mekin MEÇİN'e, Minoo ZADESAFARİ hocalarıma ve bugünlere gelmemi sağlayan aileme şükranlarımı sunarım.

ÜMRAN AKGEDİK

Diyarbakır-2019

ÖZET

Bu çalışma, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Nuri Arlasez Kataloğuna kayıtlı 2395/00018 numaralı ilâhîler mecmûasının incelemesi ve transkripsiyonundan oluşmaktadır. Bu çalışma, şiirleri yer alan şairlerin dîvânlarına ve mecmûada geçen Kur'an ayetlerine müracaat edilerek hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, el yazması olan İlâhîler Mecmûası metnini transkribe ve incelemesi yapılarak ilim dünyasına kazandırmaktır.

Söz konusu mecmûanın önce şekil bakımından kısa bir tanıtımı yapılmış, daha sonra nüshada yer alan şiirler transkribe edilmiştir. Mahlas beyti bulunan şiirlerin kime ait olduğu tespit edilmiş, nüshada yer alan şiirlerde kullanılan ölçü hakkında bilgi verilmiştir.

Bu çalışma giriş bölümü dışında iki bölüm ile sonuç, kaynakça ve tıpkıbasımdan oluşmaktadır. Giriş bölümünde, mecmûalar hakkında kapsamlı bilgilere yer verilmiştir. Birinci bölümde, üzerinde çalışma yapılan mecmûanın müellifi, muhtevası, şekilsel özellikleri, dil-üslup, imlâ bakımından incelemesi ve mecmûada yer alan şairler başlıklarına yer verilmiştir. İkinci bölümde, metnin kurulmasında göz önünde bulundurulan hususlara, transkripsiyon alfabesine ve metne yer verilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular sonuç bölümüne yazılmıştır.

Çalışmanın son kısmında ise tez hazırlanırken yararlanılan kaynakların künyelerine ve metnin tıpkıbasıma yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Mecmûa, ilâhîler mecmûası, transkripsiyon, ölçü, şiir

ABSTRACT

This work is consist of investigation and transcription of Religious Songs which is registered at Nuri Arlasez Catalogue with 2395/00018 number at Suleymaniye Manuscripts Library. This study has been prepared by applying to the classical Ottoman poetry of poems whose poems included and the verses of Holy Quran in the periodical. The aim of this study is to gain of Periodical of Hymns to the science world as investigation and transcription of that.

Firstly, the short description the periodical as regards to its shape was done, then the poets in the periodical were transcribed. The poems which were used pseudonyms couplets were determined as to whom belong to, the information about the measures of the poems in the periodical.

This work is based on two sections except for introductionincluding, two body, one conclusion, references and the same publishing of the last version of periodical. In introduction the extensive information about periodicals was given. In the first section investigations about the author, contents, shape features, language-style, punctuations of the periodicals studied on; the head tittles of the poems which were included in the periodical. In the second section the points taken into consideration as making up of the text, alphabets of the transcriptions and the text itself are mentioned. In the conclusion part the findings which were gained after all studies are used.

In the final part of the study the names and the same version of theresources which have been used while the thesis has been preparing.

Keywords

Periodical, Periodical of Hymns, Transcriptions, Measures, Poets

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ ..... **I**
ÖZET ..... **III**
ABSTRACT ..... **IV**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
KISALTMALAR ..... **VII**
TABLO LİSTESİ ..... **VIII**
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ ..... **IX**
GİRİŞ **1**
1. MECMÛALARIN GENEL ÖZELLİKLERİ **1**
2. MECMÛALARIN ÖNEMİ **2**
3. MECMÛALARIN KLASİK ŞİİRE KATKISI **3**
4. MECMÛA ÇEŞİTLERİ **4**
4.1. İlâhîler Mecmûası 6

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİNDE BİR İLÂHÎLER MECMÛASI

1.1. NÜSHA KAYDI VE MÜRETTİBİ **7**
1.2. NÜSHANIN ŞEKİL İNCELEMESİ **7**
1.2.1. Mecmûada Kullanılan Arûz Kalıpları 9
1.2.2. Mecmûada Kullanılan Hece Ölçüleri 10
1.2.3. Mecmûada Yer Alan Arapça ve Farsça Şiirler 11
1.3. MECMÛANIN MAKAM FİHRİSTİ **12**
1.4. MUHTEVÂ İNCELEMESİ **17**
1.4.1. Divanlarda Tespit Edilen Diğer Manzumeler 18
1.5. MECMÛADA KULLANILAN ÖLÇÜLER **19**
1.6. ESERDE KULLANILAN NAZIM ŞEKİLLERİ **19**
1.7. DİL VE ÜSLUP İNCELEMESİ **19**

1.8. İMLÂ İNCELEMESİ 20
1.9. MECMÛADA YER ALAN ŞAİRLER..... 21
1.10. MECMÛA METNİN KURULMASINDA GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULAN HUSUSLAR..... 30
İKİNCİ BÖLÜM
METİN
SONUÇ..... 211
KAYNAKÇA 213
EKLER..... 218

KISALTMALAR

C.	Cilt
bkz.	Bakınız
haz.	Hazırlayan
yy.	Yüzyıl
s.	Sayfa
d.	Doğum
ö.	Ölüm
b.	bin
Sn.	Sayın
Çev.	Çeviren
G.	Abdulbaki Gölpınarlı
T.	Mustafa Tatcı
V.	Hacı Bayram Velî
N.	Seyyid Muhammed Nûr
KB	Kültür Bakanlığı
TTK	Türk Tarih Kurumu
DİB	Diyanet İşleri Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
N.A.	Nuri Arlasez

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1.1: Mecmûada Kullanılan Arûz Kalıpları 8
Tablo 1.2: Mecmûada Kullanılan Hece Ölçüleri 9
Tablo 1.3: Mecmûada Yer Alan Arapça ve Farsça Şiirler 10
Tablo 1.4: Mecmûada Yer Alan Şairler 20

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا(آ)	Ā, ā	ض	Ż, ż/Ḍ, ḍ
ا(أ)	A,a / E,e / I,ı / İ,i / U,u / Ü,ü	ط	Ṭ, ṭ
ب	B, b	ظ	Ẓ, ẓ
پ	P, p	ع	ʿ
ت	T, t	غ	Ġ, ġ
ث	Ṯ, ṯ	ف	F, f
ج	C, c	ق	Ḳ, ḳ
چ	Ç, ç	ك	K, k/G, g/Ñ, ñ
ح	Ḥ, ḥ	ل	L, l
خ	Ḫ, ḫ	م	M, m
د	D, d	ن	N, n
ذ	Ẕ, ẕ	و	V,v/Ū, ū/Ü,ü/O,o/Ö, ö
ر	R, r	ه	H, h/a/e
ز	Z, z	ى	Y, y/I, ı/ İ, i/Ī, ī
ژ	J, j	ء	ʾ
س	S, s		
ص	Ṣ, ṣ		

* Farsça kökenli kelimelerde geçen vâv-ı ma’dûle “˘” ile gösterilmiştir.

GİRİŞ

1. MECMÛALARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Mecmûalar, Klasik Türk Edebiyatı için birinci elden kaynak niteliği taşımaktadır. Mecmûa, "1. Toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzîm edilmiş şeylerin hepsi, 2. Seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap, 3. Dergi."[1] anlamı taşır.

Mecmûalar, Türk edebiyatında ilk kez XV. asırda karşımıza çıkmıştır.[2] Şiir mecmûaları dîvânlar kadar mürettep olmasa da farklı şiir tarzlarını içinde barındırmasıyla hep dikkat çekmiştir. Dîvân ve tezkirelerde olmayan şair ve şiirlere burada rastlamak bu edebî kaynakları daha da çekici kılmaktadır. Bu sebeple oluşturuldukları zamandan beri şiir severlerin gözdesi olmuştur.

Mecmûaların Türk Edebiyatı için öneminden ilk bahsedenlerden biri Ali Cânib (Yöntem)dir. Ali Cânib, mecmûaların araştırmacıları acele, şahsî hükümler vermekten menettiğini, mecmualarda bir eserin en eski metnine ulaşılabildiği için bu eserlerin önemli olduğunu belirtir. Ayrıca, tezkirelerde yer alan bir şair hakkındaki abartılı övgülerin bizi yanıltacağını, o şair hakkında doğru fikir edinebilmek için onun devrinde kaleme alınmış mecmûaların incelenmesi gerektiğini söyler.[3]

Mecmûalarda, dönemin dil yapısı, söz sanatları, anlatım biçimi hakkında bilgi edinilebilir. Mecmûalar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır: "Mecmûatü'l-ehâdîs, mecmûa-i fetevâ, mecmûa-i ed'iye, mecmûatü'r-resâil, mecmûa-i eş'âr, mecmûa-i tevârîh, mecmûa-i fevâid" gibi. Mecmûa başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilâç tariflerinin

[1]Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2012, s.689.
[2]Nihat Sâmi Banarlı, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, MEB Devlet Kitapları, İstanbul, 2001, s.504.
[3]Ali Cânib, **"Edebiyat Tedkiklerinde Mecmûaların Rolü"**, Hayat, S. 45, 1927, s.363-364.

ve faydalı bilgilerin (fevâid), notların, tarihî belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır.[4]

Mecmûalar Arapça, Farsça, Türkçe olarak tek bir dille kaleme alındığı gibi derleyenin bu dilleri bilip bilmemesine ve derlenen metinlerin diline göre bunların ikisinin veya üçünün birlikte kullanıldığı metinler halinde de yazılmıştır. Çoğunlukla ilmî ve dinî konularda derlenmiş mecmûaların mensur ve Arapça, edebiyat ve sanat konularındakilerin ise manzum ve Farsça-Türkçe olduğu görülmektedir.

2. MECMÛALARIN ÖNEMİ

Mecmûalar, edebiyat tarihinde önemli bir yere sahiptir ve büyük bir boşluğu doldurur. Mecmûalar bazen edebiyat tarihinin temel kaynaklarına yardımcı olurken bazen de asıl kaynak olarak işlev görür. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelerde yer bulamamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmûalar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır.[5]

Mecmûalar, kaleme alındıkları dönemin aynası durumundadır. Mecmûalar edebiyat araştırmacısına; dönemin beğenilen edebî metinlerini, konularını, okuyucunun talebini, mürettibin şiir zevkini, tertip amacını, estetik anlayışını, öne çıkan isimleri ve eserlerini, okunurluk oranlarını ve buna benzer birçok bilgi ile bunları yorumlama fırsatını tanır[6].

Mecmûa türünün önemini şöyle sıralayabiliriz:

a. Kayıp olan bir eser, mecmûaların birinde ortaya çıkabilir.

b. Şairin herhangi bir sebeple divanına almadığı ya da daha sonra yazdığı şiirler mecmûalarda yer alabilir.

---

[4]Mustafa Uzun, "Mecmûa" **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, Ankara, 2003, C. 28, s.265.
[5]Yaşar Aydemir, "Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies**, Volume 2/3, s.123.
[6]Cemal Kurnaz ve Yaşar Aydemir, "Mecmûalara Sorulması Gereken Sorular", **Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History ofTurkish or Turkic,** Volume 8/1, s.62.

c. Dîvânı olmayan bir şairin şiirleri dağınık veya toplu şekilde bu mecmûalarda bulunabilir.[7]

Mecmûaların önemi elbette burada söylenilenlerle sınırlı değildir. Sayısı gittikçe artan mecmualarla ilgili çalışmalar bu türün önemini daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadır.

3. MECMÛALARIN KLASİK ŞİİRE KATKISI

Mecmûalar gerek farklı şiirler ve farklı alanlarla ilgili malumatlarıyla sosyal bilimler alanlarına geniş kaynak sunmaktadır. "Mecmûalar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir."[8]

Klasik Türk şiiri için vazgeçilmez kaynaklardan olan mecmûaların edebiyatımıza katkısını şöyle sıralayabiliriz:

1. Mecmûalar, içinde barındırdığı şiir ve şairlerle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluk düzeyi hakkında bilgi verir.

2. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmûalar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır.

3. Bugün üslup çalışmalarının önemli bir bölümünü teşkil eden bazı kavramlar, unsurlar -sevgilinin güzellik unsurları gibi- farklı şairlerden örneklerle mecmûalarda yer aldığını görülür.

4. Şairin edebi kişiliğinin tespitinde de mecmûaların önemli ölçüde katkısı vardır. Nazire mecmûaları başta olmak üzere, birçok mecmûada benzer şiirler peş peşe sıralanmıştır. Bu şiirlerin nazire olup olmadığı mecmûaların bir kısmında belirtilmiş, bir kısmında buna gerek görülmeden benzer şiirler arka arkaya

[7]Günay Kut, "Mecmûa", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Terimler)**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1986, C.6, s.170.
[8]Yaşar, "Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", s. 123-125.

verilmiştir. Buradaki bilgilerden hareketle bir şairin üslubunu oluştururken kimlerden etkilendiğini, kimleri etkilediğini tespit etmek mümkün hale gelmiştir. [9]

4. MECMÛA ÇEŞİTLERİ

Mecmûa, Osmanlı bibliyografik mirası içerisinde en fazla yer tutan türlerden biridir. Yurtiçi ve yurtdışı yazma eser kütüphanelerinde Osmanlı döneminden kalan binlerce mecmûa bulunmaktadır. Taşıdığı öneme binaen son dönemde mecmûalar ile ilgili çeşitli projeler yürütülmektedir. Bu konuda hazırlanan tez, makale ve kitaplarda nicel ve nitel ilerleme oldukça ileri düzeydedir. Mecmûalar hakkında ilk çalışmalar yapan Agâh Sırrı Levend'in beş başlıklı mecmua tasnifi[10] Atabey Kılıç tarafından dört ana başlık[11], elli dört alt başlıklı[12] mufassal bir sınıflandırmaya evrilmiştir.

Mecmûalar muhteviyatlarına göre farklı kategorilerde sıralanabilir. Bu da mecmûaların ne kadar hacimli olduğunu gösterir. Bunlar, "Şiir mecmûaları (mecmûa-i eşâr), risale mecmûaları (mecmûatü'r-resâil), hadis mecmûaları (mecmûatü'l-ehâdîs), fetva mecmûaları (mecmûa-i fetevâ), dua mecmûaları (mecmûa-i ed'iyye), tarih manzumelerini içeren mecmûalar (mecmûa-i tevârîh), fevâid mecmûaları (mecmûa-i fevâid), hutbe mecmûaları (mecmûatü'l-huteb), tıpla ilgili mecmualar (mecmûa-i tıb, mecmûa-i mücerrebât, mecmûa-i mu'âlece), gizli ilimlerden bahseden mecmûalar (mecmûatü'l-havâss, mecmûa-i cifr ü reml, mecmûa-i ilm-i nücûm, mecmûa-i tılısmât, mecmûa-i melâhîm, mecmûa-i vefk), letâif mecmûaları (mecmûatü'l-letâif), zikir ve evrad mecmûaları (mecmûa-i zikr ü evrâd), hikâye mecmûaları (mecmûa-i hikâyât), münşe'ât mecmûaları (mecmûa-i münşe'ât), müzikle ilgili mecmûalar (mecmûa-i beste vü semâ'î, mecmûa-i mûsikî, mecmûa-i ilâhiyyât, mecmûa-i sâz u söz), mektup mecmûaları (mecmûa-i mekâtib), müsvedde mecmûaları (mecmûa-i müsevvedât), ilâm mecmûaları (mecmûa-i sukûk), söz, deyiş mecmûaları (mecmûa-i makâlât), hadis ve tefsir benzeri kaynaklardan

[9] Yaşar, "Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", s.123-125.
[10] Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2008, s. 166-167.
[11] Atabey Kılıç, "Mecmûa Tasnifine Dâir", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambârı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, s.75-96.
[12] Ülkü Yılmaz, **İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi No: T 1532'de Kayıtlı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin)**, Yayımlanmamış Doktara Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, s.5.

edinilen dinî bilgilerin yer aldığı mecmûalar (mecmûa-i menkûlât) bunlardan bazılarıdır."[13]

Yukarıda mezkûr mecmûaların yanında sadece klasik Türk şiirini ilgilendirecek türden (nazım şekilleri) mecmûalar da mevcuttur. "Kaside mecmûaları (mecmûatü'l-kasâid), na't mecmûaları (mecmûatü'n-nu'ût), gazel mecmûaları (mecmûa-i gazeliyyât), nazire mecmûaları (mecmûatü'n-nezâir), rubai mecmûaları (mecmûa-i rubâiyât), terkib-i bend mecmûaları (mecmûa-i terkîb-i bend), tercî-i bend mecmûaları (mecmûa-i tercî-i bend), sadece müstakil beyitler bulunan mecmûalar (mecmûa-i ebyât), birden çok şâirin divanlarını barındıran mecmûalar (mecmûatü'd-devâvîn) gibi."[14]

Mecmûalarda da pek çok tür gibi tasnif yöntemine gidilmiştir. Bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Çalışmada Agâh Sırrı Levend'in tasnifine yer verilmiştir. Levend, mecmuaları şu şekilde tasnif etmiştir:

a. Nazire mecmûaları.

b. Meraklılar tarafından toplanmış birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmûaları.

c. Çeşitli konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmûalar.

d. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulmuş mecmûalar.

e. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgiyi, fıkraları ve özel mektupları içine alan mecmûalar.[15]

[13]Kâmil Ali Gıynaş, "Şiir Mecmûaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası", **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 2011, 25, s.246.
[14]Gıynaş, "Şiir Mecmûaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası", 25, s.246-247.
[15]Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, s.166-167.

4.1. İlâhîler Mecmûası

Tasavvufî temaları konu alan, Türk din musikisinin makam ve usulleriyle bestelenerek dinî toplantılarda okunan şiirlere "ilâhî" denir. M. Fuad Köprülü ve Reşit Rahmeti Arat en eski Türk şiiri örneklerinin ilâhîler olduğunu söylemiştir. İlâhîler, en büyük aşkın Allah aşkı olduğunu belirtmek, Allah'ı övmek ve O'na dua etmek için yazılmış şiirlerdir. Dinî mûsiki terimi olarak ilâhî, din dışı Türk mûsikisindeki şarkı formu gibi gazel, koşma, rubâî, murabba, muhammes, müseddes vb. nazım şekilleriyle yazılmış güftelerin yine şarkı şemasına az çok benzer formdaki bestelerinin adıdır. Ancak ilâhîlerde güftenin konusu kadar bestenin makam ve usulünde de dinî-tasavvufî duyguyu yansıtanlar tercih edilmiştir. Kural olarak hemen her makamda ilâhî bestelenebilirse de fazla tiz seslerde dolaşmayan ağır makamların çoğunlukta olduğu dikkati çeker. Güfte mecmûaları ve bazı repertuarlar incelendiğinde ilâhîlerin daha çok acem, acem-aşiran, bayatî, bestenigâr, dügâh, evic, hicaz, hüseynî, hüzzam, ırak, mâhur, nevâ, rast, sabâ, segâh, uşşak, tâhir makamlarında bestelendiği görülür.

İlâhîler, XV. yüzyıldan sonra arûz ölçüsüyle yazılmaya başlanmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında bestekârların manzumeleri çoğunlukla dîvân şiirinden seçmelerinin tesiri olduğu gibi mutasavvıf şairlerin daha çok arûzu kullanmaya ve klasik şiirin nazım türleriyle eser vermeye başlamasının da etkisi olmuştur.[16]

Üzerinde çalışma yapılan mecmûaya konu olan eser içerik itibariyle, "Mecmû'a-i İlâhiyyât" özelliği göstermektedir. Eserde, çeşitli şairlerin ilâhîleri bir araya getirilmiştir. Halkın anlayabileceği bir dille yazılan ilâhîler tasavvuf ehlinin geniş kitlelere ulaşma gayretiyle yazılmıştır. İlâhîler, sanat ve estetik kaygıdan ziyade halka Allah aşkını anlatma ve dervîşlerin duygu yoğunluklarını şiirlerde dile getirmişlerdir.

[16] Uzun, "Mecmûa",TDV İslam Ansiklopedisi, C. 28, s. 64-68.

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİNDE BİR İLÂHÎLER MECMÛASI

1.1. NÜSHA KAYDI VE MÜRETTİBİ

Mecmûanın mürettibi hakkında net bir bilgi mevcut değildir. Ancak mecmûanın girişinde "Merhum Raif Yelkenci hatırasına Sn. Nuri Arlasez'in bağışıdır." şeklinde not düşülmüştür. Bu not da nüshanın kim tarafından terpit edildiğini tespit etmekten uzaktır.

1.2. NÜSHANIN ŞEKİL İNCELEMESİ

Mecmûanın ismi, kayıtlı olduğu kütüphane ve katalog numarası mecmuânın kapağında ve giriş bölümünde mevcuttur. Mecmuada nesih hattı kullanılmıştır. Yer yer rika, talik gibi yazı türlerine de yer verilmiştir. Yazılar saman kâğıdına yazılmıştır. Yer yer yazılar silinmiştir. Sayfa, 2 sütuna bölünmüştür. Sayfa numaraları sol üst kısımda kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Sayfalardaki beyit sayısı 3-12 arasında değişiklik göstermiştir. .

Başlık ve cetveller yaldızlıdır. Cildi, vişneçürüğü, parlak meşin cilttir. Mecmûada, siyah ve kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Başlıklar, kırmızı mürekkeple yazılmışken diğer yazılar ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Genel olarak, şiirlerin son beytinde şairlerin mahlası altı çizili olarak gösterilmiştir.

Mecmûa, toplam 101 varaktır. Başta 2, sonda 1, ortada ise "5a, 5a, 6a, 6b, 7b, 8b, 10b, 11b, 12a, 12b, 16a, 16b, 17a, 17b, 18a, 18b, 20a, 20b, 21a, 21b, 41a, 41b, 42a, 42b, 43a, 43b, 44a, 44b, 50a, 50b, 51a, 51b, 52a, 52b, 54b, 55a, 55b, 59a, 59b, 60a, 60b, 61a, 61b, 62a, 62b, 63b, 64a, 64b, 66a, 66b, 68b, 69a, 69b, 70b, 71a, 71b,

72a, 72b, 74b, 75a, 75b, 76a, 76b, 77a, 77b, 78a, 80a, 80b, 81b, 82b, 83a, 83b, 86a, 86b, 87a, 87b, 88a, 88b, 91b,92a, 93a, 93b, 97a, 98a varakları boştur.

Mecmûada sayfa numarası yazımında hata olup iki yerde sayfa 5 tekrar edilmiştir. Bu sebeple mecmûa tarafımızca numaralandırılmıştır. Nüshanın giriş kısmında mûsikî makamlarına yer verilmiştir. Mecmûada; Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler mevcuttur. Mecmûada yer yer şiirler tekrar edilmiştir. Bunlar: 4a:91a, 9a:9b, 22b: 23b, 23b:46a, 24b:97b, 63a: 67b, 65b: 84b, 78b: 79b varaklarındaki şiirlerlerdir. Bunlar ilgili sayfanın dipnotlarında belirtilmiştir.

1.2.1. Mecmûada Kullanılan Arûz Kalıpları

Tablo 1.1: Mecmûada Kullanılan Arûz Kalıpları

		SAYISI
Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün	REMEL	48
Mefāʿ īlün mefāʿ īlün mefāʿ īlün mefāʿ īlün	HEZEC	27
Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün	REMEL	13
Mefʿ ūlü mefāʿ īlü mefāʿ īlü feʿ ūlün	HEZEC	12
Müstefʿ ilün müstefʿ ilün müstefʿ ilün müstefʿ ilün	REZEC	10
Müstefʿ ilün müstefʿ ilün	REZEC	9
Mefʿ ūlü mefāʿ īlün mefʿ ūlü mefāʿ īlün	HEZEC	8
Mefāʿ īlün mefāʿ īlün feʿ ūlün	HEZEC	6
Mefʿ ūlü mefāʿ īlün	HEZEC	3
Mefāʿ īlün mefāʿ īlün	HEZEC	2
Müstefʿ ilün fāʿ ilün müstefʿ ilün fāʿ ilün	MEDÎT	1
Mefʿ ūlü fāʿ ilātün mefʿ ūlü fāʿ ilātün	MUZÂRİʿ	1
Faʿ lün feʿ ūlün faʿ lün feʿ ūlün	MÜTEKÂRİB	1
Feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün	REMEL	1

Mecmûada yer alan şiirlerde en çok Fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilün vezni kullanılmıştır. Devamında Mefâʿ îlün mefâʿ îlün mefâʿ îlün mefâʿ îlün ve Mefʿ ûlü mefâʿ îlü mefâʿ îlü feʿ ûlün vezni bu sırayı takip etmiştir.

1.2.2. Mecmûada Kullanılan Hece Ölçüleri

Tablo 1.2: Mecmûada Kullanılan Hece Ölçüleri

	SAYISI
7'li Hece Ölçüsü	2
8'li Hece Ölçüsü	3
10'lu Hece Ölçüsü	3
11'li Hece Ölçüsü	12
14'lü Hece Ölçüsü	8
16'lı Hece Ölçüsü	7

Mecmûada yer alan şiirlerde en fazla 11'li hece ölçüsü en az ise 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

1.2.3. Mecmûada Yer Alan Arapça ve Farsça Şiirler

Tablo 1.3: Mecmûada Yer Alan Arapça ve Farsça Şiirler

SAYFA	DİL
1b	Farsça
10a	Arapça
27a	Arapça
65a	Farsça
68a	Arapça
73b	Farsça
78b	Arapça
95a	Arapça
96a	Farsça

1.3. MECMÛANIN MAKAM FİHRİSTİ

Fihrist mecmûanın giriş kısmında yer almıştır. Bu tabloda mecmûada yer alan ilâhîlerin hangi makamla yazıldığına ve sayfa numarasına yer verilmiştir.

Rāst-1	Rehāvī-5	Penc-gāh-7	Sūz-nāk-9	Māhūr-11
Nişābur-15	Dügāh-17	Ṣabā-20	Ḥüseynī-25	Muḫayyer-30
Beyātī-33	ʿUşşāḳ-36	ʿAcem-42	Nevā-44	Işfahān-46
ʿArażbār-50	Ḥicāz-53-	Şehnāz-58	Ṭāhir-60	Būselik-62
Būselik ʿaşīran -64	Nühüft-67	ʿIrāḳ-70	Beste-nigār-75	Rāḥetü'l-ervāḥ-77
	Evc-80	Segāh-85	Müsteʿār-90	Hüzzām-78

Mecmûada yer alan makamlar:

Râst: Türk müziğinin en eski makamlarındandır. 4 numaralı basit makam olan râst, râst beşlisi ile râst dörtlüsünden ibarettir. Makam çıkıcıdır. Mülâyim olup dizisinde niseb-i şerîfe'den 8 tane vardır. Donanımına si koma bemolü ile fa bakıyye dizeyi konulur. Orta sekizlisindeki sesleri pestten tîze doğru olmak üzere şöyledir: râst, dügâh, segâh, çargâh, nevâ, hüseynî, evic ve gerdâniyye. [17]

Rehâvî: Türk müziğinde bir mürekkep makam olup en eski terkiplerdendir. Makam, beyâtî ve râst dizilerinden mürekkeptir. Dizisi inici-çıkıcı olarak seyreder.[18]

Penc-gâh: Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarındandır. Asırlarca önce rağbetle kullanılırken, sonra itibardan düşmüştür. Makam, râst ve beyâtî dizileri ile pencgâh beşlisinden ibârettir. Pencgâh beşlisi ile râst'ında durağı olan sol (rast) perdesinde kalır.[19]

Sûz-nâk: Türk müziğinin 13 numaralı (sonuncu) basit makamıdır. Basit makamlardan yegâne yeni olanı olup, bütün diğerleri pek eskidir. Sûz-nâk, tahminen 1780 senelerinde Abdulhalim Ağa, Ahmet Ağa, Mehmet Ağa'dan biri tarafından icât edilmiştir. O zamandan beri, en ziyâde rağbet edilen makamlardan biridir. Net olarak içli bir hüzün telkin eder. Sûz-nâk, râst beşlisi ile hicaz dörtlüsünden yapılmıştır.[20]

Mâhûr: Türk müziğinin en eski makamlarındandır. Neşeli, şuh, ferah verici bir makamdır. Asırlardan beri rağbet ile kullanılmıştır. Mâhûr, çargâh makamının râst (sol) perdesindeki şeddidir; yani basit bir şed makamıdır.[21]

Nişâbur: Türk müziğinin en az beş asırlık bir mürekkep makamıdır. Sultânî-yegâh makamının pest tarafına (pûselik, nim hicaz ve nevâ) perdelerinden müteşekkil bir (nişâbur ölçüsü) ilâvesinden mürekkeptir (ki bu, bir küçük üçlüdür). Makam bu

[17] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1026.
[18] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1033.
[19] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1004.
[20] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1127.
[21] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.659.

üçlü ile pûselik (si naturel) perdesinde karar eder (ki bu perdede kalan yegâne klasik Türk müziği makamıdır). [22]

Dügâh: Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarındandır. Bu makam, sabâ terkîbine şeteraban makamından veya nev-eserin yegâh perdesindeki şeddinden birkaç sesin ilâvesinden mürekkeptir.[23]

Sabâ: Türk müziğinin en eski ve mâruf makamlarındandır. Türk müziğinin en orijinal ve karakteristik makamlarından biri olan sabâ, yürekler parçalayıcı, gönüller yakıcı bir hüzün, elem, zühd ve pişmanlık duygusunu gayet net olarak bildirir. Rağbetle kullanılmış bir makamdır.[24]

Hüseynî: Türk müziğinin 6 numaralı basit makamıdır; en eski makamlardandır. Hüseynî beşlisi ile uşşak dörtlüsünden müteşekkildir. Durak dügâh ve güçlü-beşinci derece olan hüseynî perdeleridir. Hüseynî, klâsik bestekârlar tarafından da en çok kullanılan bir kaç makamdan biri olmakla beraber, bilhassa Türk halk müziğinde en çok kullanılmış olan makamdır.[25]

Muhayyer: Türk müziğinin en eski ve en çok kullanılan makamlarındandır. 6 numaralı basit makam olan Hüseynî'nin inici şekline verilen bir addır. [26]

Beyâtî: Türk müziğinin en eski makamlarından olup, hâlâ kullanılmakta ve çok kullanılmış bir makamdır. Bu makam, uşşak dörtlüsüne pûselik beşlisi ilâvesinden meydana gelen ve Türk müziğinin 5 numaralı basit makamı olan uşşak'ın inici şeklidir.[27]

Acem: Türk mûsikisinde bir birleşik makam. Terkip edeni bilinmemekle birlikte dört asırdan beri kullanıldığı tahmin edilmektedir. Acem, kelime olarak "Arap olmayan, İranlı, yabancı" gibi mânalara gelmekte ise de bu makamın adını, esas perdesi olan acem perdesinden almış olması muhtemeldir. Dizisi, acem perdesi

[22] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.984.
[23] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.218.
[24] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1056.
[25] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.449.
[26] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.782.
[27] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.106.

üzerindeki çargâh beşlisinin beyâtî makamı seyriyle karar vermesinden meydana gelir.[28]

Nevâ: Türk mûsikisinin kimin tarafından oluşturulduğu bilinmeyen en eski makamlarındandır. Dügâh perdesinde karar veren bir makam olduğundan bu perde üzerinde kurulu olan dizisi yerinde bir uşşak dörtlüsüne nevâ perdesinde bir râst beşlisinin eklenmesiyle meydana gelmiştir.[29]

Isfahân: Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarındandır. Pûselik beşlisi, dügâh perdesine nakledilmiş bir râst dörtlüsü ve beyâtî makamından meydana gelmiştir. Beyâtî'nin durağı ve güçlüsü olan dügâh ve nevâ perdeleri, ısfahân'ında durak ve güçlüsüdür (pûselik beşlisi ile dügâhda'ki rast dörtlüsünün de esâsen durak perdeleri dügâhtır). Isfahân'ın dizisi inici-çıkıcıdır.[30]

Arazbâr: Türk müziğinin pek eski mürekkep makamlarındandır. Nevâ'da beyâtî ile rast beşlisi'nin çargâh'daki şeddi ve uşşak dörtlüsünün birleşmesinden meydana gelmiştir. [31]

Hicâz: Türk müziğinin 8 numaralı basit bir makamıdır, en eski zamanlardan olup, hâlen de en büyük rağbetle kullanılmaktadır. Bugün elde bulunan Türk müziği eserlerinde en ziyâde kullanılan makam hicâzıdır. Hicâz makamı hicâz dörtlüsüne rast beşlisi ilâvesinden ibarettir.[32]

Şehnâz: Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarındandır. Çok güzel ve karakteristik bir makam olup, hicazkârın daha yumuşağı ve nazlısı, masal edâsına çok müsâit bir nev'idir. [33]

Tâhir: Türk müziğinde en eski makamlardan biri olup eskiden çok kullanılmıştır; son zamanlarda az kullanılmış bulunuyor. Tâhir, nevâ'nın inici şeklini teşkil ettiği

[28] Çinuçen Tanrıkorur, "Acem", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 1988, C. 1, s. 321-322.
[29] İsmail Hakkı Özkan, "Nevâ", **TDV İslam Ansiklopedisi**, , TDV Yayınları, İstanbul, 2007, C.33, s.27-28.
[30] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.456.
[31] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.40.
[32] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.421.
[33] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1149.

cihetle girift bir makamdır. Nevâ gibi uşşak dörtlüsüne râst beşlisinin ilâvesinden yapılmıştır.[34]

Bûselik (Pûselik): Türk müziğinin 2 numaralı basit makamı ve garb müziğindeki "mineur" ün mukabili. En eski makamlardandır. Pûselik beşlisi ile hicâz dörtlüsünden ibârettir. Durağı dügâh (la), güçlüsü beşinci derece olan hüseynî (mi) dir. Dizisi çıkıcıdır; inici şekli şehnâz-pûselik adını alır.[35]

Bûselik (Pûselik) aşîran: Türk müziğinin en eski makamlarındandır. Aşîran-pûselik de denilen bu makam, aşîran'da uşşak ile pûselik makamlarından mürekkeptir. Pûselik beşlisi veya sekizlisi ile dügâh (la) da kalır. Makam inici olarak seyreder.[36]

Nühüft: Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarındandır (Murâdnâme'de ve ondan eski kitaplarda mevcut). Nühüft, yegâh mürekkep makamına "mi" perdesine hüseynî-aşîran nakledilmiş bir uşşak dörtlüsü (tîzden peste: dügâh, râst, ırak ve hüseynî-aşîran), ilâvesinden mürekkeptir. Bu dörtlü ile hüseynî-aşîran (mi) perdesinde durur.[37]

Irâk: Türk müziğinin en eski mürekkep makamlarındandır. Eskiden en çok kullanılan makamlardan olmasına rağmen, son asırda nâdiren kullanılmıştır. Bu makam, segâh dörtlüsünün ırâk perdesindeki şeddi ile bir uşşak dörtlüsünün birleşmesinden meydana gelmiştir; bunlara ekseriyâ bir de nevâ perdesindeki pûselik dörtlüsü ilâve edilir. Makam segâh dörtlüsü ile ırâk perdesinde kalır.[38]

Beste-nigâr: En eski mürekkep Türk makamlarındandır. Husûsi ve orijinal bir kıymet taşıyan bu makam rağbetle kullanılmıştır ve hâlen de kullanılmaktadır. Bilhassa kuvvetli hüzün, ıztırap ve dindarlık mevzûlarında kullanılabilir. Sabâ makamına ırâk makamının pest dörtlüsünün (yani ırâk perdesindeki segâh dörtlüsünün) ilâvesinden meydana gelmiştir.[39]

[34] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1188.
[35] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1015.
[36] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1015.
[37] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.991.
[38] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.455.
[39] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.455.

Râhetü'l ervâh: Türk müziğindeki mürekkep makamlardan biridir. En eski terkiplerden olmakla beraber son asırlarda az kullanılmıştır. Hicâz veya hümâyun yahut daha çok uzzâl makamı ile ırâk'dan veya ırâk dizisinin bir parçasından (meselâ pest dörtlüsünden) mürekkeptir. İnici olarak ırak makamıyla ırak perdesinde kalır.[40]

Evc: Eski makamlardandır. Bu makam ırâk makamının inici şeklidir. Segâh dörtlüsünün ırâk perdesindeki şeddi ile uşşak dörtlüsünün karışmasından mürekkep bir makamdır. Durak ırâk ve birinci deredece güçlü dügâh'dır.[41]

Segâh: Türk müziğinin en eski makamlarındandır. Kuvvetli bir zühd ve açık bir hüzün bildirir. En eski devirlerden beri rağbetle kullanılmıştır. Segâh beşlisi ile hicâz dörtlüsünden mürekkeptir.[42]

Müsteâr: Türk müziğinin tahminen iki buçuk ve nihâyet üç asırlık bir mürekkep makamıdır. Segah'dan yegâne farkı "müsteâr dörtlüsü" denilen segâh perdesindeki uşşak dörtlüsü (segâh, nim-hicâz, nevâ, dik-hisar) nü kullanmasındadır. Segâh perdesinde durur; güçlüsü segâh gibi nevâ (re) dir.[43]

Hüzzâm: Türk müziğindeki mürekkep makamlarındandır. En eski mürekkeplerden birisi olmakla beraber, bilhassa bir buçuk iki asırdır pek çok rağbet görmüştür. Türk müziğinin koyu hüzün arzeden makamlarından biri olan bu makam, dizisi bir sekizli içinde ifade edilebilen mürekkep makamlarındandır.[44]

1.4. MUHTEVÂ İNCELEMESİ

Mecmûada; ilâhî, na't-ı şerîf ve tevşîhlere yer verilmiştir. Şiirlerde Allah'ın varlığı ve birliği, Allah aşkı, Allah aşkıyla yanma, Allah'a yalvarma, Allah'a övgü, Peygamber'e karşı duyulan sevgi anlatılmıştır. Şiirlerde öğreticilik esastır.

[40] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1021.
[41] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.274.
[42] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.1085.
[43] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.873.
[44] Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.452.

1.4.1. Dîvânlarda Tespit Edilen Diğer Manzumeler

Mecmûada yer alıp dîvânlarda yer almayan beyit ve dörtlükler tespit edilmiştir. Bunlar:

1. 36a'da yer alan Yûnus Emre'ye ait olan şiirin 4. beyiti Yûnus Emre dîvânında yer almamıştır.

   Ṣırtındakilerde… diyārında…

   Anlar Allāh dostları bize dervīşler geldi

2. 37b'de yer alan Yûnus Emre'ye ait olan şiirin 4. dörtlüğü Yûnus Emre dîvânında yer almamıştır.

   Nīce zamān şunda ḳalam mı dirsin
   ʿİlm-i ledünnī bilem mi dirsin
   Bir ḥarfe yüz maʿnā virem mi dirsen
   Bir kāmil mürşide varmayınca olmaz

3. 45a'da yer alan Niyâzî Mısrî'ye ait olan şiirin 5. beyti Niyâzî Mısrî dîvânında yer almadığı sonucuna varılmıştır.

   Sidre-i ṭūbā degil ʿarş-ı muʿallādan geçer

   Ḥaḳḳ'a kim pervāz iderse hefve-i tevḥīd ile

4. 63a'da yer alan Niyâzî Mısrî'ye ait olan şiirin 3. beyti Niyâzî Mısrî dîvânında yer almamaktadır.

   Maʿārif olmaḳ isterseñ maʿārif sırrına ey dil

   Rumūz-ı sırr-ı ʿaşḳı ṭālib-i dīdār olandan ṣor

5. 89a'da yer alan Sultan Veled'e ait olan şiirin 2. dörtlüğü Sultan Veled'in dîvânında yer almamaktadır.

   Ṣabrum benüm ol nergis-i mestāne ile gitdi

   ʿAḳlum benüm ol zülf-i perīşān ile gitdi

   Göñlüm hevesi vuṣlat-ı cānān ile gitdi

   Cāñum elemi firḳat-ı cānān ile gitdi

1.5. MECMÛADA KULLANILAN ÖLÇÜLER

Mecmûada yer alan şiirler incelendiğinde 7-8-10-11-14-16'lı hece ölçüsü ve arûz ölçüsü kullanılmıştır. Bazı şiirlerin vezninde tutarsızlıklar olup bunlar dipnotta belirtilmiştir. Arûz vezninden en çok fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün vezni, hece ölçüsünden de en çok 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

1.6. ESERDE KULLANILAN NAZIM ŞEKİLLERİ

Nüshada en çok gazel nazım şekli kullanılmıştır. Gazelleriyle ilk sırayı Niyâzî-i Mısrî almıştır. Dörtlük nazım birimini en çok kullanan şairlerden başta Yûnus Emre yer almak üzere, Sezâyî ve Eşrefoğlu Rûmî bu sırayı takip etmiştir..

1.7. DİL VE ÜSLUP İNCELEMESİ

Mecmûada Arapça, Farsça ve Türkçe dilleri ile yazılmış mısra, beyit ve manzumeler vardır. Mecmûada yer alan şairlerden örnekler verilecek olursa başta Câmî olmak üzere Niyâzî-i Mısrî, Yûnus Emre ve diğer şairler Arapça, Farsça ve Türkçe dillerini kullanmıştır.

Câmî, şiirdeki yetkinliğini Farsça manzumeler yazarak ortaya koymuştur. 65a sayfasındaki şiiri bunun bir göstergesidir.

Key bud yā Rab ki ʿazm-i Yeṣrib bethā konem

Geh bi-Mekke menzil ve geh der Medine cā konem

Niyâzî-i Mısrî, 10a'da yer alan şiirinin ilk beyiti aşağıda mevcuttur:

Vücūdun ḳad bedā fī külli mevcūd

Nüḳūş-ı ḳad bedet min ʿayni Meşhūd

Yûnus Emre ise diğer şairler gibi şiirlerinde sanatsal bir gaye gütmemiştir. Şiirlerinde daha çok halk söyleşilerine yer vermiştir. Mecmûada yer alan birçok şiirinde bu unsurları görmek mümkündür. 27b sayfasında yer alan şiirini örnek olarak sunabiliriz.

Yürük degirmenler gibi dönerler

El ele virmişler Ḥaḳḳ'a giderler

Göñül Kaʿbesini tavāf iderler

Muḥammed'üñ kösi çalınur bunda

O sulṭānın demi sürilür bunda

1.8. İMLÂ İNCELEMESİ

1. Metinde birçok yerde imlâ yanlışları vardır. Bu yanlışlar tespit edilip doğru şekli bu çalışmada yazıldı. Örneğin:

- saña kelimesi "س" ve "ك" harfleriyle yazılması gerekirken "ص" ve "ن" harfi ile yazılmıştır.
- hayrān kelimesi "ح" harfiyle yazılması gerekirken "خ"harfiyle yazılmıştır.
- Derd kelimesinin son harfi olan dal(د) harfi birçok yerde te(ت) ile yazılmıştır.
- Birçok yerde "ك" ile yazılması gereken kelimeler "ن" ile yazılmıştır. Örneğin:
  - ✓ seniñ şeklinde yazılması gerekirken "senin"
  - ✓ göñül yazılması gerekirken "gönül" şeklinde yazılmıştır.

2. Metinde bazı yerlerde hece, kelime ve ek eksikliği mevcuttur. Bunlar köşeli parantez içerisinde ve dipnotla belirtilmiştir. Örneğin; ziyand[ır], eksüklig[üñ] gibi.

3. Metinde bazı ilâhîlerde hareke kullanılmıştır.

1.9. MECMÛADA YER ALAN ŞAİRLER

Tablo 1.4: Mecmûada Yer Alan Şairler

ŞAİR	SAYFA NUMARASI	ŞAİR	SAYFA NUMARASI
Ahmedî	37b	Lâ-mekân	73b
Adlî	9a	Muhibbî	53a
Ârif	73a	Nahîfî	67a-96a
Azîz	57a	Nakşî	28a
Câhidî	45b	Nasûhî	58a-68a
Câmî	65a-67a-96b	Nazîm	2a-2b-24b-49a-97b
Cemâl-i Halvetî	28a	Niyâzî-i Mısrî	4b-7a-9b-10a-13a-14b-23a-24a-25b-27b-28b-29a-32b-34a-36a-40b-45a-47a-48a-53a-56a-58a-63a-67b-73a-74a-79a-84b-85a-85b-92b-95a
Dervîş Himmet	67a	Nûrî	3a-27a-30a-38b-47a
Dervîş Osmân	35b	Refîgâ	9b
Dervîş Vasıf	25a	Rûşenî	53b
Eşrefoğlu Rûmî	15a-26a-33a-37a-37b-38a-39a-40a-40b-49a-74a-85a-90a	Sâdık	19a
Fazlî	49b	Seyfî-Seyfullâh-Seyyid Nizâmoğlu	15b-32b-67b-84a-90a
Fenâyî	2b	Sezâyî	4a-26b-57a-58a-65b-82a-91a
Fethî	95b	Sultân Veled	89a
Gülşenî	31a	Şemsî	30b-32a-39a-89b
Hacı Bayrâm-ı Velî	48b	Şems-i Tebrîzî	8a-22a-73b
Hakkı	25a-26b-56b-95b	Üftâde	23a-65a
Hüdâyî	46b-81a	Velî Ak Şemseddin	49b
Itrî	70a	Yûnus Emre	3a-3b-13b-22a-22b-23b-27b-28b-29a-31a-31b-33b-35a-36a-36b-37b-38b-39b-45b-46a-46b-53b-54a-56b-58b-65b-84b-89b
İzzeddin	32a	Zekâî	47b

Adlî (d.1448-ö.1512): Osmanlı Devleti'nin sekizinci padişahı olan II. Bayezid, şiirlerinde Adlî mahlasını kullanmıştır. 1448'de Dimetoka'da doğan II. Bayezid, şiirin yanı sıra hat sanatı ile de ilgilenmiştir. Günümüze ulaşan tek eseri *Dîvânı*'dır.[45]

Câhidî: Edirne'de dünyaya gelen Câhidî'nin doğum tarihi belli değildir. Vefatı 1070/1659 olup Kilidbahir'de medfundur. Asıl adı Ahmed, mahlası Câhidî'dir. Câhidî Ahmed Efendi'ye nisbet edilen Câhidiyye tarikatı, şeyhin vefatından sonra Abdüllatif Efendi tarafından sürdürülmüştür. *Dîvân*'ı ve *Kitâbü'n-Nasîha* isimli iki eseri vardır.[46]

Câmî: 7 Kasım 1414'te Horasan'ın Câm şehrinin Harcird kasabasında doğdu. Daha çok Molla Câmî unvanıyla tanınır. Fars şiirinin en büyük ustalarının sonuncusu sayılan Câmî, üstün şairlik kabiliyeti yanında dinî, edebî ve aklî ilimlerle tasavvuftaki derin vukufundan bütün şiirlerinde, mesnevîlerinde geniş bir şekilde faydalanmış ve ele aldığı konuları çok rahat ve sade bir dille anlatma gücünü göstermiştir.[47]

Cemâl-i Halvetî: Çelebi Halîfe diye meşhur olan Cemâl-i Halvetî'nin tam adı Ebü'l-Füyûzât Muhammed b. Hamîdüddin b. Mahmûd b. Muhammed b. Cemâleddin el-Aksarâyî'dir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Cemâl-i Halvetî'nin tasavvuf tarihi ve Anadolu'da gelişen tasavvufî düşünce açısından en önemli özelliği, Halvetiyye tarikatının İstanbul'daki ilk büyük temsilcisi olmasıdır.[48]

Dervîş Himmet: 16. yy.da yaşamış bir halk ozanıdır. Tokat ilinin Almus ilçesinin Görümlü (eski adı Varzıl) köyünden olup türbesi de oradadır. Alevî-Bektaşî mezhebinin Erdebil Tekkesi'ne bağlı Safeviye kolundan olduğu öne sürülür. Yedi

[45]Şerafettin Turan, "Bayezid II.", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 2017, C. 5, s.234-238.
[46]Nihat Azamat, "Câhidî Ahmed Efendi", **TDV İslam Ansiklopedisi** TDV Yayınları, İstanbul, 1993, C. 7, s.16-17.
[47]Ömer Okumuş, "Câmî, Abdurrahman", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 1993, C. 7, s.94-99.
[48]Mehmet Serhan Tayşi, "Cemâl-i Halvetî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 1993, C. 7, s. 302-303.

Ulu Ozan'dan biridir. Nefesler, destanlar, Kerbelâ şehidleri için ağıtlar ve taşlamalar söyleyen Kul Himmet şiirlerinde İslam tarihi evliyâ menkıbeleri, Hz. Ali ve On İki İmam sevgisiyle bilhassa Alevî-Bektaşî inancı doğrultusunda şiirler yazmıştır.[49]

Dervîş Osmân: Kayseri'de doğdu. Gülşenî tarikatına mensuptur. Devrin büyük şeyhlerinden Abdülehad Nûrî Efendi'ye intisap etti. Tekke şiirinin başarılı temsilcilerinden olan şair, şiirlerinde Osman, Dervîş Osmân ve Şeyh Osmân mahlaslarını kullanmıştır.

1684 yılında vefat etti. *İlâhiyât-ı Dervîş Osmân* adıyla kayıtlı eserde şairin tamamı arûz vezniyle yazılmış ilâhîleri bulunmaktadır.[50]

Eşrefoğlu Rûmî: Asıl adı Abdullah, babasının adı Eşref'tir. Mısır'dan Suriye'nin Hama kasabasına daha sonra Anadolu'ya göç edip önce Manisa'ya ardından da İznik'e yerleşen aslen Mekkeli ve Hz. Peygamber soyundan geldiği rivayet edilen âlim ve şeyhler yetiştirmiş bir ailenin çocuğudur. Çelebi Sultan Mehmet Medresesinde devrin ilimlerini öğrenmiş ve tasavvufa gönül vermiştir.[51]

Fazlî: Asıl adı Ebü'l-Fazl Mehmed, künyesi Ebü'l-Fazl Mehmed Efendi bin Şeyh Molla İdrîs-i Bitlisî bin Hüsâmeddin Efendi'dir. Tevârih-i Âl-i Osmân yazarı, İdrîs-i Bitlisî'nin oğludur. Gençliğinde Sultan Beyazid'in huzurunda *nergis* redifli kasidesini okumuş onun hayır duasını ve pek çok ihsanını almıştır. Fazlî, Hâfız Dîvânı'ndaki tüm şiirlere nazire yazmış ve bunu Kanûnî Sultan Süleyman'a sunmuştur. Üç dilde şiir söylemeye kabiliyetli ve özellikle inşâda pek çok güzel eserlerin sahibidir.[52]

Fethî: Asıl ismi Bülbülcüzâde Abdülkerim Fethî'dir. 1106 yılında Bursa'da doğmuştur. Mutasavvıf şair ve bilgindir. Halvetî şeyhlerinden Abdülehad Nûrî'nin

[49]Nurettin Albayrak, "Kul Himmet", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, Ankara, 2002, C. 26. s.252.
[50]Mehmet Fatih Köksal, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=852 (05.08.2019).
[51]Ayşe Necla Pekolcay, "Eşrefoğlu Rûmî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, , TDV Yayınları, İstanbul, 1995, C. 11, s. 480 -482.
[52]Filiz Kılıç, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1532 (06.08.2019).

halifelerindendir. Babası dönemin ünlü âlimlerinden Abdüllatif Karamanî'dir. 1694'te Bursa'da vefat etmiştir. Kabri, Abdülehad Nûrî Türbesinin kıble tarafındadır. Eserleri; *Sülûk* ve *Meviza Risalesi*'dir.[53]

Gülşenî: Diyarbakır'da dünyaya geldi. Mutasavvıf ve şairdir. Gülşenî'nin tarikat silsilesi, Halvetiyye'nin ana kollarından Rûşeniyye'nin pîri Dede Ömer Rûşenî vasıtasıyla tarikatın ikinci pîri Yahyâ-yı Şirvânî'ye ulaşır. Osmanlı İmparatorluğu topraklarında XVI. yüzyıldan sonra giderek yayılan Türk edebiyat ve tasavvufunda önemli bir yere sahip olan Gülşenî tarikatının kurucusudur.[54]

Hacı Bayrâm-ı Velî: 15.yy mutasavvıfıdır. Medrese eğitimi aldıktan sonra müderrislik payesi almış ancak ilim hayatını bırakıp tarikata girmiş, Hamid Aksarayi'ye intisap etmiş ve tasavvufa yönelmiştir. Bayrâmiye tarikatının kurucusu olmuştur.

Elimize yalnızca 4 parça ilâhîsi ulaşmıştır. Bir ilâhîsini arûzla diğerlerini hece ile yazmıştır. Şiirlerinde saf bir Türkçe söyleyiş ve yerel bir duygu hâkimdir.[55]

Hakkı: İsmâil Hakkı Bursevî, Ekim 1653 bugün Bulgaristan sınırları içinde bulunan Aydos'ta doğdu. Uzun süre Bursa'da yaşadığı için Bursevî, Üsküdar'da ikâmet ettiğinden Üsküdârî, Celvetiyye tarikatına mensup olduğu için Celvetî nisbelerini kullanmış, özellikle Bursevî nisbesiyle meşhur olmuştur. İsmâil Hakkı Bursevî, Osmanlı âlim ve şeyhleri içerisinde eserlerinin çokluğu ile tanınır.[56]

Hüdâyî: 1541'de Şereflikoçhisar'da doğdu. Çocukluğunu geçirdiği Sivrihisar'da ilk tahsiline başladı. Tasavvufî halk edebiyatı şairleri zümresi içinde yer alan Hüdâyî, sade ve hikemi mahiyette tekke şiirleri yazmıştır. Daha çok ilâhî tarzındaki bu şiirleri bir dîvân oluşturacak sayıdadır.[57]

---

[53] Bursalı Mehmet Tahir, "Fethî Abdülkerim (Bülbülcüzâde)", **Osmanlı Müellifleri**, Meral Yayınevi, İstanbul, 1972, C. 1, s.96.
[54]Azamat, "İbrâhim Gülşenî", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 21, s.301-304.
[55]Azamat, , "Hacı Bayrâm-ı Velî", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 14, s. 442-447.
[56]Ali Namlı, "İsmâil Hakkı Bursevî", TDV İslam Ansiklopedisi, TDV Yayınları, İstanbul, 2001, C. 23, s.108-110.
[57]Hasan Kâmil Yılmaz, "Aziz Mahmud Hüdâyî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 1991, C. 4, s.338-340.

Itrî: İstanbul'da Mevlânâkapı civarındaki Yayla semtinde doğdu. Asıl adı Mustafa olup kaynaklarda doğum tarihi hakkında bilgi yoktur. Şiirlerinde kullandığı Itrî mahlası ve Buhurîzâde lakabıyla tanınmıştır. Itrî'nin İstanbul surları dışında oturduğu, çiçek ve meyve meraklısı olduğu, bahçe işleriyle uğraşmaktan zevk duyduğu ve kendisine Itrî mahlasının bu sebeple verildiği, "Mustâbey" armudunun da onun tarafından yetiştirildiği kabul edilmektedir.[58]

Muhibbî (ö.974/1566): 6 Kasım 1494'te Trabzon'da doğan Kanûnî Sultân Süleyman Yavuz Sultân Selim'in oğludur. Kanûnî, devlet idareciliği, kanun yapıcılığı, muhteşem hükümdarlığı ve her biri bir büyük hadise değerindeki çok sayıda seferleri ve zaferleri ile tanınmıştır. Kanûnî bir yandan saltanatını devam ettirirken diğer yandan da yazdığı şiirlerle büyük bir şair olduğunu kanıtlamıştır. Muhibbî mahlası ile bir Dîvân oluşturmuş olan şair padişah, Dîvân şairleri arasında 2799 gazeli ile en çok şiir yazanlar arasında ilk sırada yer almaktadır.[59]

Nakşî (ö. H. 1170/M. 1757): Nakşî mahlasını kullanan şair, Çıkrıkçı Şeyh lakabıyla anılan Kandiyeli Mustafa Efendi'dir. Kandiye'de Vezir Çarşısı'nda çıkrıkçılık ile uğraşırdı. Genellikle seyyah dervişlerle vakit geçirirdi. Eserlerine dair bilgi bulunmamaktadır.[60]

Nasûhî: Osmanlı döneminde yetişen büyük velilerdendir. Kastamonulu Şeyh Şâ'bân-ı Velî Hazretlerinin torunlarındandır. Babası Sipahi Seyyid Nasûh Bey'dir. Babasına nîsbetle Nasûhî denilmiştir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Gençliğinde ilimle meşgul olduğu yıllarda tasavvufa ilgi duyarak Üsküdar Atik Vâlide Cami yanındaki tekkesinde irşad faaliyetinde bulunan Şâbâniyye'nin Karabâşiyye kolunun

[58]Nuri Özcan, "Itrî Efendi", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 1999, C. 19, s.220-221.
[59]Gülay Durmaz, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=963 (06.08.2019.)
[60]Beyhan Kesik, http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4908 (05.08.2019).

pîri Şeyh Karabâş Velî'ye intisap etti. 14 Ağustos 1718 tarihinde İstanbul-Üsküdar'da vefat etti.[61]

Nazîm: İstanbul'un Kumkapı semtinde Gedikpaşa'da dünyaya geldi. Bu sebeple Gedikpaşalı Nazîm diye anıldı. Asıl adı Yahya olup aynı mahlası kullananlardan ayırt edilmek için Nazîm Yahya Çelebi ismiyle tanınmakta, sadece İsmâil Belîğ adını Mustafa, lakabını da Kürkçübaşızâde diye kaydetmektedir. Önceleri Halim mahlasını kullanan şaire daha sonra Neşâtî tarafından Nazîm mahlası verilmiştir.[62]

Niyâzî-i Mısrî (d.1618- ö.1694): 9 Mart 1618 Malatya'nın Aspozi kasabasında doğdu. Şiirlerinde, ilim tahsili için bir süre Mısır'da kaldığından "Mısrî" mahlasıyla "Niyâzî" mahlasını kullanmıştır. Malatyalı olan Mısrî; Diyarbakır, Mardin ve Mısır'da eğitim gördükten sonra Elmalı Ümmü Sinan'a intisap etmiş ve Halvetî sülukunu tamamlamıştır. İlâhîleri bestelenerek tekkelerde okunan hayat hikâyesi hakkında menkıbeler oluşturulan meşhur mutasavvıflardandır.[63]

Nûrî: 1002/1593 senesinde Sivas'ta doğdu. İstanbul'da yetişen evliyâlardandır. İsmi, Abdülehad Nûrî b. Muslihuddîn Sefâî b. İsmâil b. Ebu'l-Berekât'tır. Künyesi Ebu'l-Mekârim'dir. Abdülehad Nûrî Efendi, kendi eserlerinde hayatına dâir bir bilgi vermemiştir. 1061 yılı Safer ayının ilk Cuma günü (27 Ocak 1651), 57 yaşında vefat etmiştir. [64]

Rûşenî: Memleketi olan Aydın iline nispetle şiirlerinde kullandığı Rûşenî mahlasıyla tanınan şairin asıl adı Ömer, lakabı Dede, kümyesi Ali ibnü binti Umur Bey'dir. Halvetiyye tarikatında on iki isimle seyr ü sülükünü ilk tamamlayan kişi Dede Ömer Rûşenî'nin kendisidir.[65]

---

[61]Kerim Kara, "Mehmed Nasûhî", **TDV İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, Ankara, 2003, C. 28, s.500.
[62]Özcan, "Nazîm", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 32, s.452.
[63]Mustafa Aşkar, "Niyâzî-i Mısrî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 2017, C. 33, s.169.
[64]Abdullah Uçman, **"**Abdülehad Nûrî", **TDV İslam Ansiklopedisi,** , TDV Yayınları, İstanbul,1988, C. 1, s.188.
[65]Uzun, "Dede Ömer Rûşenî", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 9, s.81-83.

Seyfî: İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi net olarak bilinmez. Asıl adı Seyyid Seyfullâh Kasım olup babasının ismine izâfetle Seyyid Nizâmoğlu denmekle meşhur oldu. Halvetiyye tarikatının Sinaniyye kolunun kurucusu olan İbrahim Ümmî Sinan'dan ders alıp eğitimi tamamladı. M.1601 Temmuz'da İstanbul'daki vefatına kadar Silivrikapı Emirler Tekkesi'nde irşad faaliyetlerini sürdürdü. Vefatının ardından bu tekkenin haziresine defnedildi. Nizamoğlu, Seyfî ve Nizamoğlu mahlaslarını kullandı.[66]

Sezâyî (ö.1738): İsmi Hasan bin Ali, mahlası Sezâî'dir. 1669 yılında Gördes'te doğdu. Şehrin bugunkü adı Korent olup, Yunanistan sınırları içinde kalmıştır. Tasavvufta Gülşenî tarikatına mensûbdur. Hece ile yazdığı şiirler olsa da *Dîvânı*'nı büyük ölçüde aruzla oluşturmuştur. Eserlerinde vahdet-i vücut anlayışına didaktik bir tarzda yer vermiştir. Sanat ve estetiği ihmal etmemiştir.[67]

Sultân Veled: 25 Nisan 1226'da Lârende'de doğdu. Mevlânâ Celâleddin Rûmî'nin büyük oğludur. Mevlânâ tarafından ona dedesinin adı verilmiş (Bahâeddin Muhammed Veled). Mevlevîliğin asıl kurucusu ve ikinci pîridir. Şiirlerinde "Veled" mahlasını kullanmıştır. Sultân Veled eserlerinde sade ve akıcı bir Farsça kullanmış, bazen Türkçe şiirler de söylemiştir. Dîvânında 14 Türkçe gazel bulunmaktadır. 12 Kasım 1312 yılında Konya'da vefat etmiştir.[68]

Şemsî: Şemseddin Sivasî, Tokat iline bağlı Zile kazasında 926/1520 yılında dünyaya geldi. Asıl adı Ahmet'tir. Esmer oluşundan dolayı kendisine Kara Şems veya Kara Şemseddin lakapları verildi. Tanınmış bir Halvetî şeyhi ve velut bir müellif olarak hayatının en verimli çağlarını geçirdiği Sivas'ta Şems-i Azîz lakabıyla da anılır.[69]

---

[66]Necdet Tosun, "Seyyid Nizâmoğlu", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 2009, C. 37, s.73-74.
[67]Himmet Konur, "Sezâî-yi Gülşenî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 2009, C. 17, s.217.
[68]Veyis Değirmençay, "Sultân Veled", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 2009, C. 37, s.521-522.
[69]Hasan AKSOY, "Şemseddin Sivâsî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 2010, C. 38, s.523-526.

Şems-i Tebrîzî: 582 (1186) yılı civarında Tebriz'de doğdu. Adı Muhammed'dir. Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin gönül dünyasında büyük değişikliklere sebep olan ve Mevlânâ tarafından yazılan ilâhî aşk şiirlerinden oluşan "*Dîvân-ı Şems-i Tebrîzî*" adındaki eser sayesinde tanınan Mevlânâ'nın sohbet şeyhidir.[70]

Üftâde: Bursa'nın Araplar mahallesinde doğdu. Doğum tarihi kaynaklarda 895/1490 olarak verilmekteyse de müridi Aziz Mahmud Hüdâyî'nin *Vâkı'at*'ında geçen bir ibareden 900 (1495) yılı civarında dünyaya geldiği anlaşılmaktadır. Adı Mehmed, lakabı Muhyiddin'dir. Şiirlerinde "Üftâde" mahlasıyla tanınır. Üftâde'nin tarikat silsilesi Hızır Dede ve Akbıyık Sultan vasıtasıyla Hacı Bayrâm Velî'ye ulaşır.[71]

Velî Ak Şemseddin: Asıl adı Şemseddin Muhammed b. Hamza'dır. Ancak Akşemseddin veya kısaca Akşeyh adıyla şöhret bulmuştur. 792/1390 yılında Şam'da doğdu. Türk âlimi, tıp insanı ve Şemsîyye-î Bayrâmîyye isimli Türk tarikâtının kurucusudur. Fatih Sultan Mehmed'in hocası olarak bilinmektedir. 1459 yılında Göynük'te vefat etmiştir. Kabri, Bolu'nun Göynük ilçesindedir.[72]

Yûnus Emre (ö. 1320-1321): Sivrihisar civarında doğmuş bir Türkmen köylüsüdür. Taptuk Emre'ye intisap etmiş, yıllarca hizmetinde bulunmuştur. Herkesin anlayabileceği bir dille mecazları, edebi sanatları doğal bir estetikle kullanır. Mısra başı ve sonlarında tekrarları (anafori/epifori) ile ritmi ve ahengi sağlar. Şiirlerini arûz ve hece ile Türkçe yazmıştır. Yunûs'un birçok iâhîsi bestelenerek tasavvuf müziğine kazandırılmıştır.[73]

Zekâi: Mehmed Zekâî Dede 1240/1824-25 yılında İstanbul Eyüp'te Cedid Ali Paşa mahallesinde doğdu. Dinî ve din dışı mûsiki sahalarında bestelediği pek çok eserle Türk mûsikisi bestekârları arasında önemli bir yer edinen Zekâî Dede

[70]Semih Ceyhan, "Şems-i Tebrîzî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 2010, C. 38, s.511-516.
[71]Azamat, "Üftâde", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 42, s.282-283.
[72]Orhan Fuat Köprülü, "Velî Ak Şemseddin", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 1989, C. 2, s.299-302.
[73]Mustafa TATCI, "Yûnus Emre", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 2013 C. 43, s.600-606.

yetiştirdiği talebeler vasıtasıyla zengin bir repertuvarın günümüze ulaşmasında köprü vazifesi görmüştür. Eserlerinde klasik üslubun ifade özelliklerinin kuvvetle hissedildiği Zekâî Dede, Hamâmizâde İsmâil Dede Efendi'den sonra XIX. yüzyılın en büyük bestekârı kabul edilir.[74]

Mecmûada yer alan şairlerden **Ahmedî, Ârif, Azîz, Dervîş Muhammed Sâdık Efendi, Dervîş Vasıf, Fenâyî, İzzeddin, Lâ Mekânî, Nahîfî ve Refîgâ** şairleri hakkında net bir bilgi yoktur.

[74]Nuri Özcan, "Zekâi Dede", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, İstanbul, 2013, C. 44, s.195-196.

1.10. MECMÛA METNİN KURULMASINDA GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULAN HUSUSLAR

1. Çeviri yazıda klasik transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.
2. Mecmûa sayfalarını numaralandırmada birkaç yerde hata olduğu için tarafımızca yeniden numaralandırılmıştır.
3. Etmek, demek, gece, erken, ermek… kelimeleri metne bağlı kalınarak itmek, dimek, gice, irken, irmek şeklinde yazılmıştır.
4. Zarf fiil eki olan "up" ile biten kelimeler alub, olub, idüb, gelüb gibi kelimeler alup, olup, idüp, gelüp şeklinde yazılmıştır.
5. Mukayese yapılırken dipnotta fark gösterilen iki kelime arası iki nokta (:) ile ayrıldı. Mecmûada yer alan kelime başta, dîvânlarda yer alan kelime ise iki nokta sonrası verilip nerde geçtiği belirtilmiştir. Örneğin; iki biñ yüz: iki yüz biñ şeklindeki bir ifade de ilk geçen ibare mecmûada yer alırken iki noktadan sonra gelen ibare ise dîvânlarda yer almıştır.
6. Basımı yapılmış divanlar, tezkireler mecmûada geçen şiirlerle karşılaştırıldı, metin tenkidi yapıldı, farklılıklar, yanlışlar ve eksiklikler dipnotlarla belirtilmiştir.
7. Şiirlerin başına vezinleri yazılmıştır.
8. Şairlerin mahlasları siyah renkle belirginleştirilmiştir.
9. Dîvânda olup mecmûada geçmeyen eksik harf, hece, kelime ve ifadeler köşeli parantez içerisinde verilmiştir.
10. Şiirler tamamen mecmûadaki sıra ile verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

[1b]

YĀ HŪ

Fâʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1

1 Ey Ḫudā men Allāh Allāh mī zenem

Ber der-i to *şeyʾi lillāh mī zenem*

Ey Ḫudā su-yi ḫūdem rāhī nemāy

Zi anki men gümrāhem ve reh mi zenem[75]

YĀ MEVLĀ

Müstefʿ ilün müstefʿ ilün

2

1 Allāh bes bāḳī heves

Hep ḫār u ḫasdur mültemes

Ey dil heme feryād kes

Di her nefes Allāh bes

[75] Allah'ım ben Allah Allah derim
Senin kapında Allah için bir şey çalarım
Tanrım bana bir yol aç
Çünkü yolumu kaybetmişim ve avareyim.

[2a]

RĀST

İLĀHĪ

Müstef ilün müstef ilün

3

1 *Estaġfirullāhi'l-ʿaẓīm*

Mürāyīnüñ işlerin[e]

Gördi sücūd eylemedi

Dilberimüñ ḳaşlarına

2 Ṣūfī bu ʿaşḳ aşuñ degül

Derdlere uġradur seni

Yar yüregüm bir naẓar it

Bu baġrımuñ başlarına

3 Her ḳaçan ol serv-i revān

Görmez revān oldıġını

Nīl ū Fırāt beñzemeye

Gözlerimüñ yaşlarına

Kerīm Hū Raḥīm Hū Mevlām Hū dāʾīm Hū

NAʿT-I ŞERĪF

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

4

1 Şehenşāh-ı dü ʿālem ḫüsrev-i dünyā vü mā-fīhā
Muḥammed Muṣṭafā yaʿnī Ḥabīb-i Ḥaẕret-i Mevlā

2 Nedīm-i bezm-gāh-ı ḳāb-ı ḳavseyn Aḥmed-i Muḫtār
Ḥarīm-i meclis-i ḳurb-ı bisāṭ efrūz-ı ev ednā

3 Çemen-pīrā-yı nergis çeşmi māzāġa'l-başar ẕātı
Vücūd-ı nāzenīni bülbül-i gülzār-ı mā evḥā

4 Ümīd oldur ki mirʾāt-ı dilüm manẓūr ide bir gün
O şāhuñ bir gedāyum ben de ʿaşḳ ile Naẓīm-āsā

[2b]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

5

1 Āfitāb-ı ṣubḥ-ı mā evḥā Ḥabīb-i Kibriyā
Māh-tāb-ı şām-ı ev ednā Ḥabīb-i Kibriyā

2 Gevher-i gül tāb-sūz-ı mihrinüñ pervānesi
Şemʿ-i bezm-i "leyletü'l-İsrā" Ḥabīb-i Kibriyā

3 *Veḍḍuḥā* vaṣf-ı güli *ve'l-leyl*-i şerḫ-i sünbüli

Bāġ-ı *Yāsīn* ravża-i *Ṭāhā* Ḥabīb-i Kibriyā

4 Umarum maʿzūr olur evẓāʿ-ı güstāḫānesi

Baḳma noḳṣān-ı **Naẓīm**'e yā Ḥabīb-i Kibriyā

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

6

1 Cān u dil şehrüñ ezelden eyledi yaġma-yı ʿaşḳ

Ol cihetden düşdi bu ʿālemlere ġavġā-yı ʿaşḳ

2 Gülsitān-ı seyrüñ eyle çıḳ ḳafesden ey hezār

Cennet-i ḳudsa ʿurūc it bulasın meʾvā-yı ʿaşḳ

3 Derde düşenler bilürler ehl-i derdüñ ḥālini

Gör nīce ʿāşıḳları Mecnūn ider Leylā-yı ʿaşḳ

4 Ẓāhir olup sırrımuz ʿālemlere fāş eyledi

Hemdem olaldan bu sırra noḳṭa-i sevdā-yı ʿaşḳ

5 Çünki mevcūd nutḳ imiş ʿālemde ʿaşḳ ḳāʾim-maḳām

Bize bildürdi **Fenāyī** rehber-i Mevlā-yı ʿaşḳ

[3a]

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlün

7

1 ʿAşḳuñla cihān beste

Luṭf eyle ʿināyet ḳıl

Derdüñle bu cān ḫaste

Luṭf eyle ʿināyet ḳıl

2 ʿAşıḳlara iḥsān it

Derdlülere dermān it

Vuṣlat yolın āsān it

Luṭf eyle ʿināyet ḳıl

3 Ey raḥmeti çoḳ Raḥmān

ʿĀlem yolına ḳurbān

Uçarsa ḳafesden cān

Luṭf eyle ʿināyet ḳıl

4 Bī-gānelerin yād it

Virāneler ābād it

Nūrī ḳulın irşād it

Luṭf eyle ʿināyet ḳıl

İLĀHĪ

7'li Hece Ölçüsü

8

1 Ḥaḳdan ġayri sevgili
Küllī yalandur yalan
Ḥaḳdan ġayrisi fānī
Bāḳī degüldür ḳalan

2 ʿĀşıḳ olan kişinüñ
Belli nişānı vardur
Dün uyḫusın uyumaz
Dīdāra müştāḳ olan

3 Bunda gücüm var deyü
Kimselere ẓulm itme
Yarın mīzān ḳurılur
Ulu dīvāndur dīvān

4 Dervīş **Yūnus** bu sözi
Kāmillere söyledi
Cāhillerüñ ṣoḥbeti
ʿAḳla ziyānd[ur] ziyān

[3b]

İLĀHĪ

8'li Hece Ölçüsü

9

1 Dolāp n'içün iñilersin
Derdüm vardur iñilerüm.
Ben Mevlā'ya ʿāşıḳ oldum
Anuñ içün iñilerüm

2 Benüm adum dertli dolāp
Ṣuyum aḳar yalāb yalāb
Böyle emreylemiş Çalāb
Anuñ içün iñilerüm

3 Beni bir dağda buldılar
Ḳolum ḳanadum ḳırdılar
Dolāba lāyıḳ gördiler
Anuñ içün iñilerüm

4 Ulu dağlar ağacıyam
Ne ṭatlıyam ne acıyam
Ben Mevlā'ya duʿācıyam
Anuñ içün iñilerüm

5 **Dervīş Yūnus** ider āhı

Gözyaşı döker günāhı

Ḥaḳḳ'a ʿāşıḳam billāhi

Anuñ içün iñilerüm

TEVŞĪḤ

16'lı Hece Ölçüsü

10

1 ʿĀlemler nūra ġarḳ oldı Muḥammed doġdığı gice

Müʾmin münāfıḳ farḳ oldı Muḥammed doġdığı gice

2 ʿArşuñ nūrı yere indi ṣuyın rengi nūra döndi

Hep ṣusızlar ṣuya ḳandı Muḥammed doġdığı gice

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlün

11[76]

1 Ey ʿāşıḳ-ı dildāde

Gel nūş idelüm bāde

Bir bāde gerek ammā

Kim içile meʾvāda

2 Sāḳīsi ola Mevlā

Aḳdāḥı ola esmā

Bir kerre içeñ ḳaṭʿā

Ġam görmeye dünyāda

[76] Bu ilâhînin ilk 2 dörtlüğü 91a'da tekrarlanmıştır.

3 Ol cāma olan ṭālib

Cān ile ola rāġıb

Nefsine olan ġālib

Bel baġlaya üstāda

4 Nūş eyleyen ol cāmdan

Ṣubḥı ne bilir şāmdan

Taʿlīm-i cünūn eyler

Şīrīn ile Ferhād'a

[4a]

LEHU

5 İşit bu **Sezāyī**'den

Ne gördi Fenāyī'den

Dost vechi gösterdi

Mirʾāt-ı mücellāda

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʾīlün feʿūlün

12

1 Ezelden ʿaşḳ odına yana geldüm

Anuñçün tā ebed mestāne geldüm

2 Eger nūş itmez iseñ bu meyden

Dime ẕāhid ki ben īmāna geldüm

3 Sarāy-ı vaḥdet olmuşken maḳāmum

Bu kesret ʿālemüñ seyrāna geldüm

4 Çü birdür sünbül-i maʿrūf-ı ʿārif

İdüp daʿvāyı ben ʿirfāna geldüm

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

13

1 Mefātīḥ eyledi oldı helālüñ yā Resūlallāh

Müṣābīḥ eyledi cānver cemālüñ yā Resūlallāh

2 Yazıldı ḳalbüme ḥüsnüñ kitābuñ Ḥażret-i Mevlā

Beni mest eyledi fikr-i ḥayālüñ yā Resūlallāh

3 Ḥabībā nār-ı firḳatle ḳuluñ gözi ḫarāb oldı

ʿİmāret eyledi ʿıyd-ı viṣālde yā Resūlallāh

Yā Ḥabībullāh yā Resūlallāh şefāʿat kānısın

Senden şefāʿat yā Resūlallāh āh meded

Yā Ḥabībullāh dost meded yā Resūlallāh

[4b]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

14

1 Kim ki cāndan geçmez ise diñ bize yār olmasun
ʿĀr u ʿarẓ ile gelüp ʿāşıḳlara bār olmasun

2 Ġam yükin ʿāşıḳ olan dāʾim çeke gelmiş dürür
Duymayan dost yüzini ʿaşḳa giriftār olmasun

3 Dert uyutmaz rāḥat itmez gice gündüz ʿāşıḳı
Şol ki bülbüller gelür ḳarşu nīce zār olmasun

4 Ẕevḳ-i ṭāʿatle kimesne ḥāl-i ʿaşḳı añlamaz
ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ iseñ belinde zünnār olmasun

5 Remz-i Ḥaḳḳ'a maḥrem olmaḳ degmenüñ kārı degül
Kim diler ʿaşḳuñıla yār olsun aġyār olmasun

6 Ẕerrece ʿaşḳ odı kimde olsa yaḳar varlıġuñ
ʿAşḳ odı ister ki Ḥaḳ'dan ġayrı hīç var olmasun

7 Cümle efkāruñ ḥurūfın cemʿ idüp tevḥīd ile
Noḳṭa-i vaḥdetde ḥaşr ol ġayrı efkār olmasun

8 Ey **Niyāzī** ḥāl-i ʿaşḳı herkese fāş eyleme
Sırr-ı Ḥaḳ'dur aña bī-ġāne ḫaberdār olmasun

[7a]

REHĀVĪ

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

15

1 Ḥabs içün geldi gelür ıṭlāḳ içün fermān baña
Evvelī ḳahr āḫirī iḥsān ider sulṭān baña

2 Erbaʿīnüm çün temām oldı daḫı on gün geçer
Ḫatm olur menzil merātib cān olur cānān baña

3 Ḳab-ı ḳavseyn-i ev ednā üç yüz ellidür bilin
Ṭoġdı gün maġribden açdı ẓulmet-i Sübḥān baña

4 Geldi ḥaḳ bāṭıl firār itdi ṭolaşdı maġribe
Ẓāhir oldı gizlü sırlar virdi Ḥaḳ bürhān baña

5 Ol dem İsmāʾīl gibi teslīm-i cān itdüm hemīn
İki biñ yüz daḫı altmış beşde[77] bir ḳurbān baña

6 Añladum zebḥ-i ʿaẓīme bir işāretdür bu ḳoç
Hem beşāretdür gelür Yahyā ile mihmān baña

[77] iki biñ yüz: iki yüz biñ N-25-26
altmış beşde: yetmiş beşde N-25-26

7 Bu didigüm vaḳʿa ancaḳ bu yüzün başundadur
Elli biñ yüz daḫı yetmiş yedidür fermān baña

8 Ḫalḳ-ı ʿālem dediler ʿīsā'ya **Mıṣrī** bir zamān
Daḫı bundan özge mā evḥā didi Ḳurʾān baña

[8a]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

16

1 Bi-ḥamdillāh derüm Allāh alup ʿaḳlumı fikrullāh
Dilümde zātuñ esmāsı baña üns oldı ẕikrullāh

2 Bu tevḥīd[d]en murād olan cemālī zāta irmekdür
Görünen kendi zātıdur degüldür ṣanma ġayrullāh

3 Göñül ʿāyīnesin ṣūfī eger ider iseñ ṣāfī
Açılur saña[78] bir ḳapı ʿayān olur cemālullāh

4 Ben ol pervāneyem geldüm düşüp ʿaşḳ odına yandum
Yanuban küllī maḥv oldum beni maḥv itdi ʿaşḳullāh

5 **Şems-i Tebrīz** bunu bilür eḥad ḳalmaz fenā bulur
Bu ʿālem küllī maḥv olur hemān bāḳī ḳalur Allāh

[78] Metinde saña kelimesi sad ve nun harfleriyle yazılmıştır.

[9a]

PENÇGĀH

İLĀHĪ

Müstef ilün müstef ilün

17

1 Yandı göñülden māsivā
Çün nār-ı ẕikrullāh ile
Oldı münevver cān u dil
Envār-ı ẕikrullāh ile

2 Pāk eyle ḳalbüñ ey hümām
Ẕikr itmek ile ṣubḥ u şām
Dil maḫzeni ṭolar tamām
Tekrār-ı ẕikrullāh ile

3 Ehl-i ṭarīḳat geldiler
Ẕikr ile Ḥaḳḳ'ı buldılar
Esrāra vāṣıl oldılar
Āṯār-ı ẕikrullāh ile

4 Vaḥdet şarābından içer
Bu cümle varlıḳdan geçer
Mir'āt-ı ḳalbini açar
İṯār-ı ẕikrullāh ile

5 Dirsen kemāle iresin

Varup cināna giresin

ʿAdlī gözüñ aç göresin

Dīdārı ẕikrullāh ile

TEVŞĪḤ

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

18[79]

1 Bu şeb ḥūrşīd-i evreng-i risālet geldi dünyāya

Muḥammed Muṣṭafā'nuñ nūrı ṣaldı ʿāleme sāye

2 Ṭonandı ʿālem-i bālā ser-ā-ser nūr ile ol şeb

Ḳadem başdı vücūd iḳlīmine ol āsumān-pāye

Ṣallū ʿaleyhi ve sellimū teslīmā

[9b]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

19

1 Gül midür bülbül midür şol zār u efġān eyleyen

Cān midür ya ten midür hem ʿarşı seyrān eyleyen

2 Nār u bād u āb u ḫāküñ gel ḫaber vir aṣlını

Kim buların her birine emr u fermān eyleyen

[79]İlk 2 beyit 9b'de tekrarlanmıştır.

3 Bāde birdür sāḳī bir meclisdeki sāḳī de bir
Bādenüñ rengini seyr it kimdür elvān eyleyen

4 Ey **Niyāzī** kim vücūdın terk iderse ol durur
Cümle yüzler içre ol bir yüzi seyrān eyleyen

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

20

1 Bu şeb ḫūrşīd-i evreng-i risālet geldi dünyāya
Muḥammed Muṣṭafā'nuñ nūrı ṣaldı ʿālem[e] sāye

2 Donandı ʿālem-i bālā ser-ā-ser nūr ile ol şeb
Ḳadem başdı vücūd iḳlīmine ol āsumān-pāye

3 Hilāl-i ebruvānı ġurre-i māye hidāyetdür
Cebīni nūr-baḫşı mihr-i devrāne virür dāye

4 ʿAceb mi ʿandelīb-i naġme-pīrā olsa naʿtuñla
Meded ey server-i Yeṯrīb kerem ḳıl bu **Refīġā**'ya

[10a]

İLĀHĪ[80]

21

1 Vücūdun ḳad bedā fī külli mevcūd

Nüḳūşun ḳad bedet min ʿayni meşhūd

2 Fe küllin bi iʿtibārın ʿaynin ḫalḳ

Ve fi't-taḥḳīḳi ẕātı ʿaynin maʿbūd

3 Vemā fi'l-kevni ʿayne'l-Ḥaḳḳ-ı[81] *aṣlā*

Ve mā fi'ẓ- ẓāhiri illā aṣlı maḳṣūd

4 Yurā baḥrün lehü'l alāfu mevcin

Hüve'l-mevcūdu ve'l-emvācu mefḳūd

5 Feyā insānu vemā insānu Ḥaḳḳ'un

Lefī küllil ʿavālimi ente Maḥmūd

6 Lifānūsi'l-meẓāhiri ente şemün

Likü'l lil vāridāti ente mevrūd

7 Leke'l-Ḳāfu leke'l-ʿAnḳā cemīʿān

Leke'l-ḳahru leke'l-luṭfu leke'l-cūd

---

[80] Ayrıntılı bilgi için bkz. Seyyid Muhammed Nûr, **Edebi ve Tasavvufi Mısrî Niyâzî Dîvânı Şerhi,** Esma Yayınları**,** İstanbul, 2016, s.65-66.

[81] ʿayne'l-Ḥaḳ: ġayrü'l- Ḥaḳ N-65

8 Vefī daʿvāke maʿrūża ve mescūd[82]

Veli'l-esmā-i leyset ʿayn-ün aṣlā

9 Müsemmel küll-i ʿayni[ġayr-i] maʿdūd

*Vemā'l-**Mışrī** bi illā iʿtibāri*

10 Ve innī küll-i mevcūd-ı ve maʿhūd

Ente Rabbī hüve ente ḥasbe yā Vedūd[83]

---

[82] maʿrūża ve mescūd : maʿrużu'l-emānet N-65

[83] Hakk'ın vücûdu her bir mevcuda zâhir oldu
Bu nukûş ayni meşhuddan zâhir oldu

Hakk'ın vücûdundan başka vücûd yoktur
Tahkikte ise ayni Ma'bud'dur

Yaratılmış bütün mevcudatta Hak'tan gayri asla yoktur
Zâhirde Hak'tan gayri yoktur, asıl maksuddur

Denizden görülür nice bin dalga olur
Geriye deniz kalır, dalgalar kaybolur

Ey insan, insan Hak değildir
Velâkin âlemlerde Mahmud Hak'tır

Bu mazharların fenerlerinin mumu sensin
Her bir halin ile bu âleme gelirsin, gelen sensin

Kâf senindir, Ankâ senindir
Kahır senindir, lütuf senindir, cömertlik senindir,

Çağrına icabet ve itaat edilir
(Allah'ın) İsimleri olmasaydı tek bir aynî varlık olmazdı

Her şey yok olucudur
Bozulan varlıktan öte bir Mısrî yoktur

Ve ben bütün var olan ve bilinenim
Rabbim sensin, sen her şeye yetensin ey sevgili!

[11a]

SŪZNĀK

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

22

1 Ben bilmez idüm gizli ʿayān hep sen imişsin
Yār-ı maʿbūdum Allāh
Tenlerde ve cānlarda nihān hep sen imişsin
Senden bu cihān içre nişān ister idüm ben
Āḫir bunı bildüm ki cihān hep sen imişsin

[13a]

MĀHŪR

İLĀHĪ

Müstefʿilün müstefʿilün

23

1 Dermān arardum derdüme
Derdüm baña dermān imiş
Bürhān arardum aṣluma
Aṣlum baña bürhān imiş

2 Mürşid gerekdür bildire
Ḥaḳḳı saña ḥaḳḳa'l-yaḳīn
Mürşidi olmayanlaruñ
Bildükleri gümān imiş

3 Her mürşide dil virme kim
Hep şarpa uġradur yolı
Mürşidi kāmil olanuñ
Yolları hep āsān imiş

4 Diñle[84] hemān bir söz durur
Yoḳış degül düpdüz durur[85]
ʿĀlem ḳamū bir yüz durur
Gören anı ḥayrān imiş

5 İşit **Niyāzī'**nüñ sözüñ
Bir nesne örtmez ḥaḳ yüzüñ
Ḥaḳ'dan ʿayān bir nesne yoḳ
Gözsizlere pinhān imiş

[13b]

İLĀHĪ

24

1 Ayırma beni senden Yaradan[86]
Düşüp ölürüm dostlar ben bu yaradan[87]

2 Öldigüm içün ġam mı çekerüm amān
Alur cānumı dostlar bir gün Yaradan

[84] dinle: añla N-250.
[85] 2 beyit arasına "Velehu" girmiştir.
[86] Vezinde tutarlılık yoktur.
[87] Beyitlerin son mısralarında yer alan "dostlar" kelimesi fazladır.

3 Varam yüz sürem dost eşigine

Bir ḥırḳa giyem dostlar yüz biñ pāreden

4 Aġlama direm şol gözlerüme

Ḳan yaş aḳıdur dostlar aḳdan ḳaradan

5 **ʿĀşıḳ Yūnus**'uñ budur maḳṣūdı

Alam cānumı dostlar çıḳam aradan[88]

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

25

1 Bilmem bu benüm [cānum] āzād ola mı yā Rab

Yoḫsa yedi ṭamuda yanup ḳala mı yā Rab

2 Ditrer bu benüm cānum yā Rab nīce olur ḥālüm[89]

Şol varacaḳ dar ḳabrüm[90] ʿaḳreb dola mı yā Rab

3 Duram meydāna varam günāhlarumı görem

Gizlü günāhum çoḳdur ʿayān ola mı yā Rab

4 Allāh olıcaḳ ḳāḍī bizden ola mı rāżı

Ḥaḳḳ'uñ Ḥabībī bizi şefīʿ ola mı yā Rab

[88] Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Tatcı, **Yûnus Emre-Dîvân-ı İlâhîyât**, Kapı Yayınları, İstanbul, 2011, s.415.
[89] ditrer bu benüm cānum yā Rab nice olur ḥālim: ʿaceb bu benüm ḥālüm yer altında aḥvālüm T-115
[90] şol varacaḳ dar ḳabrüm: varup yatacaḳ yerüm T-115

5 Dar ola baña düzler gicelerüm gündüzler

Fenāya baḳan gözler dīdār göre mi yā Rab[91]

[14a]

İLĀHĪ

Fāʿilatün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

26

1 N'olduñ aġlarsın göñül bī-bedel yārüñ mi var

Zāri zāri iñlemekden ġayrı bir kāruñ mı var

2 Nār-ı ʿaşḳa kendini aṭmaḳ dilersen her nefes

Oda yanmaz kim Ḫalīlullāh gibi tenüñ mi var

3 Baġrı başlı gözi yaşlı cigeri delik delik

Kim belāya ṣabr idüp Eyyūb gibi ṣabruñ mı var

4 Rūz u şeb ārzū idersin Ḥaḳ cemālüñ görmeye

Sırr-ı Aḥmed'den irişmiş çeşmine nūruñ mı var

5 Cāñumı virsem diyü ārzū ider saña dāʾim

Rūḥ-ı İsmāʿīl'e beñzer virmege cānuñ mı var

6 Ne ʿaceb cürʾet idersin sūzlara üftādesin

Rāh-ı Ḥaḳḳ'a vāṣıl olmış zerrece ḥālüñ mi var

[91] Yûnus Emre tarafından yazılmıştır.

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿilün feʿūlün

27

1 Eyā rehber olan rāh-ı viṣāle
Muḥammed Muṣṭafā sulṭān-ı kevneyn
Senüñle irdiler nūr-ı cemāle
Muḥammed Muṣṭafā sulṭān-ı kevneyn

2 Ki ol taḫt-ı risālet şāhı sensin
Göñüller burcınuñ çün māhı sensin
Günehkāruñ şefāʿat-ḫˇahī [sensin]
Sensin Muḥāmmed Muṣṭafā

3 Ḥabīb-i Ḥażret-i yezdān Muḥammed
Yoluñda sāliküñ bu Dervīş Aḥmed
Ne var ʿafv it ḳuṣūrın
Eyleme red Muḥammed Muṣṭafā

[14b]

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

28

1 Ey derde dermān isteyen yetmez mi derd dermān saña
Ey rāḥat-ı cān isteyen ḳurbān olandur cān saña

2 Yaġma idersüñ varlıġuñ gider göñülden ṭarlıġuñ
Maḥv eyleseñ aġyārlıġuñ yār olısar mihmān saña

3 Sermāye bu yolda hemān teslīm olup buna inan

Ṣıdḳ ile Allāh'a ṭayan itmez mi gör iḥsān saña

4 Tevḥīde ṭapşur özini kimseye açma rāzını

Şeyḫ izine ṭut gözini şeyḫüñ yeter bürhān saña

5 İven kişi yol alamaz maḳṣūdını hem[92] bulamaz

Bekle maʿārif ḳapusın yüz göstere ʿirfān saña

6 Dünyā ile ʿuḳbāyı ḳo ūlā ile uḫrāyı ḳo

Var ol ḳurı sevdāyı ḳo maṭlab yeter Sübḥān saña

7 Cāndan ṭaleb ḳıl yārini vir cānı bu dildārını[93]

Yoġ eyle kendü vārını kim var ola cānān saña

8 Çürüklerüñ hep ṣaġ [ola][94] zehrüñ ḳamū yaġ bal ola

Ṭaġlar yemişli bāġ ola cümle cihān bostān saña

[92] hem: tiz N-27
[93] bu dildārını: bul didārını N-29
[94] N.A. da " ola " kelimesi yazılmamıştır. Vezin gereği ve ahengin sağlanması açısından "ola" kelimesi eklendi.

VELEHU

9 Güçdür ḳatı Ḥaḳḳ'uñ yolı dergāhı hem ġāyet ulı
Ṣıdḳ ıla olmazsuñ ḳulı itmez yolı āsān saña

10 Ḳulluġa bel bağlar iseñ şām u seḥer ağlar iseñ
Ṣular gibi çağlar iseñ tiz bulunur ʿummān saña

11 Bülbül olunur ötegör gül gibi sen hem dütegör
ʿAşḳ odına cān atagör gülzār ola nīrān saña

12 Yüzin **Niyāzī** eyle ḫāk derd ile ḳıl bağrını çāk
Ḳalbüñ sarāyın eyle pāk şāyed gele sulṭān saña

[15a]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

29

1 Düşeli bu ʿaşḳuñ cānum iline
Beni düşürdi bu ḥalḳuñ diline

2 Aḳı[t]dun çeşmümden ḳanlu yaşları
İllā yaşum dilemezem siline

3 Zīrā aḳdıḳça gözümden ḳanlu yaş
Ḫoş tesellīler gelür ben ḳulına

4 Ḫoş yaraşur ʿāşıḳlara gözyaşı
Her kim ʿāşıḳsa gözünden biline

5 Ben bu ʿaşḳdan bir nefes ayrılmazam
ʿAşḳsız geçen ʿömrümüñ biñ yılına

6 ʿAşḳsız geçen bir demüm[i] virmezem
Gel yüregüm şerḥa şerḥa diline

7 İsmi resmī **Eşref-zāde Rūmī'nüñ**
Kül [olup] ṣavruldı ʿaşḳuñ yeline

8 Ḳalmadı nām u nişānum zerrece

Ġarḳa varup gitdi ʿaşḳuñ seline[95]

[15b]

İLĀHĪ

11'li Hece Ölçüsü

30

1 Baġrumdaki biten başlar īmānum

Muḥammed'üñ ʿaşḳın[dan]dur īmānum

Bu gözümden aḳan yaşlar īmānum

Muḥammed'üñ ʿaşḳındandur īmānum

2 Her şām seḥer aġladıġum īmānum

Ṣular gibi çaġladıġum imānum

Çarḫ vurup semā döndiġüm īmānum

Muḥammed'üñ ʿaşḳındandur īmānum

3 Daḫl eyleyen devrānuma īmānum

İrmemişdür seyrānuma īmānum

Ḳıydıġum ṭaṭlı cānuma īmānum

Muḥammed'üñ ʿaşḳındandur īmānum

[95] Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Tatcı, **Eşrefoğlu Rûmî- Dîvân-ı İlâhiyât,** DİB Yayınları, Ankara, 2014, s.124.

4 Görün **Seyfullāh'**uñ ḳaṣduñ

Ṣor ol Allāh'uñ dostuñ

Ṣorarsanız n'içün mestsüñ

Muḥammed'üñ ʿaşḳındandur[96]

[19a]

DÜGĀH

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

31

1 Şermsār itme Ḫudāyā rūz-i maḥşerde beni

Ḥürmetine ḫāṭemüñ yaḳdurma dūzaḫda beni

Ṣallū ṣallū ʿale'l-Muṣṭafā

2 Muʿterifem ben günāhuma muḳırrüm cürmüme

Enbiyā vü mürselīn içre ḫacīl itme beni

Ṣallū ṣallū ʿale'l-Muṣṭafā

3 Şimdilik iḳbāliyā daldum ʿamīḳ-i ḥayrete

Luṭf ile destümi al düşdüm diyār kürbete

Ṣallū ṣallū ʿale'l- Muṣṭafā

[96] Son dörtlükte redif olan "īmānum" kelimesi yer almamıştır. Bu nedenle bu dörtlük 8'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

4 Diler iseñ ḳo caḥīme diler iseñ cennete

Enbiyā vü mürselīn içre ḫacīl itme beni

DERVĪŞ MUḤAMMED ṢĀDIḲ EFENDİ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

32

1 Maḥrem-i ẕāt-ı Ḫudā'sın yā Muḥammed Muṣṭafā

Muḳtedā-yı enbiyāsın yā Muḥammed Muṣṭafā

2 Nūr-ı vechinden yaratdı Ḥaḳ seni bī-iştibāh

Ol cemāle āşināsın yā Muḥammed Muṣṭafā

3 Gözlerüm yaşına raḥm it yā Nebīyallāh meded

Reh-nümā-yı evliyāsın yā Muḥammed Muṣṭafā

4 Ḳıl şefāʿat ṭālib-i dīdāra sen yā seyyidī

Sen şefīʿ-i etḳiyāsın yā Muḥammed Muṣṭafā

5 Ben żaʿīfem ümmetüñ bī-çāresiyem bī-nevā

Sen delīl-i aṣfiyāsın yā Muḥammed Muṣṭafā

6 Çün aġardı mūy-ı ser oldum ʿalīl[ü] iḫtiyār

İsterem Mevlā rıżāsuñ yā Muḥammed Muṣṭafā

7 Müʾminem mir'āṭ-ı Ḥaḳ'dur bu göñüldür beyt-i Ḥaḳ

N'ola görsem Ḥaḳ liḳāsuñ yā Muḥammed Muṣṭafā

[19b]

8 Cism ü cānı ben fedā ḳıldum saña luṭf it baña[97]

Sen şeh-i mülk-i beḳāsın yā Muḥammed Muṣṭafā

9 **Ṣādıḳ**'am bir ʿāşıḳ-ı bī-çāreyem geldüm saña

Göster ol vechüñ żiyāsuñ yā Muḥammed Muṣṭafā

[22a]

ŞABĀ

İLĀHĪ

Müstefʿilün müstefʿilün

33

1 Ben dost ile dost olmuşam

Kimseler dost olmaz baña

Münkerler bakup gülüşür

Selām daḫı virmez baña

2 Ben dost ile dost olayam

Cānumı fedā ḳılayam

Ölmezden evvel öleyem

Dünyā bāḳī ḳalmaz baña

[97] 2 mısra arasına "Lehu" kelimesi girmiştir.

3 Ṣanurlar beni deliyem

Dost baġçesi bülbülüyem

Mevlā'nuñ ednā ḳuluyam

Kimse bahā ṣaymaz baña

4 **ʿĀşıḳ Yūnus** ben n'eydeyem

Fānī cihān terk ideyem

Yana yana dosta gidem

Perde ḥicāb olmaz baña

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

34

1 Yine andum yine göñlüm alanı

Benüm göñlüm alup şeydā ḳılanı

2 Çün aldın göñlümi virgil murādum

Murādum bu[dur] ki göster cemālüñ

3 Ger öldür ger dirgör fermān senüñdür

Ḥelāldür ʿāşıḳuñ maʿşūḳa ḳānı

4 Gerçi sever Ḥaḳḳ'ı **Şems-i Tebrīzī**

Fedādur yoluna baş ile cānı

[22b]

İLĀHĪ[98]

35

1 Benüm ol ʿaşḳ baḥresi cānum
Deñizler ḥayrān baña
Deryā benüm ḳaṭremdür cānum
ʿAşḳ oldı seyrān[99] baña

2 Yoġiken bu bārgāh
Sen var idin pādşāh
Āh bu ʿaşḳ[uñ] elinden āh
Derd oldı dermān baña

3 Şerīʿat ehli ıraḳ
İremez bu menzile
Ben ḳuş dilin bilürem
Söyler Süleymān baña

4 **Yūnus** bu ḫalḳ içinde
Eksüklig[üñ] ḥaḳ bilür
Dīvāne olmış çaġırur
Dervīşlik bühtān baña

[98] 23b'de tekrarlanmıştır.
[99] cāñuma ʿaşḳ oldı seyrāñ: zerreler ʿummān bana G-199

İLĀHĪ

11'li Hece Ölçüsü

36

1 Arayı arayı bulsam izini
İzinüñ ṭozına sürsem yüzümi
Ḥaḳ naṣīb eylese görsem yüzüni
Yā Muḥammed cānum ārzūlar seni
Dost Muḥammed cānum pek sever seni[100]

2 Bir mübārek sefer olsa da gitsem
Kaʿbe yollarına yüzümi sürsem
Ḫūb cemālüñ bir kez düşde seyretsem

3 Ṣıdḳıla girdüm ben bu Ḥaḳ yola
Ẕerrece ḳalmadı ḳalbümde ḥīle
Ebūbekir ʿÖmer ʿOṯmān'da bile

4 ʿAlī ile Ḥasan Ḥüseyin anda
Sevdāsı gönlümde muḥabbet cānda
Yarın maḥşer güni Ḥaḳ dīvānında

[100] Yûnus Emre tarafından yazılmıştır. Nakarat kısmı:
"Yā Muḥammed cānum ārzūlar seni,
Dost Muḥammed cānum pek sever seni" N.A. da 3'lüklerin sonunda yer almamıştır.

[23a]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

37

1 Gözlerini n'oldı bī-dār eyledüñ

Āh u efġānı saña yār eyledüñ

ʿAşḳ odıyla içini nār eyledüñ

N'oldı bülbül işüñi zār eyledüñ

Ne sebebden ʿazm-i gülzār eyledüñ

2 N'oldu aġlarsın ne eylersin ṭaleb

Bu dükenmez derdüñe n'oldı sebeb

Güldeki dīdārımı gördün ʿaceb

N'oldı bülbül işüñi zār eyledüñ

Ne sebebden ʿazm-i gülzār eyledüñ

3 Bu fenā gülzāra ṭālibsen eger

Hiç beḳāsı yoḳdur anuñ tiz geçer

Bu fenā içre beḳā duyduñ meger[101]

N'oldı bülbül işüñi zār eyledüñ

Ne sebebden ʿazm-i gülzār eyledüñ

[101] Araya "Velehu"girmiştir.

4 Ber-ḳarār olup biraz eglenmeden

Dāʾim aġlarsın ṭurup diñlenmeden

Kimse bilmez ḥālini añlatmadan

N’oldı bülbül işüñi zār eyledüñ

Ne sebebden ʿazm-i gülzār eyledüñ

5 Bunca ḥasretden[di] cānuñ ne sezer

Firḳātin günden güne artup gider

Luṭf idüp virgil **Niyāzī**’ye ḫaber

N’oldı bülbül işüñi zār eyledüñ

Ne sebebden ʿazm-i gülzār eyledüñ

[23b]

İLĀHĪ

38

1 Benüm ol ol[102] ʿaşḳ baḥresi cānum

Deñizler ḥayrān baña

Deryā benüm ḳaṭremdür cānum

ʿAşḳ oldı seyrān[103] baña

2 Yoġiken bu bārgāh

Sen var idin pādşāh

Āh bu ʿaşḳuñ elinden āh

Derd oldı dermān baña

[102] ol: -G-99

[103] cānuma ʿaşḳ oldı seyrāñ: zerreler ʿummān baña G-199

3 Şerīʿat ehli ıraḳ

İremez bu menzile

Ben ḳuş dilin bilürem

Söyler Süleymān baña

4 **Yūnus** bu ḫalḳ içinde

Eksüklig[üñ] ḥaḳ bilür

Dīvāne olmış çaġırur

Dervīşlik bühtān baña

İLĀHĪ

11'li Hece Ölçüsü

39

1 Ġaflet ile baña bir ḥāl göründi

Bir yeşil ʿilimli sulṭān göründi

Gözümüñ gördigin söyleyin saña

Bir yeşil ʿilimli sulṭān göründi

2 Ṣancāġı aḳ idi döndi yeşile

Uyardum ben beni dögdüm ṭaşıla

Allāh'um bir daḫı göster düşile

Bir yeşil ʿilimli sulṭān göründi

3 Ṣancāġın ḳaldurdı düzüldi yola
Ṣancāġı dibinde ümmeti bile
Gel ey günāhkār ḳul günāhuñ dile
Bir yeşil ʿilimli sulṭān göründi

4 **Dervīş Yūnus** saña ṣıdḳıla ṭapar
Ṭapmayanlar doġrı yolından ṣapar
Ey Allāh'um bizi anlarla kopar
Bir yeşil ʿilimli sulṭān göründi

[24a]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

40

1 Derdimüñ dermānı sensin yüce sulṭānum meded
Cānımuñ cānānı sensin yüce sulṭānum meded

2 Ġurbete düşdüm ilimden[104] firḳāt odı yaḳdı āh
Vaṣlını eyle müyesser yüce sulṭānum meded

3 Enbiyānuñ ʿizzetine evliyā ḥürmetine
Cümle ʿāşıḳlar dilinden yüce sulṭānum [meded]

4 Derd-mend **Üftāde'**nüñ budur murādı dāʾimā
Ḫūb cemālüñ görmek ister yüce sulṭānum meded

[104] ilimden: ilinden

İLĀHĪ

ŞEVḲ-i ṬARAB

Faʿlün feʿūlün faʿlün feʿūlün

41

1 ʿAşḳuñ meyine ben ḳana geldüm
Şevḳüñ nārına ḫoş yana geldüm

2 Şemʿ-i tevḥīdi gördüm yaḳmışlar
Gitdi ḳarārum pervāne geldüm

3 Ḥalḳa-i ẕikri ḳurmış ʿāşıḳlar
Bende ṣaḫnında cevlāne geldüm

4 Mecnūn'um bugün Leylā derdinden
ʿAḳlı neylerem dīvāne geldüm

5 Derdi cānānuñ açdı yāreler
Derdüm üstünde dermāna geldüm

6 Yāremi bildüm yārümden imiş
Bunda **Niyāzī** Loḳmān'a geldüm

[24b]

İLĀHĪ

ŞEVḴ-İ ṬARAB

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

42

1 Girāndır çeşm-i dilde ḫˇāb-ı ġaflet yā Resūlallāh
Meger bīdār ide ṣubḥ-ı hidāyet yā Resūlallāh
Derūnum şuʿle-rīz itdi ser-ā-ser āteş-i ʿiṣyān
Meger iṭfā ide eşk-i nedāmet yā Resūlallāh

2 Benüm de ḥālüme raḥm eyle hengām-ı şefāʿatde
ʿUṣāt-ı ümmete rūz-ı ḳıyāmet yā Resūlallāh
Günahkārum günahkārum günahkārum **Naẓīm**-āsā
Şefāʿat ḳıl şefāʿat ḳıl şefāʿat yā Resūlallāh

İLĀHĪ

ŞEVḴ-İ ṬARAB

NAʿT-I ŞERĪF-İ NEBĪYY-İ MUḪTEREM

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

43

1 Ben ol pervāne-i şem-i firāḳum yā Resūlallāh
Yanup yaḳılmadur her dem merāḳum yā Resūlallah

2 Olaldan silsile-bend-i muḥabbet gerden-i şevḳum
Senüñ ʿaşḳuñla mecnūn-ı siyāḳum yā Resūlallāh

3 Hevā-yı nefs ile düşdükçe girdāb-ı mecāzīye

Miṣāl-ı rīg pā-māl pür aḳım[105] yā Resūlallāh

4 Reh-i miʿrāc-ı ʿaşḳuñda ümīd-i pāy-būsuñla

Miṣāl-ı rīg pā-māl pür aḳım yā Resūlallāh

5 Beni rüʾyāda yāri eyle dīdāruñla kām-āver

Kemāle erdi zīrā iştiyāḳum yā Resūlallāh

[25a]

VELEHU

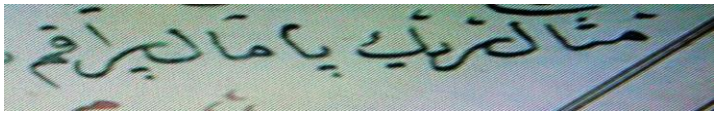
6 Ḳuluñ **Dervīş Vāṣıf** gibi şehrāh-ı ṭarīḳatda

Sevenlerle seni var ittifāḳum yā Resūlallāh

Allāhümme ṣalli ve sellim ʿalā eşref-i

Cemīʿü'l-enbiyāʾi ve'l-mürselīn

Ve'l-ḥamdülillāhi Rabbi'l-ʿālemīn

105

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

44

1 Her nefesde bir tecellī ey Ḫudā ister göñül
Kendüye bu ġarīb içre āşinā ister göñül

2 Görmege āyinesinde pertev-i nūr-ı ḥaḳḳı
Ḫāk-ı-pā-yı Muṣṭafā'dan tūtiyā ister göñül

3 Devlet-i dünyā vü ʿuḳbā cümle tecrīd içredür
Ne ʿabāya meyl ider ne ḫod ḳabā ister göñül

4 **Ḥaḳḳıyā** maḥrem bulunmaz zār-ı ʿaşḳa bu zamān
Ḫalḳ-ı ʿālemden anuñçün iḫtifā ister göñül

İLĀHĪ

Feʿilātün feʿilātün feilātün feʿilün

45

1 N'ideyim ṣabr idebilsem dil-i cān oda yanar
Velī āh eyler isem kevn ü mekān oda yanar

2 Büridi yeryü[zi]ni āh ile zārum tütüni
Bu iñildüm zārına cümle cihān oda yanar

3 Beni vaṣlından ırāġ eyleyüp cennetde ḳoma

Bu iñildüm her işiden ḥūr-ı cinān oda yanar [106]

4 Kim ola şemʿ e yaḳın olmayı daʿ vā idine

Nīce yüz biñ per ü pervāne revān oda yanar

5 Vara **Eşref** yanagör kūyı kenārında Ḥaḳ'uñ

Dimesünler Rūmī'ye ibni filān oda yanar[107]

[25b]

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilatün fāʿ ilün

46

1 Ḳandedür cehl ile ẓulmet nefs-i ṣuʿ bānuñdadur

Ḳandedür ʿ ilm ile ḥikmet bil anı cānuñdadur

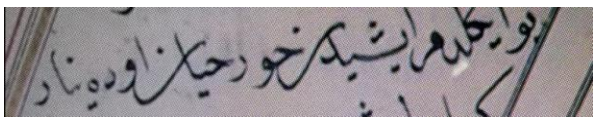
2 Ẓulmet-i cehli bıraḳ sen iste nūr-ı ḥikmeti

Cennetüñ ẕevḳin dilerseñ cümle ʿ irfānuñdadur

3 Ẓāhirā[108] bu ḫarmen-i ʿ ālemde bir dānesin

Maʿ na yüzinden ne kim var cümle ḫarmānuñdadur

106

107 Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Tatcı, **Eşrefoğlu Rûmî- Dîvân-ı İlâhiyât,** DİB Yayınları, Ankara, 2014, s.66.

108 ẓāhirā: ṣūretā N-221

4 Ṣūretā[109] aḥkām-ı eflāküñ velī maḥkūmusuñ

Bāṭınā ay gün felekler cümle fermānuñdadur

5 Ṣayḳal ur mirʾāt-ı ḳalbe ṭaşraya baḳmaġı ḳo

Sen saña baḳ cümle ʿālem ḫalḳı dīvānuñdadur

6 Al ele çevgān-ı ẕikri [hem] süvār ol nefsüñe

Ḳapagör tevḥīd ṭopını çünkü meydānuñdadur

7 Bil ki Ḥaḳḳ'a mirʾātdur özüñ bir ḫoş gören

"Men ʿaref"[110] sırrındaki maʿden senüñ kānuñdadur

8 "Küntü kenzen"[111] remzini bulduñısa sen **Mışri**yā

"Külle yevmin hüve fī şeʾn"[112] añla kim şānuñdadur

[109] ṣūretā: ẕāhirā N-222

[110] Men ʿarefe nefsehū feḳad ʿarefe Rabbehū "Kendini bilen Rabbi'ni de bilir." hadisine işaret edilmiştir.

[111] Küntü kenzen mahfiyyen fe-ahbebtü en-uʿrafe feʾhalaktü'l-halka li u'rafe bihi "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi sevdim, bilinmem için halkı yarattım." hadisine işaret edilmiştir. (el-Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2, 262.)

[112] Rahman Suresi, 29. Ayet: Külle yevmin hüve fī şeʾn "O her gün bir iştedir."

İLĀHĪ

Müstefʿilün müstefʿilün

47

1 Gel[gel] berü derdlü iseñ
Dermānı iste bul bugün
Gel imdi ey āvāre ḳul
Sulṭānı iste bul bugün

2 Daʿvā-yı bāṭıl eyleme
Beyḥūde sözler söyleme
Gerçek iseñ cān terkin ur
Cānānı iste bul bugün

3 Başdan bu ġavġāyı gider
Dosta giden ḥalvet gider
Gel gir göñül ḥücresine
Pinhānı iste bul bugün

4 Sendedür ol genc-i nihān
Sendedür ol itme gümān
Senden saña viren alan
Mihmānı iste bul bugün

[26a]

5 Uṣlu iseñ yābānı ḳo
Sen saña gel sendedür o
Senden aña yoldur ulu
Sen seni iste bul bugün

6 Ayruġı ḳo saña ṭolaş
Senden kesil aña ulaş
Senden içerü sende ol
Nihānı iste bul bugün

7 Bundan daḫı diyem ḫaber
ʿĀlem aña āyīnedār
Taḳlīdi ḳo ṭaḥḳīḳe er[113]
Īmānı iste bul bugün

8 ʿĀşıḳ iseñ Ḥaḳḳ'a eger
Baḳma yarınki vaʿdeye
Cehd eylegil bunda iken
Sen anı iste bul bugün

9 Kim bunda görmezse anı
Anda daḫı görmeyiser
İş bu sözime sen delīl
Ḳur'ān'ı iste bul bugün

[113] taḳlīdi ḳo ṭaḥḳīḳe er: taḳlīdi ḳo bul taḥḳīḳi T-121

10 ʿĀrif anı bunda görür

İrteki vaʿdeyi n'ider

Sen daḫı ʿārif olagör

Var cānı iste bul bugün

11 **Eşrefoġlı Rūmī** gibi

Sende seni elden bıraḳ

İki cihānı isteme

Sübḥān'ı iste bul bugün

[26b]

İLĀHĪ ṢABĀ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

48

1 Gel dikensiz gül istersen gülşen-i ʿirfāndadur

Bū-yı cānānı ṭaleb ḳıl gülsitān-ı cāndadur

2 Mürşīde dil virdiler sen genc-i ʿaşḳı bulmaġa

"Küntü kenzen"[114] sırrı zīrā ekmel-i insāndadur

3 ʿAḳl ile vaṣfını idrāk eylemek emr-i muḥāl

Kim tecellīsi beyānı *"küll-i yevm-i şeʾn"*[115] dedür

[114] Küntü kenzen mahfiyyen fe-ahbebtü en-uʿrife feʾhalaktü'l-halka li u'rafe bihi. "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi sevdim, bilinmem için halkı yarattım." hadisine işaret edilmiştir. (el-Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2, 262.)

[115] Rahman Suresi, 29. Ayet: Külle yevmin hüve fī şeʾn "O her gün bir iştedir."

4 Yād ile birlik dilersüñ sen seni aradan

Sırr-ı vaḥdet dersi çünki *“men ʿaleyhā fān*[116]*”* dadur

5 Maʿnā-yı ʿilm-i ledünden sen ḫaberdār olmaġa

Bu vücūduñ āyetüñ oḳu **Sezāyī** andadur

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿīlün

49

1 Yanup derdi elemlerle

Aġlama göñül iñleme

Gelür geçer bu demlerde

Aġlama göñül iñleme

2 Neden şaşırdın gideni

Neden düşürdün gideni

Neden pişirdin gideni

Aġlama göñül iñleme

3 Derd ile geldi enbiyā

Miḥnetle geçdi evliyā

Dār-ı fenādur bu dünyā

Aġlama göñül iñleme

[116] Rahman Sûresi, 26. Ayet: Küllü men ‘aleyhâ fân “Yer üzerinde bulunan her canlı yok olacaktır.”

4 **Ḥaḳḳı** zebūn eyledüñ

Cigerini ḫūn eyledüñ

Yaşını Ceyhūn eyledüñ

Aġlama göñül iñleme

[27a]

ḤÜSEYNİ

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

50

1 *Cāhidū fillāhi yā ehle'ṣ-ṣalāḥ*

İnne ʿumre'l-mer'i yemżī kerriyāḥ

2 *Yā ʿİbādallāh ḳūmū vaʿmelū*

Veẕ kürūhu bi'l-ġudve ve'r-riyāḥ[117]

3 ʿAḳla baḳma ir tecellī nūrına

Şemʿe hācet ḳalmaz olduḳda ṣabāḥ

[117] Ey barış ehli Allah yolunda çaba gösteriniz
Çünkü insanın ömrü rüzgâr gibi gelip geçer.

Ey Allah'ın kulları kalkınız ve çalışınız
Sabah akşam Allah'ı hatırlayınız.

Akla bakma tecelli eden nura ulaş
Sabah olduğunda muma gerek kalmaz

4 Cennet ehline gerek ʿilm u ʿamel

Lā cerem lāzımdur uçmākda cenāḥ[118]

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

51

1 Eser ʿaşḳuñ yeli esḥāra ḳarşu

Öter bülbülleri gülzāra ḳarşu

2 Cemālüñ şuʿlesinden tāb-dārum

Yanar pervāneyem ol nāra ḳarşu

3 Bugün yār olmayan ʿāşıḳlar yarın

Utanur ḫażretinden aġyāra ḳarşu

4 Görürsin **Nūri**yā ʿāşıḳlarına

Neler iḥsān ider aġyāra ḳarşu

5 Ne ṣabra ḳarārum var görmez isem

Ne görsem göz ṭoyar eṭvāra ḳarşu

[118] Cennet ehline ilim ve amel gerek
Uçmak için kuşkusuz kanat gerek.

[27b]

İLĀHĪ

11'li Hece Ölçüsü

52

1 Yürük degirmenler gibi dönerler
El ele virmişler Ḥaḳḳ'a giderler
Göñül Kaʿbesini ṭavāf iderler
Muḥammed'üñ kösi çalınur bunda
O sulṭānuñ demi sürilür bunda

2 Semāda melekler ḳanad açarlar
Müʾminler üstüne raḥmet ṣaçarlar
Birisi ḳılāvuz Ḥaḳḳ'a uçarlar
Muḥammed'üñ kösi çalınur bunda
O sulṭānuñ demi sürilür bunda

3 **Dervīş Yūnus** eydür gör n'oldı baña
ʿAşḳuñ muḥabbeti ṭoḳınur cāna
ʿAḳlını başına getür dīvāne
Muḥammed'üñ kösi çalınur bunda
O sulṭānuñ demi sürilür bunda

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

53

1 Ol menüm ki vāḳıf-ı esrār-ı ʿilm-i Ādemüm
Kāşif-i genc-i ḥaḳīḳat hem ḥayāt-ı ʿālemüm

2 Bende maḫfī oldı ġaybü'l-ġaybuñ esrārı hemīn
Bendedür sırr-ı emānet aña kenz-i mübhemüm

3 Ben cemāl-i Ḥaḳḳ'ı cümlesinde ẓāhir görmişüm
Bu merāyāya anuñçün baḳdıġumca ḥürremüm

4 Yerde gökde her ne ki var baġlıdur başı bāña
Āşikāre vü nihāne ben ṭılısm-ı āʿ ẓamum

5 Ben o **Mışrī**'yem vücūdum Mışr'ına şāh olmuşum
Ḥādisüm gerçi velī maʿ nāda sırr-ı aḳdemüm

[28a]

NAʿT-I ŞERĪF

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

54

1 Nūr-ı faḫr-i ʿāleme bir zerre olmaz āfitāb
Laʿl-i nābınd[an] nümūne gevher-i yektāda tāb

2 Pāyüñe yüz sürmege müştāḳ ola ʿarş-ı berīn
Var ḳıyās it kimdür ol peyġamber-i ʿālī-cenāb

3 Āsitānın rifʿatuñ dāʾim melekler ḥıfẓ ider
Sidreden teşrīfine peyk-i celīl eyler şitāb

4 Ḥamdülillāh ravża-ı pāküñ ziyāret ideli
Oldı ey **Naḳşī**[119] derūnum mülkine çoḳ fetḥ-i bāb

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

55

1 Ṣafḥa-i ṣadrında dāʾim ʿāşıḳuñ efkārı Hū
Şākirüñ şükri hüvallāh ẕākirüñ eẕkārı Hū

2 Sidre seyrine muḥaḳḳaḳ irmeye Cibrīl Emīn
Olmasa anuñ dilinde dem-be-dem tekrār-ı Hū

[119] Çıkrıkçı Şeyh Mustafa Efendi

3 Nāleden ney deldi baġruñ Hū deyü efġān ider
Mevlevīler Meṣnevī'den başlar ki eşʿār-ı Hū

4 Ṣūfi mest olup ṣafādan raḳs ider yā Hū deyü
Münkir inkārı bıraḳdı eyledi iḳrār-ı Hū

5 Ravża-i Hū'da maḳām it ey **Cemāl-i Ḥalvetî**
Tā vücūduñ milkine keşf ola bu esrār-ı Hū

[28b]

16'lı Hece Ölçüsü

56

1 Sensin bize bizden yaḳın görünmezsin hicāb nedür
Çün aybuñ yoḳ gökçek yüzin yüzindeki niḳāb nedür

2 Sen buyurdun ey pādişāh *yehdillāhü limen yeşā'*
Şerīkin yoḳ senüñ ḥāşā ṣuçlı kimdür ʿaẕāb nedür

3 Raḥīm dürür senüñ adın raḥīmligin bize didüñ
Mürşidlere muştūladın *"Lā taḳneṭū"*[120] ḫiṭāb nedür

4 Levḥin üzre kimdür yazan bu işleri kimdür düzen
Azdıran kim kimdür azan bu suʾāl u cevāb nedür

5 **Yūnus** bu göz anı görmez görenler ḫod ḥaber virmez
Bu menzile ʿaḳıl irmez bu ḳurduġın serāb nedür

[120] Zümer Sûresi, 53. Ayet: La taknetû min rahmetillâh "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin."

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

57

1 Cān bu ilden göçmeden cānānı bulmazsa ne güç
Yārini terk itmeden yārānı bulmazsa ne güç

2 Ṣūreti insān içi ḥayvān olursa kişinüñ
Ṭaşlar ile dögünüp insānı bulmazsa ne güç

3 Ādemüñ göñli evinde baḥr-ı ʿummān gizlidür
Dāʾimā ṣusuz gezüp ʿummānı bulmazsa ne güç

4 Şol faḳīr olup gezenlerde ḥazīne ṭopṭolu
Saʿy idüp ol genc-i bī- pāyānı bulmazsa ne güç

5 Faḳru faḫrī devletine irişen sulṭān olur
Faḳr-i tāmme irişen sulṭānı bulmazsa ne güç

6 Her kişinüñ derdine dermān yine derdindedür
Derdinüñ içindeki dermānı bulmazsa ne güç

7 Bunda gelmekden murād çün kim Ḥaḳḳ'uñ ʿirfānıdur
Ey **Niyāzī** kişi ol ʿirfānı bulmazsa ne güç

[29a]

11'li Hece Ölçüsü

58

1 Seyyāḥ olup şol ʿālemi ararsan
ʿAbdulḳādir gibi bir er bulunmaz
Ceddi Muḥammed'dür eger ṣorarsan
ʿAbdulḳādir gibi bir er bulunmaz

2 Cümle evlādına yeşil yaraşur
ʿAşḳı gelür bu cānuma dolaşur
Aña mürīd olan Ḥaḳḳ'a ulaşur

3 Giderler ġazāya çalarlar ṣaṭır
Dāʾimā yaparlar ḫoş göñül ḫāṭır
Baġdād'da türbesi nūr olmuş yatır

4 **Dervīş Yūnus** çeker dāʾim ġayreti
Üstümüze ḥāżır ola himmeti
Aña oġul dimiş Resūl Ḥażreti[121]
Allāh Allāh huvallāh Allāh Allāh illallāh

[121] İlk dörtlük hariç diğer üçlüklerin sonunda nakarat kısmı olan "ʿAbdulḳādir gibi bir er bulunmaz" yazılmamıştır.

İLĀHĪ

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

59

1 Bir yüze dūş oldı gözüm yüz biñ gezer āvānesi
Olmış cemāl-i şemʿinüñ ay ile gün pervānesi

2 Kendi ṣunar dolı dolı peymāneler ʿāşıḳlara
Bir kez elinden nūş iden ebed olur mestānesi

3 Bir mülke mālik eylemiş ʿuşşāḳını ol pādişāh
Mülk-i Süleymān anlaruñ yanında bir vīrānesi

4 İki cihānda **Mışri**'ye devlet daḫı ʿizzet yeter
Geldikçe yāruñ ṣunduġı gevherlerüñ dür[122]-dānesi

[29b]

İLĀHĪ

Müstefʿilün müstefʿilün

60

1 Ey Ḥayy ü Ḳayyūm ü İlāh
Bildüm seni buldum seni
Ey nūr-ı mekşūf ü penāh
Bildüm seni buldum seni

[122] dür: her N-104

2 Gördüm aradum çoḳ zamān

Terk eyledüm ben baş u cān

Her şeyde olmışsın nihān

Bildüm seni buldum seni

3 Her zerrede mestūr olan

Arż ü semāda nūr olan

Maḥcūb olandan dūr olan

Bildüm seni buldum seni

4 Ey lā-mekān-ı lā-fenā

İksīr-i vaṣluñdur ġınā

Her şey saña ider ṣenā

Bildüm seni buldum seni

VELEHU

5 Ey evvel ü āḫir olan

Ey bāṭın ü ẓāhir olan

Ṭāliblere nāṣır olan

Bildüm seni buldum seni

6 Ṭaşra arar ʿāşıḳ ġarīb

Sensin aña andan ḳarīb

Sübḥānehü şeyʾ-i ʿacīb

Bildüm seni buldum seni

7 ʿĀrif vücūdın maḥv ider

ʿĀşıḳ teġannī lehv ider

Her demde zāhid sehv ider

Bildüm seni buldum seni[123]

8 Cümle vücūd-ı mümkināt

Mücellāʾ esmāʾ-i ṣıfāt

Fānī ḳamū bāḳī o ẕāt

Bildüm seni buldum seni

[30a]

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

61

1 Ey dil-zen dünyānuñ çün āline mı aldanduñ

Pervāne gibi her dem şemʿ-i ruḫına mı yanduñ

Ḳardaş o yalancınuñ rengine mi boyanduñ

ʿAhdına mı inandın vaʿdine mi dayanduñ

Bilmem saña bu dünyā bāḳī mi ḳalur ṣanduñ

Bu meclis-i fānīde sāḳī mi ḳalur ṣanduñ

[123] Nakarat kısmı nüshâda yazılmamıştır. Akışın bozulmaması için eklendi.

2 Dünyāya naẓar itsen biñ başlu bir ırmaḳdur
Her başda dehānı biñ her loḳması ādemdür
Tiryāḳı anuñ semdür her demi bir mātemdür
Fikr eyle bu maʿnāyı fehm eyle ne ʿālemdür

Bilmem saña bu dünyā bāḳī mi ḳalur ṣanduñ
Bu meclis-i fānīde sāḳī mi ḳalur ṣanduñ

Eyżan Velehu

3 Māt oldı o şehler kim vaṣlını göñül özler
Vaṣfını beyān itsen şerḥ eylemez sözler
Ḳanı o ḳalem ḳaşlar ḳanı o güzel yüzler
Ḫāk oldı o sīm tenler ṣu oldı siyeh gözler

Bilmem saña bu dünyā bāḳī mi ḳalur ṣanduñ
Bu meclis-i fānīde sāḳī mi ḳalur ṣanduñ

4 Ey **Nūrī** o yār cānın ṣāfuña geçer farżet
Ṣu gibi aḳar ʿömrüñ yel gibi ider sürʿat
Biñ yıl yaşarsan āḫir gelmez saña bir sāʿat
Ey göz nīce bir uyḫu ey dil nīce bir ġaflet

Bilmem saña bu dünyā bāḳī mi ḳalur ṣanduñ
Bu meclis-i fānīde sāḳī mi ḳalur ṣanduñ

[30b]

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

62

1 Cānān ilinüñ güllerinüñ bāġı göründi
Dost iḳlīminüñ lālesinüñ ṭaġı göründi

2 Ḳayġu gicesi gitdi ḳamū ḳalmadı ḳorḳu
Vuṣlat güninüñ gündüzinüñ āġı göründi

3 Envār-ı Muḥammed ṭoġuban ṭutdı cihānı
Şaḳḳu'l-ḳamerüñ muʿcize parmaġı göründi

4 Yaʿḳūb'a bugün Yūsufu'nuñ ḳoḳusı geldi
Eyyūb'a daḫı ṣıḥḥatinüñ çaġı göründi

5 Dil ḫastesinüñ derdine tīmār irişdi
Şemsī'ye bugün dostuñ oṭaġı göründi

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

63

1 Vāṣl olmaz Ḥaḳḳ'a kimse cümleden dūr olmadan
Kenz açılmaz şol göñülde tā ki pür-nūr olmadan

2 Sür çıḳar aġyārı dilden tā tecellī ide Ḥaḳ
Pādişāh ḳonmaz sarāya ḫāne maʿmūr olmadan

3 Ḥaḳ cemālüñ Kaʿbe'sini ḳıldı ʿāşıḳlar ṭavāf
Yerde Kaʿbe gökyüzünde Beyt-i Maʿmūr olmadan

4 *"Mūtū ḳable en temūtū"*[124] sırrına maẓhar olan
Ḫaşr u neşrī bunda gördi nefḫa-i ṣūr olmadan

5 Maḥv olanlaruñ kelāmı ġayriden gelmez velī
Pes *"Ene'l- Ḥaḳ"* nīce disün kişi Manṣūr olmadan

6 Mest olup mestāne geldüm tā ezelden tā ebed
İçdiler ʿaşḳuñ şarābuñ āb-ı engūr olmadan

7 Bir ʿaceb sevdāya düşmiş duduşur **Şemsī** müdām
Ḥaḳḳ'a maḳbūl olmaḳ ister ḫalḳa menfūr olmadan

[124] Hadîs-i Şerîf : "Ölmeden evvel ölünüz.". (Ölüm gelip çatmadan evvel, şehvanî ve nefsanî hislerinizi terk etmek suretiyle bir nevi ölünüz.) (el-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ;2.29; İbn-i Hâcer el-Askâlânî)

[31a]

İLĀHĪ

Müstef ilün mestef ilün

64

1 Gelā hey ʿāşıḳ gelā gel

Gel Allāh'a ʿāşıḳ gel Mevlā'ya

Uyan ġafletden aç gözüñ

Gel Allāh'a ʿāşıḳ gel Mevlā'ya[125]

2 Ṭut bir mürşīdüñ elini

Tövbeye ögret dilini

Dervīş yanılma yolını

3 Begüm māl ile iş bitmez

Ḳazanduġın yine yetmez

Kimi gördün ḳoyup gitmez

4 Yatmaḳdan uşanmaz mısın

Ölecegin bilmez misin

Allāh'dan utanmaz mısın

[125] Her dörtlüğün sonunda tekrar edilen nakarat kısmı,: Gel Allāh'a ʿāşıḳ gel Mevlā'ya: Gel Allāh'a dön Allāh'a T-817
Diğer 3'lüklerin sonunda nakarat kısmı "Gel Allāh'a dön Allāh'a " yazılmamıştır.

5 **Yūnus**'um eksikli sözüm

Dergāhına ṭutdum yüzüm

Saña direm iki gözüm

Gel Allāh'a ʿāşıḳ gel Mevlā'ya

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

65

1 Bī-vücūdem ʿaşḳ odı bilsem benüm nem yandırur

Yanuban küllī kül oldum pes daḫı nem yandırur

2 Yandır[ur] gerçi cihānuñ ʿaşḳ odı ʿāşıḳları

Līk ben ʿāciz ḳulunı ḳatı muḥkem yandırur

3 Nīce disün ʿaşḳ odına degme bir cān-ı żaʿīf

Kim anı germiyyet-i nār-ı cehennem yandırur

4 Şemʿa pervāne yañarsa fāş olur ʿālemlere

Maʿşūkın derdini gör kim beni her dem yandırur

5 Āh idersem bir nefes dünyāyı oda yaḳuban

Yedi çarḫı āhum odı cümle birden yandırur

6 Rūşenī ʿaşḳına düşmiş cigerdendür **Gülşenī**

ʿAşḳ odı pervāne miṣli beni her dem yandırur

[31b]

11’li Hece Ölçüsü

66

1 Behey ḳardaş Ḥaḳḳ’ı bulam mı dirsin
Ḥaḳḳ’a lāyıḳ ʿamel eylemeyince
Bu sırruñ ötesin duyam mı dirsin
Mürşid-i kāmili söylemeyince

2 Degme kimse göñül evin düzemez
Ḥaḳḳ’uñ taḳdīrini kimse bozamaz
ʿUmmānlara ṭalup çıkup yüzemez
ʿAşḳuñ deryāsını bulamayınca

3 Gel ḳarındaş gele tevḥīdi özen
Tevḥīddür nefsüñ ḳalʿasını bozan
Hiç kendü kendine ḳaynar mı ḳazan
Çevre yanuñ āteş eylemeyince

4 Göñül ḳuşı uçar geri dönemez
Başlı şuyun çün ayaġına irmez
Elekden elege ḳoyup elenmez
Degirmene varup un olmayınca

VELEHU

5 ʿAşḳum ġālib oldı yüregüm ḫārlar

ʿAşḳı olan ʿārı nāmūsı n’eyler

Behey **Yūnus** saña söyleme dirler

Yā ben öleyüm mi söylemeyince

[32a]

MUḪAYYER

NAT-I ŞERĪF

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

67

1 Asitān-i ravżaña her kim ide vażʿ-ı cebīn

Ol emān buluban olur kām-yāb-ı kāmbīn

Ben ġarībem bī-kesem ḳapuñda pür āh u enīn

Yā Resūlallāh emān yā faḫr-i ʿālem el-emān

2 Düşdüm ʿaşḳuñ şevḳine oldum diyārumdan cüdā

Tā olur dārü’l-emāna sürmege yüzüm sezā

Ḥamdülillāh bu murādumı baña virdi Ḫudā

3 Ḥālüme eyle naẓar luṭf eyle ey faḫr-i Resūl

Nār-ı hicrüñle ser-ā-ser yandı cismüm oldı kül

Açıla dilde nigāh-ı vuṣlatuñla taze gül

4 ʿArş-ı aʿẓamdan mükerrem ittifāḳla medfenin

Nīce olmaya mükerrem andadur nāzik tenin

Derd-mendüñdür ġarībüñd[ür] bu ʿ**İzzeddin** senüñ[126]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

68

1 Cümle ʿālem āşinā ben arada bī-gāneyem

Her işüm aġyār ile gör kim ʿaceb dīvāneyem

2 Teşneyem ẓulmetde ḳaldum āb-ı ḥayvān isterüm

Girmedüm deryā-yı ʿaşḳa ṭālib-i dür-dāneyem

3 Olmayup taʿmīr-i cismüm eyledüm ḳalbüm ḫarāb

Ey meded miʿmār-ı ʿālem ḳıl naẓar vīrāneyem

4 Ẕāt-ı muṭlaḳ çünkü yüz gösterdi ġayri n'eyleyem

Ḫayra ger dil ḳayd ide ḥükm eyle kim büt-ḫāneyem

4 Mey-fürūş oldum ṣala dur ehl-i ʿaşḳa **Şemsi**yā

Bendedür ḫamr-i ezel gelsün gelen mey-ḫāneyem

[126] Metinde "nun" harfi ile yazılmıştır.

[32b]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

69

1 İki ḳaşuñ arasında çekdi ḫaṭṭ-ı istivā
*“ʿAlleme’l-esmā”*yı taʿlīm itdi ol ḫaṭdan Ḫudā

2 Ẕāt-ı ʿilme Muṣṭafā esmāya Ādem’dür emīn
İkisinden ẓāhir olmuşdur ʿulūm-i enbiyā

3 Ẕāt-ı esmā vü ṣıfāt efʿāl ü āṯār cümleten
Her zamānda bir velīnüñ vechine bunlar żiyā

4 Kenz-i lā-yefnāyi bilmez ḳandadur illā faḳīr
Baḥr-i bī-pāyān bulınmaz itmeyen terk-i sivā

5 Ṣūretā Allāh diyeni gördiler olmış faḳīr
Ṣandılar anlar faḳīrdür kendülerdür aġniyā

5 Ḳanda bulur Ḥaḳḳ’ı inkār eyleyen bu **Mışrī**’yi
Ẓāhir olmışken yüzünde nūr-ı zāt-ı Kibriyā

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

70

1 Deldi baġrum bülbül-i bī-çāre nālānuñ senüñ
Yoḫsa aldurduñ mı sen de verd-i ḫandānuñ senüñ

2 Baña beñzersin behey bī-çāre ārām itmeyüp
Ṣubḥa dek bu ḫalḳa rāḥat virmez efġānuñ senüñ

3 Ey felek bir yara açduñ sīneme hīç çāre yoḳ
Zehr ile ālūde olmış ṭīġ-i berrānuñ senüñ

4 Gülşen-i külḫāna döndürdi inleteñ āteşi
Nār-ı hicrāndan mı ḫalḳ itdi Ḫudā cānuñ senüñ

5 Çünki **Seyyid Seyfī** devr oldı viṣāl-i yārdan
Aġlasun ḳan aġlasun dü çeşm-i giryānuñ senüñ

[33a]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

71

1 Genc-i ʿaşḳı ister isen dil-i vīrānda ara
Hızṛveş āb-ı ḥayātı ẓulmet-i tende ara

2 Her ḥacerden gevher olmaz maʿden olmaz her türāb
Ẓāhidā gir baḥr-i ʿaşḳa dürr-i ʿummānda ara

3 "ʿAlleme'l esmā rumūzuñ men ʿaref" sırrın daḫı
Añlamaḳ şānında ise ehl-i ʿirfānda ara

4 On sekiz biñ ʿālemi geşt eylesen bulmaḳ muḥāl
Seni yoḳdan var iden Mevlā'yı [sen] sende ara

5 Ṭālib-i Mevlā olup her kişiden himmet dile
Ġāfil olma maṭlabında var sırrı Ḳur'ān'da ara

Fāʿilātün fāilātün fāʿilün

72[127]

1 Düşeli bu ʿaşḳuñ cānum iline
Beni düşürdi bu ḫalḳuñ diline

2 Aḳıtduñ çeşmümden ḳanlı yaşları
İllā yaşum dilemezem siline

3 Ḥūşyār yeter ʿāşıḳlara gözyaşı
Her kim ʿāşıḳdur gözünden biline

4 İsmi resmi **Eşrefoġlı Rūmī**'nüñ
Kül olup ṣavruldı ʿaşḳuñ yeline

[33b]

10'lu Hece Ölçüsü

73

1 ʿAşḳ bāzirgānı sermāye cānı
Bahādur gördüm cāna ḳıyanı

2 Vallāh bahādur cān terkin uran
Ḳılıç mı keser Allāh diyeni

3 Tīz çıḳarurlar fevḳa'l-ʿalāya
Şol ʿĪsā gibi dünyā ḳoyanı

[127] 15a'da tekrarlanmıştır.

4 Tiz indirürler taḫte’s-serāya
Şol Kārūn gibi dünyā seveni

5 ʿİlmüm var deyü aldanma zinhār
Ḥaḳ ḳabūl eyler mi kefen ṣoyanı

6 Ḳamūyı bir gör kemteri er gör
Ḫor gözleme siyeh abā giyeni

7 Aṭlāsı ḳodı palāsı giydi
İbrāhīm Edhem sırdan duyanı

8 ʿĀşıḳ olanuñ nişānı vardur
Melāmet olur bellü beyānı

9 Manṣūr’ı gör kim *ene’l-Ḥaḳ* didi
Ber-dār itdiler işitdüñ anı

10 Oda yandurdı külüñ ṣavurdı
Böyle ider sırruñı diyeni

11 Zinhār ey **Yūnus** gördüm dime sen
Oda yaḳarlar gördüm diyeni

[34a]

İLĀHĪ

Mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün

74

1 Aḥvāl-i serencāmum bu sāʿate irince

Diyem saña icmāli tā ġāyete irince

2 Biz beş er idük çıḳduḳ bir günde yola girdük

Ḳırḳ yılda er[e] irdük bu ṣoḥbete irince

3 Her pāyine çalışduḳ çoḳ adları ṭaḳınduḳ

Dört tekbīri bir ḳılduḳ tā ḳāmete irince

4 Çoḳ kāmet olup ṭurduḳ dīvāne el ḳavuşdurduḳ[128]

Vechini ʿayān gördük bu ḫayrete irince

5 Ṭāʿat bu imiş el-ḥaḳ rāḥat bu imiş el-ḥaḳ

ʿİzzet bu imiş el-ḥaḳ bu ḥiẕmete irince

6 Keṯret idi bir oldı ṣūret idi sır oldı

Ẓulmet idi nūr oldı bu aynaya[129] irince

7 Biñ dört yüz ḳanad açdum bu ḥālete irince[130]

Tā on beşe dek uçdum, bu ḥālete irince

[128] çoḳ kāmet olup ṭurduḳ dīvāne el ḳavuşdurduḳ: çün ḳāmet alup ṭurduḳ dīvānına el bağlu N-74
[129] aynaya: āyet N-74
[130] biñ dört yüz ḳanād açdım bu ḥālete irince: biñ dört yüz kanad açdım altı yüz dahi koşdum N-74

8 Dünyāyı n’ider ʿāşıḳ ʿuḳbāyı n’ider ṣādıḳ

Mıṣrī olagör ayıḳ sen vuṣlata irince

[34b]

Müstefʿilün müstefʿilün

75

1 Bulunmaz bu derdüñ çāresi

Bī-çāre göñlüm n’eylesün

Ulaşdı ʿaşḳuñ cānuma

Āvāre göñlüm n’eylesün

2 Cānāna vaṣl olmadı

Cānumda ṭāḳat ḳalmadı

Andan tesellī bulmadı

Vīrāne göñlüm n’eylesün

3 Pervāne iderken heves

Cismüm oldı aña ḳafes

Eglenmez oldı bir nefes

Ġam-ḫᵛāre göñlüm n’eylesün

4 Encüm gibi gāhī döner

Gāhī çıḳar gāhī iner

Durmaz gice gündüz yanar

Pervāne göñlüm n’eylesün

VELEHU

Terk itdü cümle pīşesüñ
Artdurdı ġam endīşesüñ
Ṣundurdı nūrı şişesüñ
Ṣad pāre göñlüm n’eylesün

[35a]

BEYĀTĪ

İLĀHĪ

8’li Hece Ölçüsü

76

Şehīdlerüñ ser-çeşmesi
Evliyānuñ gözi yaşı
Evliyānuñ baġrı başı
Ḥasan ile Ḥüseyin’dür

Kerbelā’nuñ yazıları
Şehīd olmış ġāzīleri
Fāṭma ana ḳuzıları
Ḥasan ile Ḥüseyin’dür

Kerbelā’nuñ tā içinde
Nūr belḳır siyah ṣaçında
Şol al ḳanlaruñ içinde
Ḥasan ile Ḥüseyin’dür

4 Dedesiyle bile varan
Kevṣer Irmaġında duran
Ṣusuz ümmete ṣu viren
Ḥasan ile Ḥüseyin’dür

5 Ḥażret-i ʿAlī babaları
Muḥammed’dür dedeleri
ʿArşuñ iki küpeleri
Ḥasan ile Ḥüseyin’dür

6 **Yūnus** eydür dünyā fānī
Senden evvel gelen ḳanı
İki cihānuñ sulṭānı
Ḥasan ile Ḥüseyin’dür

İLĀHĪ

11'li Hece Ölçüsü

77

1 Cānum ḳurbān olsun senüñ yoluña
Adı güzel kendi güzel Muḥammed
Şefāʿat eyle bu kemter ḳuluña
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

2 Yedi ḳat gökleri seyrān eyleyen
Kürsinüñ üstünde cevlān eyleyen
Miʿrācda ümmetini dileyen
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

3 Müʾmin olanlaruñ çoḳdur cefāsı
Āḫiretde olur ẕevḳ u ṣafāsı
On sekiz biñ ʿālemüñ Muṣṭafāsı
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

4 Saña uymayanlar gider īmānsız
Sen Ḥaḳ Peyġambersin şeksiz gümānsız
Dervīş **Yūnus** n'ider dünyāyı sensiz
Adı güzel kendi güzel Muḥammed

[35b]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

78

1 Bülbül-i şūrīdeyem gülden naṣībüm var benüm
Ṣanmanız beyhūdeyem gülden naṣībüm var benüm

2 Derd-i hāre ḳadlanan buldı bu kez gül ṣohbetüñ
Dem-be-dem ḳapudayam gülden naṣībüm var benüm

3 Açılur ʿāṣıḳlaruñ çünki viṣālüñ gülleri
Gülsitānı hūdeyem gülden naṣībüm var benüm

4 Bū-yı Ḥaḳ'dan **Dervīş Oṣmān** leẕẕet aldı ṣıdḳ ile
Her dem ol ḳoḳudayam gülden naṣībüm var benüm

NAʿT-I ŞERĪF

14'lü Hece Ölçüsü

79

1 Aşḳuñ dadı göñlümde hīç görmedüm ʿömrümde
Muḥammed'i seyrümde emān göresüm geldi

2 Terk eyledüm dünyāyı n'idem ġayrı sevdāyı
Muḥammed Muṣṭafā'yı emān göresüm geldi

3 Dostum göster yüziñi işideyüm sözüñi

Ḫāk-i pāye yüzimi emān süresüm geldi

4 Müştāḳum ben cemāle irdür beni viṣāle

Luṭf it ʿazīz bende ne ġayet göresüm geldi

[36a]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

80

1 Ẓulmet-i hicrinde bīdār olmışum yā Rab meded

İntiẓār-ı ṣubḥ-ı bīdār[131] olmışum yā Rab meded

2 Gülşen-i vaṣlın nesīmin irgörüp bād-ı ṣabā

ʿAndelīb-i bāġ-ı gülzār olmışum yā Rab meded

3 Ḳalmışam zindān-ı cism içre bugün tenhā ġarīb

Bu ḳafesde rūz-ı şeb-i zār olmışum yā Rab meded

4 Şol şarābı kim anı ṣunduñ baña rūz-ı Elest

Ol zamān mest-i hūşyār olmışum yā Rab meded

5 Vaḥdet ilinde senüñle yār idüm n'oldu baña

Keṣret içre bend-i aġyār olmışum yā Rab meded

[131] bīdār: dīdār N-57

6 Bu **Niyāzī** düşdi darlıḳ[132] cāhına Yūsuf gibi

Al elüm ḳurtar ki nā-çār olmışum yā Rab

İLĀHĪ

14'lü Hece Ölçüsü

81

1 Ben bu ʿaşḳa düşeli Allāhla bilişeli

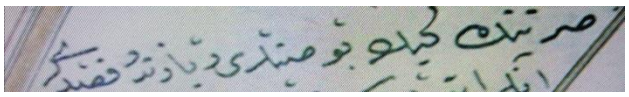
Eli yeşil ʿaṣālı bize dervīşler geldi

2 Dervīşler sürer ṣafā ḥükm ider Ḳaf'dan Ḳaf'a

Bilegeldi Muṣṭafā bize dervīşler geldi

3 ʿAṣālar[ı] elinde tesbīḥleri belinde

Ḥaḳḳ'uñ ẕikri dilinde bize dervīşler geldi

4

Anlar Allāh dostları bize dervīşler geldi[133]

5 Bölük bölük dervīşler Ḥaḳḳ'uñ buyruġuñ işler

Yūnus eydür ḳardaşlar bize dervīşler geldi

[132] darlıḳ: varlıḳ N-58
[133] Bu beyit Yûnus Emre dîvânında yer almamıştır.

[36b]

İLĀHĪ

14'lü Hece Ölçüsü

82

1 Oñulmaz yāredür ne ʿaceb derdüm var benüm

Mecnūn olmış gördüm ne ʿaceb derdüm var benüm

2 İller yatmaz zār medet geçdüm küllī varumdan

Ayrı düşdüm yārümden ne ʿaceb derdüm var benüm

3 Āşıḳ olan ʿār itmez derdi olmayan zār itmez

Hekīmler tīmār itmez ne ʿaceb derdüm var benüm

4 Deryā mevci çaġladı ḫasret yüregü[m] ṭaġladı

Ḥālüm bilen aġladı ne ʿaceb derdüm var benüm

5 Kemāl der coşdum yine sevdāya düşdüm yine

Yandum ṭutuşdum yine ne ʿaceb derdüm var benüm[134]

[134] Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Tatcı, **Yûnus Emre-Dîvân-ı İlâhîyât**, Kapı Yayınları, İstanbul, 2011, s.726.

İLĀHĪ

10'lu Hece Ölçüsü

83

1 İdelüm cevlān ḳılalum seyrān
Mest olup ḫayrān şeyḫ eşiginde

2 Bıraḳdum ārı istedüm yāri
Kesdüm zünnārı şeyḫ eşiginde

3 Nīce bir üflet ḳılalumʿ uzlet
Çekelüm ḫalvet şeyḫ eşiginde

4 Aldum himmeti geçdüm ẓulmeti
Açdum ḥayātı şeyḫ eşiginde

5 ʿĀşıḳam vallāh olmuşam billāh
Maḳṣūdum Allāh şeyḫ eşiginde

6 **Yūnus**'am elḥaḳ dīdāra müştāḳ
ʿĀşıḳam ʿuşşāḳ şeyḫ eşiginde

[37a]

İLĀHĪ

16'lı Hece Ölçüsü

84

1 Dost yolına gidenlere eydem nīce gitmek gerek
Kimlerle yoldāş olup kimleri terk itmek gerek

2 Evvel mürşid elin ṭuta baḳmaya[135] dünyā aḫrete
Hīç dimeye ḥālüm nite cümle[136] unutmaḳ gerek

3 Çeke bu yoluñ zaḥmetüñ rāḥat bile her miḥnetüñ
İki cihān saʿādetüñ [cümle] hīçe ṣaymaḳ[137] gerek

4 Nefsine zecr ide ḳatı hīç anmaya āḳıbeti
Dosta bulmaġa vuṣlatı dünü güne ḳatmaḳ gerek

5 Meşġūl ola riyāżete bel baġlaya ʿibādete
Müştāḳ ola ol ḥażrete ne uzanup yatmaḳ gerek

6 Şöyle kim gice kendüden ne cānuñ ana ne ḫod ten
Cānsız gider dosta giden daḫı diyem n'itmek gerek

[135] baḳmaya: ḳalmaya T-84
[136] cümle: bildigin T-84
[137] ṣaymaḳ: ṣatmaḳ T-84

İLĀHĪ BEYĀTĪ

Mefʿūlü mefāʾīlü mefāʿīlü feʿūlün

85

1 Bī-ʿār olagör [kim]ʿār ile yār ele girmez
Dek durmaġ ile rüʾyet-i dildār ele girmez

2 Bülbül gibi ḳıl tā-be-seḥer her gice efġān
Yatma ṭur gül vaḳti geçer gül-zār ele girmez

3 Ḳo ikiligi birlige gel bir ile bir ol
İnkāruñı vir iḳrār alagör[138] iḳrār ele girmez

4 Nefs putlarını ḫurd idüben sen de Ḫalīl ol
Gir ʿāşıḳuñ esrārına kim esrār ele girmez

5 Hep varlıġını dost yolına küllī fenā ḳıl
Yoḳ ol yüri bu varlıġıla[ol] vār ele girmez

6 Sen sendekini dosta virüp dostı alagör
Geçürme bu bāzār bugün irteye bāzār ele girmez[139]

7 Baş terkini ur iste anı itme tevaḳḳuf
İki şanuban ṭurma geçer fırṣat yār[140] ele girmez

[138] inkārıñı vir iḳrār alagör: inkārını ḳo iḳrār al ki T-76
[139] geçürme bu bāzār bugün irteye bāzār ele girmez: geçürme bu bāzārı ki bu bāzār ele girmez T-76
[140] fırṣat yār: dildār T-76

8 Ṭut bendini[141] **Eşrefoġlı Rūmī**'nüñ kim [zinhār]

Dost ḫaberin ṭoġrı virür her bār ele girmez

[37b]

86[142]

1 Cānlular varmaz [bu] yola cānum diyen yolda ḳala

Cānuñ vireñ dostı bula cāndan sefer itmek gerek

2 **Eşrefoġlı Rūmī** yārı sevenlerin budur kārı

Ol dost içün āġūları sükker gibi yutmaḳ gerek[143]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

87

1 Vārumı ben dosta virdüm ḫānümānum kalmadı

Cümlesinden al yudum pes dü cihānum ḳalmadı

2 Çünki Ḥubbullāh irişdi çekdi [beni] kendine

Açdı göñlüm gözini ayruḳ gümānum ḳalmadı

3 Evliyā'nuñ himmeti yaḳdı beni ḳāl eyledi

Ṣāfiyem buldum ṣafā reng-i ġubārum ḳalmadı

[141] bendini: pendini T-76
[142] Vezinde tutarlılık yoktur.
[143] Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Tatcı, **Eşrefoğlu Rûmî-Dîvân-ı İlâhiyât,** DİB Yayınları, Ankara, 2014, s. 85

4 Anı görelden berü ṣabr u ḳarārum ḳalmadı

Şirk sürdüm aradan şekk ü gümānum ḳalmadı

5 **Aḥmedī** der İlāhī saña şükrüm çoḳ durur

Ḥamdülillāh ʿaşḳ-ı Ḥaḳ'dan ġayrı vārum ḳalmadı

İLĀHĪ

11'li Hece Ölçüsü

88

1 Gel ey dervīş Ḥaḳḳ'ı bulam mı dirsin

Bir kāmil mürşide varmayınca[144] olmaz

Resūl'üñ cemālüñ görem mi dirsin

Bir kāmil mürşide varmayınca olmaz

2 Nīceler geldiler mürşid arayı

Arayanlar buldı derde dermānı

Biñ yılda oḳusañ aḳdan ḳarayı

Bir kāmil mürşide varmayınca olmaz

3 Ḳāḍılar müftīler cümle geldiler

Kitāblaruñ bir yere durdılar

Bana bu ʿilmi kimden alduñ didiler

Bir kāmil mürşide varmayınca olmaz

[144] Dörtlüklerde geçen varmayınca: varmasa şeklindedir.

4 Nīce zamān şunda ḳalam mı dirsin

ʿİlm-i ledünni bilem mi dirsin

Bir ḥarfe yüz maʿnā virem mi dirsin

Bir kāmil mürşide varmayınca olmaz[145]

5 Gelin ʿāşıḳlar gidelüm bile

Nīce ṣādıḳlaruñ baġrını dele

Cebrāʾīl delīldür Muḥammed bile

Bir kāmil mürşide varmayınca olmaz

6 **Yunūs Emre** bunda maʿnā var didi

Bir kāmil mürşide durma var didi

Ḥażret Mūsā'ya Ḫızır'a var didi

Bir kāmil mürşide varmayınca olmaz

[38a]

UŞŞĀḲ

İLĀHĪ

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

89

1 Ey enbiyālar serveri ey evliyālar rehberi

Ey ins ü cān peyġamberi ehlen ve sehlen merḥabā

Allāhū ekber şāne hū sulṭāna hū sübḥāne hū

Ḳad cāʾenā burhāne hū ehlen ve sehlen merḥabā

[145] Yûnus Emre dîvânında yer almamıştır.

2 Peyġamber idüñ ol zamān yoġ idi ʿālemde nişān
Ḳurbān saña baş ile cān ehlen ve sehlen merhabā
Cümle nebīler geldiler pāyine yüzler sürdiler
Yolına cānlar virdiler ehlen ve sehlen merḥabā

3 Sen cānlar[uñ] cānānısın derdlilerüñ dermānısın
ʿĀlemlerüñ sulṭānısın ehlen ve sehlen merḥabā
Sensin ol maḥbūb-ı Ḫudā ḳılma şefāʿatden cüdā
Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā ehlen ve sehlen merḥabā

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

90

1 Tecellī şevḳi dīdāruñ beni mest eyledi ḥayrān[146]
"Ene'l-Ḥaḳ" sırrını cānum anuñçün ḳılmadum pinhān

2 ʿAceb ḥayrān u mestüm kim bilişden bilmezem yāri
Gözüm her ḳanda kim baḳsa görinür ṣūret-i Raḥmān

3 Benüm ʿilm-i ledünnümden hezārān Ḫıżr olur ʿāciz
Benüm her bir tecellīmde nīce biñ Mūsālar ḥayrān

4 Çürimiş tenlere bir kez eger dirsem "*bi iẕnī ḳum*"[147]
Yalın ayaḳ başı açıḳ duralar ḳamūsı ʿuryān

[146] ḫayrān: ḥayrān
[147] bi iẕnī ḳum: ḳum bi iẕnillāh "Allah'ın izniyle kalk."

5 Bu ay ve gün bu yıldızlar bu giceler bu gündüzler
Bu yaz u ḳışlar u güzler benim emrümdedür yeksān

6 Cihān ṭılsımınuñ bendi benüm elimdedür şimdi
Benüm bugün bu meydānda benümdür ṭop ile çevgān

7 Benüm şāhı bu meydānuñ benüm devri bu devrānuñ
Benüm cānı bu cānlaruñ benümle diridür her cān

8 Ṣanursın **Eşrefoġlu**'yam ne Rūmī'yem ne İznīḳī
Benüm ol dāʾim ü bāḳī göründüm ṣūretā insān

[38b]

İLĀHĪ

7'li Hece Ölçüsü

91

1 Tevḥīd ḫoşca nesne olur
Tevḥīd iden mest olur
Allāh ile dost olur
Böyle tevḥīd idelüm

2 Tevḥīd ider melekler
Döner çarḫ-ı felekler
Hem ḫūrī hem melekler
Böyle tevḥīd idelüm

3 Tevḥīd itsün dilimüz

Dīdār görsün gözimüz

Dost Muḥammed pīrimüz

Böyle tevḥīd idelüm

4 Tevḥīd ile varalum

Ḥaḳḳ'a yüzler sürelüm

Yūnus yolda duralum

Böyle tevḥīd idelüm

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

92

1 Ey beni ʿaşḳ ateşine yanduran

ʿAşḳ senüñ ʿāşıḳ senüñ maʿşūḳ senüñ

Hem seven hem sevilen hem sevdiren

ʿAşḳ senüñ ʿāşıḳ senüñ maʿşūḳ senüñ[148]

2 Yanarsa ʿaşḳ ile bu cān u tenüm

Geçer ise āh ile dün ü günüm

Hep senüñdür arada nem var benüm

ʿAşḳ senüñ ʿāşıḳ senüñ maʿşūḳ senüñ

[148] Her dortlüğün sonunda nakarat kısmı yazılmamıştır. Nakarat kısmı "ʿAşḳ senüñ ʿāşıḳ senüñ maʿşūḳ senüñ" her dörtlüğün sonuna eklendi.

3 Luṭfuñ ile diseñ aña derd-mend

Nīce olduñ ʿaşḳuñ ḳaydında bend

Nīce ʿaşḳuñ saña etdigi fend

ʿAşḳ senüñ ʿāşıḳ senüñ maʿşūḳ senüñ

4 ʿĀşıḳuñ ḳalbine itseñ bir naẓar

Bu havādan ḳalmaz anda bir eṣer

Saña iren cennet ü ḫūrī n'ider

ʿAşḳ senüñ ʿāşıḳ senüñ maʿşūḳ senüñ

5 Maḫż-ı luṭfuñ ile ey Ḳādir İlāh

ʿĀşıḳuñ ḫāline eyle gel nigāh

Bir gedādur **Nūrī** ḳuluñ pādişāh

ʿAşḳ senüñ ʿāşıḳ senüñ maʿşūḳ senüñ

[39a]

İLĀHĪ

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

93

1 Naḳḳāşımuz bizi ezel bī-levn ü renk yazup durur

Levḥ-i göñülden ġayrınuñ naḳşını [hep] yazup[149] durur

2 Yer gök daḫı eglenmeden *"Ḳālū Belā"* söylenmeden

Kendü cemālüñ görmege gözümizi düzüp durur

[149] yazup: bozup T-43

3 Ḳullāb urup cānumıza[150] dün gün çeker kendü özüñe
Küllī cihāndan ser-te-ser meylimüzi üzüp durur

4 Neyler ʿāşıḳ cān [u] teni ister anı düni güni
Gel gör anı sevenleri dü cihāndan bezüp durur

5 Bu **Eşrefoġlı Rūmī**'nüñ ʿaşḳ deryāsınuñ mevcleri
Ṭaşdan ṭaşa çala çala mahveyleyüp ezüp durur

İLĀHĪ

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

94

1 Göster cemālüñ şemʿini yansun oda pervāneler
Devlet degül mi ʿāşıḳa şemʿine ḳarşu yāneler

2 Ol ḥāli çoḳ aʿlā güzel yaġmaladı göñlüm evüñ
Pek baġla ʿaşḳuñ zencīrüñ boşanmasun dīvāneler

3 Mescid ile medreseyi ışmarladuḳ zāhidlere
Ḥaḳḳ'a ʿibādet itmege bize yeter vīrāneler

4 Ben meye tevbe itmişüm aġyār elinden içmege
Kendi elümle şun bize ṭolu ṭolu peymāneler

[150] cānumıza: boynumıza T-43

5 Cevr u cefā itmek ile **Şemsī** seni terk eylemez
Sen ṣanma ki seni seven senden şehā uṣanalar

[39b]

İLĀHĪ

16'lı Hece Ölçüsü

95

1 Her ḳaçan anarsam seni ḳarārum ḳalmaz Allāh'um
Gözüm yaşın senden ġayrı kimseler silmez Allāh'um

2 Sensin ismi bāḳī olan sensin dillerde oḳunan
Sensin ʿaşḳuna doḳunan kendini bilmez Allāh'um

3 Cānını fedā ḳılmayan sensin bir mekān bilmeyen
ʿAşḳuñ baḥrine ṭalmayan meydāna girmez Allāh'um

4 Açılur bāg ü būstānuñ oḳunur dillerde destānuñ
Sen baḳdıġuñ gülistānuñ gülleri ṣolmaz Allāh'um

5 Sen yaratdun cism ü cāñı sen yaratdun dü cihānı
Mülk senüñdür Kerem ḳanı kimsenüñ olmaz Allāh'um

6 **ʿĀşıḳ Yūnus** seni ister luṭf eyle cemālüñ göster
Cemālüñ gören ʿāşıḳlar ebedî olmaz Allāh'um

İLĀHĪ

11'li Hece Ölçüsü

96

1 Mecnūn'a ṣordılar Leylā nīce oldı
Leylā gitdi adı dillerde ḳaldı
Şimdi göñlüm benüm bir Leylā buldı
Yüri Leylā ki ben Mevlā'yı buldum

2 Leylā beslerdi ḳullar dayalar
Mecnūn'uñ başında ḳuşlar yuvalar
Meskenüm olmuşdur ḥollar odalar
Saña ben yalvarırken nāz iderdüñ

3 Hevāyı gözleyüp pervāz iderdüñ
Cefāyı çoḳ vefāyı az iderdüñ
Aġlayu aġlayu Kaʿbe'ye vardum
Yapışup ḫalḳaya çoḳ zārı ḳıldı

4 Leylā Leylā dirken Mevlā'yı buldum
Dervīş Yūnus bu sırlardan açılma
Ḥaḳḳ'uñ luṭfuñ görüp ġayre ṣaçılma
Tecellī Ḥaḳ olan yerden ḳaçınma[151]

[151] İlk dörtlük hariç kalan dörtlüklerde nakarat bölümü olan "Yüri Leylā ki ben Mevlā'yı buldum" mısrası yer almamıştır.

[40a]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilatün fāʿilün

97

1 Ey ʿaceb bilsem nedür yā Rab bu derdüñ çāresi
Gün gün artar hīç oñulmaz yüregimüñ yāresi

2 Yüregimüñ yāresine hīç ṭabīb ḳılmaz ʿilāc
Ey ʿaceb var mı ola benüm gibi bī-çāresi

3 Çāresi bī-çārelikdür yine bu derdüñ hemān
Çün belā burcundadur ʿāşıḳlaruñ seyyāresi

4 Baġrı yaşlu gözi yaşlu cigeri delik delik
Olmışum ʿālem içinde ʿaşḳınuñ āvāresi

5 Her kim iñler bu belādan varsun ol ʿāşıḳ degül
Görsün aña neyleyiser nefsinüñ emmāresi

6 Dost yolında ʿāşıḳı ger ḳılsalar biñ pāreler
Dönmeye dost dost diye çaġıra her bir pāresi

7 **Eşrefoġlı Rūmī** bu derde giriftār olalı
Düşdi bir deryāya kim yoḳdur anuñ kenāresi

MAḲĀM-I ʿUŞŞĀḲ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

98

1 Bu nīce derddür ki düşdi cāna dermān istemez
Artdurur günden güne derdine noḳṣān istemez

2 ʿĀşıḳa besdür anuñ derdi[152] gerekmez dü cihān
Bülbülüñ maḳṣūdı güldür bāġ [u] bostān istemez

3 N'eylesün n'itsün sarāyı pādişāhı isteyen
Ḥūrīye ḳılmaz naẓar cennet-i Rıḍvān istemez

4 **Eşrefoġlı Rūmī** artdur derdini sen ʿārı ḳo
Derdile rüsvā[y] olan ʿālemde pinhān istemez

MAḲĀM-I ʿUŞŞĀḲ

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

99

1 Göñül dostuñ cemāl āyīnesidür
Göñül kim pās ola Ḥaḳḳ'uñ nesidür

2 Göñüldedür göñülde pertev-i dost
Bu göñüller anuñ genc-ḫānesidür

[152] ʿāşıḳa besdür anuñ derdi: ʿāşıḳa derdi anuñ besdür T-73

3 Göñülde buldı dostuñ āşināsın

O ṭaşra isteyen bī-gāñesidür

[40b]

4 Göñül ʿarşdan yücedür nīce biñ ʿarş

Göñül ẕerresinüñ bir dānesidür

5 Bu kemter **Eşrefoġlı Rūmī** göñli

Ṣanıḳ mecrūḥ hem vīrānesidür

Mefʿūlü mefāʿīlün

100

1 Sevdim seni hep vārum

Yaġmadur alan alsun

Gördüm seni efkārım

Yaġmadur alan alsun

2 Alduñ çü beni benden

Geçdüm bu cān u tenden

ʿAḳlum daḫı hep vārum

Yaġmadur alan alsun

3 Geldi dile dildārum
Buldı gül-i gül-zārum
Şimden girü hep vārum
Yaġmadur alan alsun

4 Ben varlıġumı atdum
Dost varlıġına yetdüm
Hep ūṣlıla pazārum
Yaġmadur alan alsun

5 Sen ġaʾib-i ḥāżırsın
Her ḥālüme nāẓırsın
Aḥvāl ile eṭvārum
Yaġmadur alan alsun

6 Çün buldı göñül yārüm
Terk eyledi aġyārum
Īmān ile ẕünnārum
Yaġmadur alan alsun

7 Geçdüm ben ād u ṣāndan
Çıḳdum ben o dükkāndan
Hep ʿırẓile vaḳārum
Yaġmadur alan alsun

8 **Mışrī** ‘ye vücūb imkān

Bir oldı ḳamū ʿāyān

Ṭāʿāt ile ezkārum

Yaġmadur alan alsun

[45a]

ʿACEM

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

101

1 Ḳalbüñi bāġ-ı cinān it Ravża-i tevḥīd ile

Cān dimāġın ḳıl muʿaṭṭar nefḥa-i tevḥīd ile

2 Kaʿbe-i nūr-ı siyāhın bī-nihāyet yolların

Ḳaṭʿ ider ʿārifler anı lemḥa-i tevḥīd ile

3 Her ne deñlü rū siyāh itdiyse ʿiṣyānın seni

Aġarur bī-şek yüzüñ bu ġurre-i tevḥīd ile

4 Mā-verāyı ins ü cinni seyr ider ʿarşa çıḳar

Kim ki miʿrāc eyler ise ceẕbe-i tevḥīd ile

5 Sidre-i ṭūbā degül ʿarş-ı muʿallādan geçer

Ḥaḳḳ’a kim pervāz iderse hefve-i tevḥīd ile[153]

[153]Niyāzî dîvânında bu beyit yer almamıştır.

6 Ey **Niyāzī** ʿārif-i billāh göñülden selb ider

On sekiz biñ perdeʾi bir lemʿa-i tevḥīd ile

İLĀHĪ

Müstefʿilün fāʿilün müstefʿilün fāʿilün

102

1 Baḳup cemāl-i yāre çaġırırum dost dost

Dil oldı pāre pāre çaġırırum dost dost

2 Geldüm cihāna garīb oldum güle ʿandelīb

Her dem cigerler delik[154] çaġırırum dost dost

3 Mescid ü meyḫānede ḫānede vīrānede

Kaʿbe'de putḫānede çaġırırum dost dost

4 Deryā olınca nefes tā tükenince bu ses

Pārelenince ḳafes çaġırırum dost dost[155]

5 Geldüm o dost elinden ḳoḳa ḳoḳa gülinden

Niyāzī'nüñ dilinden çaġırırum dost dost

[154] cigerler delik: cigerim tālib N-252

[155] Deryā olınca nefes pārelenince ḳafes
Tā kesilince bu ses çaġırırum dost dost

TAḲDĪM

103

1 Cemālüñ bize bir şemʿ hidāyet yā Resūlallāh
Viṣālüñ ʿāşıḳzāre kifāyet yā Resūlallāh

2 Bu cürm bīʿad dile rüşte-i ümīdi ḳaṭʿ itmem
Der iḥsānuña geldüm şefāʿat yā Resūlallāh

[45b]

İLĀHĪ

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

104

1 Mülk-i beḳādan gelmişem fānī cihānı n'eylerem
Ben dost cemālüñ görmüşem ḥūr-ı cinānı n'eylerem

2 Vaḥdet meyinüñ cürʿasın ben dost elinden içmişem
Ben dost ḳoḫusın almışam müşk-i tātārı n'eylerem

3 İbrāhim'em Cebrāʾīle hīç iḥtiyācum ḳalmadı
Muḥammed'em dosta gidem ben tercümānı n'eylerem

4 ʿĪsā gibi dünyā yaḳup göñülleri seyrān eyleyüp
Mūsā-yı dīdār olmuşam ben *"len terānī"*[156] n'eylerem

[156] Araf Suresi, 143. Ayet: Len terānī "Sen beni göremezsin."

5 Eyyūbleyin maʿşūḳınuñ cevrīn taḥammül eyleyen
Cercīs gibi Ḥaḳ yolına çıḳmayan cānı n’eylerem

6 **ʿĀşıḳ Yūnus** maʿşūḳına vuṣlat bulınca mest olur
Ben şīşe-yi çaldum ṭaşa nāmūs u ʿārı n’eylerem

İLĀHĪ

MURABBAʿ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

105

1 Çün teferrüc eyleyüp baḳdum cihānuñ yüzine
Her neye baḳdum ise ʿibret göründi gözüme
ʿĀḳil iseñ cān gözin aç ṭut ḳulaḳ bu sözüme
Bir degirmendür bu dünyā un ider bir gün bizi

2 Alt ṭaşıdur degirmen yer yüzi ṭutmış ḳarār
Göklere ḳılsañ naẓar gör nīcedür leyl ü nehār
Nīce yüz biñ enbiyāyı ḳıldı ṭopraġa ġubār
Bir degirmendür bu dünyā un ider bir gün bizi

3 **Cāhidī** geç bu fenādan baḳma bunuñ āline
Zehr olur her kim ṣunarsa ṣunma anuñ mālına
ʿĀḳil iseñ ḳıl seyāḥat gir Resūl’üñ yolına
Bir degirmendür bu dünyā un ider bir gün biz

[46a]

İLĀHĪ

11'li Hece Ölçüsü

106

1 Arayı arayı bulsam izini
İzinüñ ṭozına sürsem yüzümi
Ḥaḳ naṣīb eylese görsem yüzini
Yā Muḥammed cānum arzūlar seni

2 Bir mübārek sefer olsada gitsem
Kaʿbe yollarına yüzümi sürsem
Ḫūb cemālüñ bir kez düşde seyr itsem

3 Ẕerrece ḳalmadı ḳalbümde ḥīle
Ṣıdḳ ile girmişem ben bu Ḥaḳ yolına

4 ʿAlī ile Ḥasan Ḥüseyin anda
Sevdāsı göñlümde muḥabbet cānda
Yarın maḥşer güni Ḥaḳ dīvānında

5 **Yūnus** medḥ eyleyüp seni dillerde
Dillerde dillerde hem göñüllerde
Arayı arayı ġurbet ellerde
Yā Muḥammed cānum arzūlar seni[157]

[157] İlk dörtlük ve son dörtlük hariç diğer bölümlerde nakarat bölümü yazılmamıştır.

[46b]

İLĀHĪ

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

107

1 Açıldı çün bezm-i elest devr eyledi peymānesi
Andan içenler oldı mest ayılmadı mestānesi

2 Ol bādeden kim nūş ider içdigi dem serḥoş ider
Deryā gibi ol cūş ider esrük olur dīvānesi

3 Ṣavm-ı sivāyı kim ṭutar ʿıyd u viṣāle ol yeter
Bülbül gibi dāʾim öter gülşen olur kāşānesi

4 Aç gözini Ḥaḳ ile baḳ oḳı **Hüdāyī**'den sebaḳ
Kāmil olurmış ehl-i Ḥaḳ ṭoġmazdan evvel ānesi

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

108

1 Şürīde vü şeydā ḳılan yārüñ cemālidür beni
ʿĀlemlere rüsvā ḳılan yārüñ cemālidür beni

2 Ḳaddüm büküp yay eyleyen baġrum delüp nāy eyleyen
İşüm gücüm vāy eyleyen yārüñ cemālidür beni

3 Bir dem ʿabā-pūş eyleyen dürlü derde dūş eyleyen
Yūnus'ı mecnūn eyleyen yārüñ cemālidür beni

[47a]

NEVĀ

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

109

1 Ṭoġdı ol ṣadr-ı risālet başdı ʿarş üzre ḳadem
Ṣaldı ol nūr-ı nübüvvet pertevin fevḳa'l-ümem

2 Çalınup ṭabl-ı beşāret geldi şāh-ı enbiyā
Ġulġule ṭoldı cihāna ḳondı ol ṣāḥib-ʿalem

3 Nūr-ı vecḥinden alındı encüm ü şems ü ḳamer
Baḥr-ı ʿilminden bilindi ḥikmet-i levḥ ü ḳalem

4 Merḥabā yā Muṣṭafā ey nūr-ı ʿayn-ı aṣfiyā
Merḥabā yā ṣāhibü'l-miʿrāc-ı fi't-tāci'ẕ-ẕulem

5 Gelmeseydin ʿāleme sen ḫalḳ olınmazdı cihān
Dostluġuña yaradıldı ey Nebiyy-i muḥterem

6 Yā Resūlāllāh şefāʿat ḳıl **Niyāzī** mücrime
Ol zamān kim baş açıḳ yalın ayaḳ ḳan aġlayam

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

110

1 Yanmaḳdan uṣanmazam pervāne miyüm bilmem
Hīç ṣoñunı ṣaymazam dīvāne miyüm bilmem

2 Her şām u seher zārum gūş eylemez ol yārüm
Baḳmaz baña ḥünkārum bīgāne miyüm bilmem

3 Ḳalbümde ocaġum var bu sīnede dāġum var
Āteşde duraġum var hep yana mıyum bilmem

4 Dil-ḫāne ḫarāb oldı yıḳıldı türāb oldı
Her cānibi bāb oldı vīrāne miyüm bilmem

5 **Nūrī** dem-i dehşetde baḥr-i ġam-ı firḳatde
Ḳaʿr-ı yem-i ḥayretde dür-dāne miyüm bilmem

[47b]

Mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

111

1 Āh ey sipihr-i ġaddār vey ṭāliʿ-i sitemkār
Raḥm itmedüñ bu zāre her demde ḳılduñ āzār

2 Derd ile yandı cismüm ḳan ile ṭoldı çeşmüm
Maḥv oldı ism-i resmüm ḳaldum ġarīb ü nāçār

3 Derdüm benüm bilinmez eşk ü terüm silinmez
Emvāc-ı ġam eksilmez mānend-i seyl ü enhār

4 Ḳurtulmadum elemden derd ü belā vü ġamdan
Mecrūḥ oldum sitemden sīnemde yareler var

5 Bilinmez oldı ḥālüm ḳalmadı hīç mecālüm
Çarḫ-i felekse ẓālim cevr eylemekde her bār

6 Dāʾim yanar derūnum hem zār ü hem zebūnum
Müstaġraḳ-ı cünūnum bend-i ġama giriftār

7 Aġyār ider cefāyı yār eylemez vefāyı
Bilmem n'içün **Ẕekāī** bu miḥnete sezā-vār

[48a]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

112

1 Zühdüñi ḳoʿaşḳa düş ehl-i canān itsün seni
Pīr-iʿaşḳa ḳulluḳ it cānāna cān itsün seni

2 Bir zamān bülbül gibi efġānuñ aġdır göklere
Şol ḳadar ḳıl nāleyi kim gülsitān itsün seni

3 ʿĀr [u] nāmūsuñ bıraḳ şöhret ḳabāsından ṣoyun
Giy melāmet ḫırḳasın kim ol nihān itsün seni

4 Yüzini yerler gibi ayaḳlar altında ḳo kim
Ḥaḳ teʿālā başlar üzre āsumān itsün seni

5 Virme rāḥat nefsüñe dāʾim ġazā-yı ekber it
Kaʿbe-i dil feth olup dārü'l-emān itsün seni

6 Gel **Niyāzī**'nüñ elinden bir ḳadeh nūş eyle kim
Maḥv idüp nām [u] nişānuñ bī-nişān itsün seni

[48b]

İLĀHĪ

10'lu Hece Ölçüsü

113

1 N'oldı bu gülüm n'oldı bu göñlüm
Derd ü ġamuñla ṭoldı bu göñlüm

2 Yandı bu göñlüm yandı bu göñlüm
Yanmada dermān buldı bu göñlüm

3 Gerçi ki yandı gerçege yandı
Rengine ʿaşḳ cümle boyandı

4 Kendi de buldı kendi de buldı

Maṭlabını ḫoş buldı bu göñlüm

5 Sevdā-yı aʿẓam sevdā-yı aʿẓam

Belki olupdur ʿarş-ı muʿaẓẓam

6 Mesken-i cāna mesken-i cāna

Bula ʿaceb mi şimdi bu göñlüm

7 *El-faḳr-ı faḫri'l-faḳr-ı faḫri*

Dimedi ol ʿālemler faḫri

8 Faḫrini ẕikr it faḫrini ẕikr it

Maḥv-ı fenāda buldı bu göñlüm

9 Bayrām'ı imdi Bayrām'ı imdi

Bayrām idersin yār ile şimdi

10 Ḥamd ü ṣenāda ḥamd ü ṣenāda

Dost ile bayrām it bu göñlüm

[49a]

IṢFAHĀN

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

114

1 Rāżıyem derdine yārüñ ben şikāyet itmezem
Kendi ḥālüm söylerem ġayrı şikāyet itmezem

2 Derd ü miḥnet yoldāşumdur bu yola ʿazm ideli
Dost belāsından başum bir dem selāmet itmezem

3 Dost baña nefsüñi ḳahr eyle berü gel didi çün
Nefsümi ḳahr eyleyüp hergiz ʿināyet itmezem

4 Dost ile bilişeli ʿilimle ḳılmadum ʿamel
Cennet ü ḥūr u ḳuṣūr içün ʿibādet itmezem

5 Dost yüzin göstermeyen bildüm ki benlikden baña
Benlik evin yıḳdum ve yaḳdum ʿimāret itmez

6 Söyle **Eşrefoġlı Rūmī** derdüñi ʿāşıḳlara
Dime kim ben gizlerem ʿaşḳı melāmet itmezem

NAʿT-I ŞERĪF

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

115

1 Reh-i ʿaşḳuñda bī-ṣabr u şekībüm yā Resūlallāh
Seni her kim severse ben raḳībüm yā Resūlallāh

2 Gözüm eşk ile māl-ā-māl göñlüm ʿaşḳ ile memlū
Baʿīdüm ṣūreten maʿnā ḳarībüm yā Resūlallāh

3 Debistān-ı ḥaḳīḳatde olup şākird-i nā-ḳābil
Velī fenn-i mecāzīde edībüm yā Resūlallāh

4 Rıżā deh zühd ü taḳvā her hemān levḥ-i derūn sāde
Ḫaṭā deh ṣafḥa-i pür naḳş u zībem yā Resulallāh

5 Ḳarīn eyle gül-i gūş-i ḳabūle nāle-i şevḳüm
Riyāż-ı midḥatüñde ʿandelībüm yā Resūlallāh

6 Revādur ṭāliʿ ümde devlet-i o ṣāfuñ el virse
Felekde maẓhar-ı keffü'l- ḫażībüm yā Resūlallāh

7 N'ola şerḥ eyledikçe vaṣfuñı ceẕb-i ḳulūb itsem
Senüñ bīmāruñ olmuşken ṭabībüm yā Resūlallāh

8 **Naẓīm**-asā olup şīrīn mıẕāḳ-ı leẕẕet-i naʿtuñ
Zebānum māʾil-i şehd ü zebānum yā Resūlallāh

[49b]

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

116

1 Zihī cān kim münevverdür bugün nūr-ı tecellādan
Zihī dil kim muʿaṭṭardur hevā-yı ʿaşḳ-ı Mevlā'dan

2 Ḫarābāt içre ʿuşşāḳı görüp ṭaʿn itmedi zāhid
Ki ol rüsvā-yı ʿaşḳ olmış yanar derd-i dil-ārāda

3 Göñül dil-dāre virenler cihānda ḳılmadı ārām
Dü ʿālemden ḫaber bilmez daḫı ol ʿarş-ı aʿlādan

4 Cihānuñ māverāsında ḳurupdur ḥayme-i ʿāşıḳ
Budur āvāre ser-gerdān geçer dünyā vü ʿuḳbādan

5 Temāşāsın duyan ʿaşḳuñ naẓar ḳılmadı aġyāre
Ki dāʾim ʿaşḳ u şevḳ ister uṣanmazlar o sevdādan

6 Ḫudā'nuñ ʿāşıḳı çoḳdur **Velī Aḳ Şemseddin** gibi
Ḳanı bir gerçek ʿāşıḳ kim yana ol derd-i Mevlā'dan

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

117

1 Vire mi derd-i ṣanem derdüme dermān vire mi
Vaḳtidür yüregimüñ dem-be-dem artar elemi

2 Görebilmem yüzüñi müddeʿīlerden ṣanma
Ey ḳızıl gül saña kim çekdi dikenden ḥaremi

3 Ḥayli demdür ben anuñ gözlerinüñ ḥaste kim
Süregelse yüzümüñ üstüne basṣa ḳademi

4 Yazayum dirse ḳalem ḳaşlarınuñ vaṣfını ben
Yarayum bıçaḳ ile başdan ayaġa ḳalemi

5 Yüzümi göklere ṭutup giceler yalvarırum
Ḳāfire vire murādın ya baña virmeye mi

6 **Faẓlī** sen māhı dilerseñ yüzüni göklere ṭut
Böyle maḥrūmı ḳoyar çoḳdur İlāh'uñ keremi

[53a]

ʿARAŻBĀR

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

118

1 ʿĀşıḳuñ gitmez dilinden hīç bu hūy u hāy-ı ʿaşḳ
Ṭutısar arż u semāyı ser-te-ser ġavġā-yı ʿaşḳ

2 Ḳaʿrına irişmedüm māhī olup ḳaṣd eyledüm
Ṭūl u ʿarżı yoḳ ʿaceb ʿummān imiş deryā-yı ʿaşḳ

3 Bezm-i ġamda çeng gibi hem iñlemek ḳānūn olur
Her kimüñ göñlüñde ḳala bu ṣadā-yı nāy-ı ʿaşḳ

4 Göñlümüñ şehbāz-ı ʿulvīlerde itmişken ḳarār
Bir ʿaceb luʿb ile ṣayd itdi anı ʿanḳā-yı ʿaşḳ

5 Kendi ḥālümde yürürken başuma sulṭān idüm
Eyledi derd ü belāya mübtelā sevdā-yı ʿaşḳ

6 Ey Muḥibbī ʿālem içre aña ʿāşıḳlıḳ ḥarām
Bu melāmet kūyı içre olmaya rüsvā-yı ʿaşḳ

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

119

1 Derd-i Ḥaḳ'a ol ṭālib dermāna irem dirseñ
Miḥnetlere ol rāġıb īmāna[158] irem dirseñ

2 ʿAşḳ yolı belālıdur her kārı cefālıdur
Cānuñdan ümīd[i] kes cānāna irem dirseñ

3 Bu yolı bil andan gel ʿummānı bul andan ṭal
Ḳaʿrına urup el ṣal dergāha irem dirseñ

4 Pīrüñle ʿahduñı güt her ne varısa ḳo git
Bildiklerini unut Raḥmān'a[159] irem dirseñ

5 Ṣabr itmede Eyyūb ol ġam çekmede Yaʿḳūb ol
Yūsuf gibi maḥbūb ol Kenʿān'a irem dirseñ

6 Terk it ḳurı daʿvāyı hem ʿucbıla riyāyı
Mışrī ḳo sevdāyı Sübḥān'a irem dirseñ

[158] īmāna: āsāne N-189
[159] Rahmān'a: ʿirfāna N-189

[53b]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

120

1 Çün ṭoġup ṭutdı cihān yüzini ḥüsnüñ güneşi
Kim ola sevmeye bu vech ile sen māh-veşi

2 Türk ü Kürd ü ʿAcem ü Hind'i bilür buni ki sen
Ḥāşimī'sin ʿArabī'sin Medenī'sin Ḳureyşī

3 Parmaġından aḳıdup āb-ı revān-baḫşı revān
Nīce yüz biñ kişiden defʿ idersin ʿaṭaşı

4 Sen emīre ḳul olan her ne ḳadar müdbir ise
Bende-i maḳbūl olur miṯl-i Bilāl-i Ḥabeşī

5 Dīg-i ḥikmetde pişürdi çü senüñ sevgili Ḥaḳ
Cebrāʾīl olsa n'ola maṭbaḥanuñ hīme-keşi

6 *"Ve'ḍ-ḍuḥā"* virdüñe *"Ve'l-leyl"*[160] oḳurum sünbülüñe
Rūşenī virdi budur küllü *ġaddātin ve ʿaṣā*

[160] Duhâ Sûresi: Ve'd-duhâ ve'l-leyli izâ secā " Andolsun kuşluk vaktine ve dindiği zaman o geceye ki."

İLĀHĪ

ʿARAŻBĀR

16'lı Hece Ölçüsü

121

1 İki cihānı unudur saña göñül viren kişi
Yalan söyler ʿāşıḳ degül gözin senden ıran kişi

2 Kendinüñ terkini ur senüñ yolına cān virir
Ṣorusuz uçmaġa girersen sulṭānısun kişi

3 Cān u cihān ne nesnedür dost yolına ḫarc itmeye
Biñ cān alur bir cān ile göñlüñ Ḥaḳḳ'a viren kişi

4 Terk ide fāsid işleri iş idinür dervīşleri
Aḳıdur gözden yaşları dost ḫaberin ṭuyan kişi

5 Gözlerini giryān ider cigerini büryān ider
Göñülleri ḥayrān ider derdin ile olan kişi

6 Çün bilürsin dünyā fenā ne yatursın döne döne
Uyḫum uyur ḳana ḳana dost yolını ṣoran kişi

7 Bilür misin dost ḳandadur ḳanda olursañ andadur
Maʿşūḳ ile seyrānda[dur] **Yūnus** ʿāşıḳ olan kişi

[54a]

MAḲĀM-I ʿARAŻBĀR

14'lü Hece Ölçüsü

122

1 Evliyā'nuñ kelāmı söylenmesün ḳalsun mı
Baḥre yüzmek bilmeyen ʿummānlara ṭalsun mı

2 ʿUmmānlara kim ṭaldı ṭaldı bir cevher buldı
İsteyen Ḥaḳḳ'ı buldı istemeyen bulsun mı

3 ʿİlim oḳumaḳ bilmekdür bilmek Ḥaḳḳ'ı bulmaḳdur
Tekebbürlük eyleyen ya Allāh'ı bulsun mı

4 Ṭarīḳat mektebinde elif bāyı bilmeyen
Dört kitābı oḳusa maʿnāsını ṭuysun mı

5 Didiler ḳul **Yūnus**'a artıḳ eksik söyleme
Yā nīce söylemesün ṭutuşuban yansun mı

[56a]

ḤİCĀZ

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

123

1 Esmā-i ilāhī[yye]de bī-ḥad hünerüm var
Her demde semāvāt-ı ḫurūfa seferüm var

2 Gönlüm göginüñ yıldızınuñ hīç ʿadedi yoḳ
Her burcda benüm biñ güneş ve biñ ḳamerüm var

3 ʿĀlimlere ebced ḫocası olmaḳ olur ʿār
Alçaḳ görinen ebcede ʿālī naẓarum var

4 ʿArş ile semāvāt ʿulūmuñ budur el-ḥaḳ
Hem daḫı zemīninde dükenmez güherüm var

5 Bunuñla bir oldı dem-i Īsā ile **Mışrī**
Gönlüme daḫı ne gelür ü ne giderüm var

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilatün fāʿilün

124

1 Ey ġarīb bülbül diyāruñ ḳandedür
Bir ḫaber vir gül-ʿizāruñ ḳandedür
Sen bu yolda kimseye yār olmaduñ
Var senüñ elbetde yārüñ ḳandedür

2 Artdı günden güne feryāduñ senüñ
Āh u efġān oldı muʿtāduñ senüñ
ʿAşḳ içinde kimdür üstāduñ senüñ
Bu senüñ ṣabr u ḳarāruñ ḳandedür

3 Gökde uçarken seni indirdiler
Çār ʿunṣur bendlerine urdılar
Nūr iken aduñ **Niyāzī** didiler
Şol ezelki ad u ṣanuñ[161] ḳandedür

[161] ṣanuñ: itibârum N-234

[56b]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

125

1 Düşdi cāna ʿāḳıbet sevdā-yı ʿaşḳ
Eyledi şeydā beni leylā-yı ʿaşḳ

2 Mest olup ayılmaya tā ḥaşre dek
Yār elinden nūş iden ṣahbā-yı ʿaşḳ

3 Şol elif ḳāmetleri dāl eyledi
Deldi baġrın ehl-i derdüñ nā-yı ʿaşḳ

4 Gözlerüm yaşı fedā itsün **Ḥaḳḳıyā**
Böyle olur lüʾ lüʾ-i Leylā-yı ʿaşḳ

İLĀHĪ

16'lı Hece Ölçüsü

126

1 ʿAşḳuñ aldı benden beni Mevlām seni ister seni[162]
Ben yanarum düni güni Mevlām seni ister seni

2 Eger beni yandırsalar[163] külüm göge ṣavursalar
Zerrelerüm çaġırsalar Mevlām seni ister seni

[162] Mevlām seni ister seni: bana seni gerek seni G-135
[163] yandırsalar: öldüreler G-135

3 Cennet cennet didükler[i] bir ev ile bir ḳaç ḥūrī

İsteyene virsün anı Mevlām seni ister seni

4 ʿĀḳillere dünyā gerek ṣādıḳlara ʿuḳbā gerek[164]

Mecnūnlara Leylā gerek Mevlām seni ister seni

5 **ʿĀşıḳ Yūnus** benüm adum günden güne artar derdüm[165]

İki cihānda maḳṣūdum Mevlām seni ister seni

TAḲDĪM

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

127

1 Günāhum ḥadden efzūn oldı ġāyet yā Resūlallāh

Ki hīç bir vech ile yoḳdur nihāyet yā Resūlallāh

2 Bu cürm ile iki luṭfuñı bizden kesmem ümīdüm

Ḫudā'dan maġfiret senden şefāʿat yā Resūlallāh

[164] ʿĀḳillere dünyā gerek ṣādıḳlara ʿuḳbā gerek: Ṣūfīlere ṣoḥbet gerek āhīlere āḫret gerek G-135
[165] derdüm: odum G-135

[57a]

İLĀHĪ

NAʿT-I ŞERĪF

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

128

1 Ḳapuña geldiler ümmet Muḥammed
Dilerler merḥamet şefḳat Muḥammed

2 Cihāna Ḥaḳ teʿālā ḳıldı iḥsān
Vücūduñ āyet-i raḥmet Muḥammed

3 Senüñle oldı Ḥaḳḳ'uñ sırrı ẓāhir
Sen olduñ menbaʿ-ı ḥikmet Muḥammed

4 Şeref-yāb oldı pā-būsuñla eflāk
O yüzden buldılar rıfʿat Muḥammed

5 Sen olduñ maḥrem-i bezm-i İlāhī
İdüp cānān ile ṣoḥbet Muḥammed

6 Nebīlerle velīler bāb-ı Ḥaḳ'da
Senüñle buldılar ḳurbet Muḥammed

7 O bezme ḫādim olmayınca Cibrīl
Saña kimdür iden ḫiẕmet Muḥammed

8 **Sezāyī** var niyāz it ḳapusında

Seni reddeylemez elbet Muḥammed

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

129

1 ʿAşḳuñ meyine ḳanduñ n'olduñ a göñül n'olduñ

Yaḳduñ beni yandırduñ n'olduñ a göñül n'olduñ

2 Bir yerde ḳarār itmez hīç kimseden ʿār itmez

Ḥekīmler tīmār itmez n'olduñ a göñül n'olduñ

3 Ḳalbümi küşād eyle hem Mevlā'yı yāḍ eyle

Ġamgīn dili şād eyle n'olduñ a göñül n'olduñ

4 Bu dil vīrānemi hem yaḳduñ küle döndürdüñ

ʿĀleme dolup efġān n'olduñ a göñül n'olduñ

5 Gel imdi ʿ**Azīz'**i sen sırrın dime ol ebsem

Aḥvāle olup maḥrem n'olduñ a göñül n'olduñ

[57b]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

130

1 İñle gel ey derdli göñül iñile
Ehl-i derdüñ iñleyecek çaġıdur
Gel timār it yaranı sen ʿaşḳ ile
Yaralaruñ oñulacaḳ çaġıdur

2 Şol ki ġaflete yatup itmez ṭaleb
Gövdesinde yoḳ mı ola cān ʿaceb
İşte vahdet gülleri açıldı hep
Bülbülüñ efġān idecek çaġıdur

3 Sen nedīm idüñ ezel ol şāh ile
İmtiḥān içün gelüpsin bu ile
İñlemek sana yaraşur derd ile
Hem göz[üñ] ḳan aġlayacaḳ çaġıdur

4 Yoḳ karārı göñlümüñ bilmem neden
Ḳaṣd ider biñ pāre ola bu beden
Var ise gitmek diler bu aradan
Aṣlına ʿazm eyleyecek çaġıdur

[58a]

5 Ey **Niyāzī** dünyede itmez ḥużūr

Şol kişi kim olmaya ehl-i ġurūr

6 Ḥaḳḳ'ı añla itmeden bundan ʿubūr

Mevtüñ elçisi gelecek çaġıdur

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

131

1 Senüñ ḥüsnüñ tecellīsi ider āşıḳlaruñ nālān

Yaḳup cān [u] dili ʿaşḳı bu ʿaḳlum eyledi tālān

Yā Resūlallāh

2 Göñül levḥinde naḳş olmuş viṣālüñ vaʿdesi [āh āh]

Anuñçün ʿandelīb olmış ḳamū ḥālinde sergerdān

3 ʿArūs-ı lā-mekān ẕātı fedā olsun saña cānum

Şefāʿat ḳıl a sulṭānum nigāhuñdur baña dermān

4 **Naṣūḥī** ḫāk ile yeksān idüp cānum saña ḳurbān

Teraḥḥum ḳıl bize her an be-ḥaḳḳ-ı Sūre-i Furḳān

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

132

1 Ey bülbül-i nālende gül vāṣfını ḫˇāhende
Gül vaṣlı muḳarrerdür saʿy eyle bu gülşende

2 Gül ismini evrād it var derd ile feryād it
Feryād ile muʿtād it vuṣlat bulasın sende

3 Ṣabr it sitemi ḫāre gül vaṣlına bul çāre
Çāresini istersen ḳalma ḳafes-i tende

4 Gül vaṣlı ġanīmetdür bülbül saña niʿmetdür
Bil ḳadri güli vaṣlı güller gibi ol ḫande

5 Gül vaṣlı **Sezāyī**'de bulmuşdı Fenāyī'de
Sen daḫı bulam dirseñ gel cān ile ol bende

[58b]

İLĀHĪ

11'li Hece Ölçüsü

133

1 Bir gice ben yaturken ġaflet ile
Uyuma dir baña server Muḥammed

2 Ġaflet uyḫusından uyar gözüni
Uyuma dir baña server Muḥammed

3 Geldi çün bir uyḫu başdı gözümi
Diñle imdi Muḥammed sözini

4 Aña ümmet olan açar gözini
Mü'minler cevherdür bunda ṣatılmaz

5 Bu cevherüñ ḳadri bunda bilinmez
Ġaflet ile hīç cennete girilmez

6 Be-hey ḳardaş kendüñ girdāba itme
Ḥaḳḳ'uñ buyurmaduġı yollara gitme

7 **Dervīş Yūnus** ṣakuñ ġafletle yatma
Uyuma dir saña server Muḥammed

[63a]

ṬÂHİR

İLĀHÎ

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

134

1 Rumūz-ı enbiyāyı vāḳıf-ı esrār olandan ṣor
Ene'l-Ḥaḳ sırrını cāndan geçüp berdār olandan ṣor

2 Yüri var ehli tecrīdi ʿalāyıḳ ehline ṣorma
Anı cān u cihānı terk idüp deyyār olandan ṣor

3 Maʿārif olmaḳ isterseñ maʿārif sırrına ey dil
Rumūz-ı sırr-ı ʿaşḳı ṭālib-i dīdār olandan ṣor[166]

4 Dilā bu Manṭıḳu't-Ṭayr'ı feṣāḥat ehli añlamaz
Bunı ancaḳ ya ʿAṭṭār ve yāḫūd Ṭayyār olandan ṣor

5 Gehi ḳahr u gehi luṭfın kemālin bilmek istersen
Fenā-ender-fenāda yoḳ olup hem-vār olandan ṣor

6 Anadan ṭoġma gözsüzler kemāhī görmez eşyāyı
Niyāzī vech-i dildārı ulū'l-ebṣār olandan ṣor

[166] Niyâzî Mısrî Dîvânı'nda bu beyit yer almamaktadır.

MAḲĀM-I ṬĀHİR

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

135

1 İbni vaḳtüm ben ebü’l-vaḳt olmazam
ʿAbd-i maḫżum ben taṣarruf olmazam

2 Ānı dāʾimdür ḥaḳīḳat güneşi
Eneyüm ben gitmezem ben gelmezem

3 Meryem içre ben ṭoġurdum bir ġulām
Hem bikir hem bir gülüm ki ṣolmazam

4 Ben ṭoġurdum atasuz ʿĪsā’yı hem
İttiṣālüm var aña ayrılmazam

5 Ṣanmañuz Mehdī benem Mehdī odur
Adı Yahyā’dur anuñ yañılmazam

6 Vaṣfıdur Esmā-i Ḥüsnā cümle[ten]
Bu sözi iṯbāta ʿāciz ḳalmazam

7 Sır ile baña içrümden söylenür
Mıṣrıyā ben ṭoġmazam ben ölmezem

[65a]

BÜSELİK

İLĀHĪ

ŞĀKİR AĠA

136

1 *Key bud yā Rab ki ʿazm-i Yeṯrib beṭhā konem*

Geh bi-Mekke menzil ve geh der Medine cā konem

2 *Ber-kenār-ı zemzem ez-dil berkeşem yek zemzeme*

V'ez dü çeşm ḫūn-feşān ān çeşme-rā deryā konem

3 *Yā Resūlallāh bisū-yı ḫod me-rā rāhi nemāy*

Tā zi-farḳ-i ser-ḳadem sāzem zi-dīde pā konem

4 *Ārzū-yı cennetü'l-meʾvā-yı birūn kerdem zi-dil*

Cennetem in bes ki ber ḫāk-i dürret meʾvā konem

5 *Ḥʿāhem ez-sevdā-yı pā būyet nıhem ser der cihān*

Yā bi-pāyet ser nıhem yā ser der-īn sevdā konem

6 *Her dem ez şevḳ-i to meʿẕūrem eger her laḥẓe men*

***Cāmī**- āsā nāme-i şevḳ-i to-rā inşā konem*[167]

---

[167] Ne zaman ya Rab Yesrib ve Mekke'ye gideceğim.
Bazen Mekke'yi bazen Medine'yi konak edineceğim.

Zemzemin yanında sessiz bir çığlık atayım.
Ey Allah'ın Resûl'ü beni kendine çağır.

İLĀHĪ

ḤĀFIẒ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

137

1 Derdimüñ dermānı sensin yüce sulṭānum meded

Cānımuñ cānānı sensin yüce sulṭānum meded

2 Ġurbete düşdüm ilinden firḳat odı yaḳdı āh

Vaṣlını eyle müyesser yüce sulṭānum meded

3 Enbiyā'nuñ ʿizzetine evliyā ḥürmetine

Cümle ʿāşıḳlar dilinde yüce sulṭānum meded

4 Derd-mend **Üftāde**'nüñ budur murādı dāʾimā

Ḫūb cemālüñ görmek ister yüce sulṭānum meded

Tâ ki kafatasından ayak yapayım ve gözü ayağa çevireyim.
Kanlı iki gözle o pınarı denize çevireyim.
(Ya Resûlallâh sen yeter ki beni yanına çağrmaya layık gör.
Ben canla başla sana gelirim.)

Me'vâ cennetine girme arzusunu gönülden çıkardım.
Senin inci toprağına kapanmak cennet olarak yeterdir.

Senin ayak kokunun aşkından başvermek isterim.
Ya ayağına kapanayım ya da bu sevdaya baş koyayım.

Eğer her an sana dair farklı bir mektup Câmîce yazarsam.
Sana dair beslediğim aşktan ötürü mazurum.

[65b]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

138

1 Bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳum āşiyān olmaz baña
Murġ-ı lāhūtum anuñçün bir mekān olmaz baña

2 Gülsitānum tāze tāze güllerüm açmaḳtadur
Ārzū-yı nev-bahār itmem ḫazān olmaz baña

3 Ṣūretüm sīretde pinhān eylemişdür cānumı
Sīretüm ṣūretde cān oldı zamān olmaz baña

4 Ey **Sezāyī** şemʿ-i vaṣla per yaḳar pervāneyüm
Ḥālet-i vaṣluñ ṣafāsından fiġān olmaz baña

İLĀHĪ

ŞĀKİR AĠA

14'lü Hece Ölçüsü

139

1 Tehī ṣanmañ siz bizi dost yüzin görüp geldüm
Bāḳī devlet rūzgār dost eyleyen sürüp [geldüm]

2 Yeri gögi yaratduñ ʿaşḳ ile bünyād etdüñ
Ṭopraġa naẓar idüp aġsırup durageldüm

3 Ādem oldum bilmedüm nefsüm boynın urmadum

Yañılup buġday yedüm cennetden çıkup [geldüm]

4 Nūḥ oldum Ṭūfān içün çoḳ çalışdum dīn içün

Dīnüme dönmeyeni ṣuya ġarḳ idüp geldüm

5 Mūsā oldum Ṭūr aldum biñ bir kelime ḳıldum

ʿĀṣāyı yire urup ejderhā olup geldüm

6 ʿĪsā oldum ḳudretden bahāne bir ʿavretden

ʿİnāyet irdi Ḥaḳ'dan ölü dirildüp geldüm

7 Muḥammed'i bir gice Ḥaḳ oḳudı miʿrāca

Ser-te-ser yüce yüce gökler seyridüp geldüm

8 Yalñız Sübḥān idi peyġamberler cān idi

Yūnus 'da pinhān idi ṣūret degişüp geldüm

[67a]

BŪSELİK ʿAŞĪRAN

NAʿT-I ŞERĪF

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

140

1 Ḥasret-i dergāh-ı faḫr-i ʿālem ile dem-be-dem
Dilde dāġ-ı iştiyāḳ ve dīde-i giryāndayum
Tā be-key beyhūde geşt-i deşt-i miḥnet eyleyem
Key bud yā Rab ki ʿazm-i Yeṣrib beṭhā konem
Geh bi-Mekke menzil ve geh der Medine cā konem[168]

2 Ḥasretüm ol rūz-ı fīrūze o vaḳt-i ḥarem
Kim idem tekbīr u lebbeyk ile anda dem dem
Girye-i ḥasret gelüp şevḳ ile çeşm-i pür-i men
Ber kenār-ı zemzem ez-dil berkeşem yek zemzeme
V'ez dü çeşm ḫūn-feşān ān çeşme-rā deryā konem[169]

3 Zāt-ı pāküñ medḥet-i Mevlā ile mevṣūf iken
Kimde vardur medḥetüñde yāri-i basṭ-ı suḫen
Bu **Naḫīfī'nüñ** ḳabul it ʿözrün iḥsān eyle sen
Her dem ez-şevḳ-i to meʿẕūrem eger her laḥẓe men
Cāmī-āsā nāme-ı şevḳ-i to-rā inşā konem[170]

---

[168] Ne zaman ya Rab Yesrib ve Mekke'ye gideceğim,
Bazen Mekke'yi bazen Medine'yi konak edineceğim.

[169] Zemzemin yanında sessiz bir çığlık atayım,
Ey Allah'ın Resûl'ü beni kendine çağır.

[170] Eğer her an sana dair farklı bir mektup Câmîce yazarsam.
Sana dair beslediğim aşktan ötürü mazurum.

İLĀHĪ

16’lı Hece Ölçüsü

141

1 Yine bir sevdāya düşdüm ʿaşḳuñ elinden [elinden]
Yine ʿummān olup ṭaşdum ʿaşḳuñ elinden [elinden]

2 Seherlerde aġlayayum cigercigüm daġlayayum
Ṣular gibi çaġlayayum ʿaşḳuñ elinden [elinden]

3 Āteş-i ʿaşḳuñla yandum fānī cihāndan uṣandum
Gūyā bir Mecnūn’a döndüm ʿaşḳuñ elinden [elinden]

4 Özümi baḥrine ṣaldum aña ġavvāṣ olup ṭaldum
Birlikde ḫayretde ḳaldum ʿaşḳuñ elinden [elinden]

5 **Dervīş Himmet** bī-çāredür cihān içre āvāredür
Hem yüregi pür yāredür ʿaşḳuñ elinden [elinden]

[67b]

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

142

1 Mevlām vir ʿaşḳuñı baña ḫayrānuñ olayum senüñ
Bülbül gibi cemālüñe nālānuñ olayum senüñ

2 Yandur beni yandur [beni]ʿaşḳ meyine ḳandur beni
Dervīş idüp döndür beni devrānuñ olayum senüñ

3 ʿAşḳ meyinden baña içür bu cān ḳuşuñ saña uçur
Bu tāc-ı ḫırḳadan geçür ʿuryānuñ olayum senüñ

4 **Seyyīd Niẓāmoġlu** ḥoca ayırma kendinden yüce
Eger gündüz eger gice mihmānuñ olayum senüñ

İLĀHĪ[171]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

143

1 İbni vaḳtüm ben ebü'l-vaḳt olmazam

ʿAbd-i maḫżum ben taṣarruf olmazam

2 Meryem içre ben doġurdum bir ġulām

Hem bikir hem bir gülüm ki ṣolmazam

3 Ben doġurdum atasız ʿĪsā'yı hem

İttiṣālüm var aña ayrılmazam

4 Ṣanma ki Mehdī benem Mehdī odur

Adı Yahyā'dur anuñ yañılmazam

5 Sır ile baña içümden söylenür

Mışrıyā ben ṭoġmazam ben ölmezem[172]

[171] Bu şiir 63a sayfasında tekrarlanmıştır. 63a sayfasında geçen
"Ān-ı dāʾimdür ḥaḳīḳat güneşi
Āneyim ben gitmezem ben gelmezem"

"Vaṣfıdur Esmāʾi Ḥüsnā cümle[ten]
Bu söze iṣbāta ʿāciz ḳalmazam"
beyiti bu bölümde yer almamıştır. Buna ek olarak bazı kelimelerde de değişiklik mevcuttur.

[68a]

Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

144

1 Dil ḫānesi mirʾāt-ı ḥaḳ sırr-ı cemālullāhı gör
Maḳṣūd olan keşf-i sebaḳ sırr-ı cemālullāhı gör

2 Ādem'dedür kenz-i ezel ġayre baḳup itme zelel
Dil ẕevḳine virme ḥalel fikr-i cemālullāhı gör

3 Efnā idüp gözüm kan bulsun beḳā sırrından cān
Vaḥdet sarāyında hemān ẕikr-i cemālullāhı gör

4 Envār-ı Ḳur'ān meşhedem sermede mennān manẓarem
Aḥkām-ı Furḳān mesnedem şükr-i cemālullāhı gör

5 Cümle bilür sensin ʿayān ancaḳ cemālüñdir nihān
Oldı **Naṣūḥī** ġarḳ-ı ān baḥr-i cemālullāhı gör

İLÂHÎ

14'lü Hece Ölçüsü

145

1 Es-selām serv-i evlād-ı Ādem es-selām

Es-selām bādī-i īcād-ı ʿālem es-selām

2 Es-selām ey gevher-i yektā-yı ẕāt-ı aḳdesüñ

Zīver-i bālā-yı ṭāḳ ʿarşı aʿẓam es-selām

3 Es-selām ey intisāb-ı ẕāt-ı pāküñle senüñ

Oldı böyle nevʿ-i insān-ı mükerrem es-selām

4 Es-selām ey ceddüñ olmaḳla Ḫalīl'e iltiḥāḳ

Āteş-i nemrūd bir gül-zār-ı Ḥarem es-selām

5 İşte geldi Nābī-i dil-ḫaste ḫāk-i pāyine

Eyle zaḫm-ı cürmüne luṭfuñla merhem es-selām[173]

---

[173] Selam ey insanlığın efendisi selam
Selam ey âlemin hayat soluğu selam.

Selam ey Kutsal Zât'ın biricik cevheri
Görkemli arşın yüce kemerinin zîneti selam.

Selam ey insanlığın efendisi selam
Selam ey âlemin hayat soluğu selam.

Selam ey Hakk'ın dostu atan olmakla
Nemrud ateşi kutsal bir gül bahçesi selam.

İşte hasta gönüllü Nâbî ayağının toprağına geldi
Günah yarasına lutfunla merhem ol selam.

[70a]

NÜHÜFT

NAʿT-I ŞERĪF

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

146

1 Sāyesi düşmez yire böyle bir naḫl-i Ṭūrsın
Mihr-i ʿālem-gīrsin başdan ayaġa nūrsın

2 Sensin ol şāh kim Süleymānlar ḳapuñda mūrdur
On sekiz biñ ʿāleme ḥükm itmeye meʾmūrsın

3 Saña baġışlandı cümle ümmetān-ı ʿācizān
Fażl-ı Ḥaḳ ile ezelden tā ebed maġfūrsın

4 El benüm dāmen senüñ ey raḥmeten li'l-ʿālemīn
Şöhretüm ʿiṣyān benüm sen ʿafv ile meşhūrsın

5 Pādişāh-ı evvelin ve ḳıblegāh-ı āḫirin
Evvel u āḫir imāmü'l-enbiyā meẕkūrsın

6 Yā Resūlallāh umarum diyesin rūz-ı cezā
Gerçi cürmüñ çoḳdur ama ʿIṭrīyā maġfūrsın

[73a]

ʿIRĀḴ

NAʿT-I ŞERĪF

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿilün

147

1 Cemālüñ ḳıble-gāh-ı ʿāşıḳandur yā Resūlallāh
Ser-i kūyuñ maṭāf-ı ḳudsiyāndur yā Resūlallāh
Felekde şemsi tevḳīf eyledüñ ednā işāretle
Senüñ her muʿcizeñ günden ʿayāndur yā Resūlallāh

2 ʿUṣāta vaʿd-i luṭfuñ bende icrā eyle sulṭānum
Bu işāretle aʿẕāyı inandur yā Resūlallāh
ʿİnāyet ḳıl baña Allāh içün naḳd-i şefāʿatle
Faḳīrüñ hāli zīrā pek yamāndur yā Resūlallāh

3 Bu dār-ı miḥnet içre gerçi müşkildür emīn olmaḳ
Der-i luṭfuñ baña dārü'l-emāndur yā Resūlallāh
Yeter bu ḫānḳāh-ı ġaflet içre sergerdān olsun
Ġarībüñ **ʿĀrif**'i luṭf it uyandur yā Resūlallāh

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

148

1 Ṭāleb-i Ḥaḳḳ'uñ devāsız derd dür[ür] sermāyesi
Anuñ içün āh u zār olur hemīn hem-sāyesi

2 ʿĀşıḳuñ maʿşūḳ yolında derdi artdıḳca müdām
Artar anuñ dem-be-dem aḳrān içinde pāyesi

3 Arż-ı vāsiʿ ister iseñ kāmilüñ gir ḳabżına
ʿArş-ı kürsīden geñişdür bir velīnüñ āyesi

4 Ṭāʿatuñ iḫlāṣa irmezʿ ilm ile aʿmāl ile
ʿİzzeti ḳo ẕilleti ṭut oldur anuñ māyesi

5 Kim ki māzāġa'l-baṣar sulṭānınuñ ṭıflı ola
Mıṣrīyā şol feyż-i aḳdes n'oldı oldı dāyesi

[73b]

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

149

1 Pāḳ eyle göñül çeşmesini tā durulınca
Dik ṭur gözini göñlüne göñlün göz olınca

2 İnkārı ḳo dil destisin ol çeşmeye ṭut dur
Ol āb-ı ṣafā baḫş ile ol desti dolınca

3 Evvel ḳoma kim ṣoñra çıḳarması güç olur
Şeyṭān çerīsi ḫāne-i ḳalbe ḳoyulınca

4 Ey "**Lā-mekān**"[174]um seni ben çoḳ arardum çoḳ
Sīnemde muḳīm olducaġuñ tā duyulınca

TEVŞĪḪ

150

1 Şefīʿu'l-ḫalḳ-i fi'l-maḥşer Muḥammed ṣāḥibü'l-minber
Ebūbekir ʿÖmer ʿOṯmān emīrü'l-müʾmīn Ḥay'dur
Resūlallāh ʿaleyhim hüve şāfīʿalā kevṯer

[174] Lâmekânî Hüseyin Efendi

NAʿT-I ŞERĪF

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

151

1 Yā Resūlallāh Ḥabīb-i Ḫāliḳ-i yektā tüyī

Ber-güzīn-i Ẕü'l-Celāl u pāk-i bī-hemtā tüyī

2 Nāzenīn-i Ḥażret-i Ḥaḳ ṣadr-i bedr-i kāʾināt

Nūr-ı çeşm-i enbiyā çeşm-i çerāġ-ı mā tüyī

3 Yā Resūlallāh tü dānī ümmet-ānet ʿācizend

Reh-nümā-yı ʿācizān-ı bī-ser ü bī-pā tüyī

4 **Şems-i Tebrīzī** ki dāred naʿt-ı Peyġamber zī-ber

Muṣṭafā vü Müctebā ān seyyid-i aʿlā tüyī [175]

[175] Ey Allah'ın sevgilisi! Eşsiz Yaratıcı'nın elçisi sensin.
Celâl sahibi Allah'ın, kulları arasından seçtiği pak ve mümtaz kişi sensin

Hazereti Allah'ın nazlısı, kâinatın yüksek derecelisi ve tekemmül etmişi
Peygamberlerin gözünün nuru, bizim gözlerimizin ışığı sensin.

Ey Allah'ın Elçisi! Bilirsin ki ümmetlerin acizdirler.
Başsız ve ayaksız acizlerin yol göstericisi sensin.

Şems-i Tebrîzî Peygamberin methini ezberlemiştir.
Mustafa ve Mücteba olan, o yüce önder sensin.

TEVŞĪḤ

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

152

1 Maḥbūb-ı Ḫudā ẕāt-ı şeref yār-ı Muḥammed

Maḳbūl-i İlāhī dürür eṭvār-ı Muḥammed

2 Hep ʿālem ü Ādem anuñiçün yaradıldı

Pes ʿillet-i ġāʾiyyedür iẓhār-ı Muḥammed

[74a]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

153

1 Ey göñül var kim bu derdden sen ḫaberdār olmaduñ
Anuñ içündür bu yolda sen ciger-dār olmaduñ

2 Ey göñül var kim benümle dosta ḳarşu yanmadın
Çoḳ cefālar eyledin baña vefā-dār olmaduñ

3 Ben dilerüm dost zülfüñ boynuma ḳılam kemend
Sen perīşānlıḳ idüp ol dāra ber-dār olmaduñ

4 Ben ol şāhīn hümāyem şemʿine pervāneyem
Var göñül var kim düşüp ol şemʿe yanar olmaduñ

5 Pes senüñ gibi göñül varsın baña maḥrem degül
Çün bu ʿaşḳuñ zehrini benümle tatar olmaduñ

6 **Eşrefoġlı Rūmī** ile yoldaş oluban ey göñül
Geçüben aṣṣı ziyāndan dosta gider olmaduñ[176]

[176] Metinde “nun” harfi ile yazılmıştır.

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

154

1 Zāhidā ṣūret gözetme içerü gel cāna baḳ
Vechi üzre gör ne yazmış defter-i Raḥmān'a baḳ

2 Muṣḥaf-ı ḥüsninde yazmış *"Ḳul hüvāllāh"* āyetin
Gel inanmazsañ gir oḳı mekteb-i ʿirfāna baḳ

3 Hep mülāzım ḳulluġında bu cihānuñ şāhları
Ḳapusında pādişāhlar ḳul olan sulṭāna baḳ

4 Çeşmini gösterdigince ʿāşıḳuñ cānın alur
Leblerin açdıḳça cān nefḥ eyleyen cānāna baḳ

5 Zülfünüñ her bir telinde baġlu biñ Mecnūn'u gör
Ḫaṭṭınuñ leylindeki yüz biñ meh-i tābāna baḳ

6 ʿĀlem anuñ ḥüsninüñ şerḥinde olmış bir kitāb
Metnin isterseñ **Niyāzī** ṣūret-i Raḥmān'a baḳ

[78b][177]

155

Elḥamdülillāh-i Rabbi'l-ʿālemīn Erḥamerrāhīm

Es-semīu'l-beṣīru'l-ḥekīmu'l-ʿālīm

Zī'l-ʿaẓameti ve'l-kibriyāʾi Rabbi'l-ʿarşi'l-ʿaẓīm

Hüve'l-evvelü ve'l-āḫiru ve'ẓẓāhiru ve'l-bāṭın

Ve hüve bi-külli şeyʾin ʿalīm

Şehādete nuḫalişnā min semūmi ve cehīm

Elleẕi hüve'n-nebiyyü'l-vesīmu'l-kerīm

Ve sariʿu ilā maġfiretin min Rabbiküm ve cenneti'n-naʿīm

İnnel ebrāre lefī naʿīm ve innel ficāre lefī cehīm

Ve't-taḳū yevmen terciʿūne fīhi ilallāhi'l-ʿazīzi'l-ḥākīm

Yevme lā yenfeʿu mālun velā benune illā men etā'llāhe bi-ḳalbin selīm[178]

---

[177] 79b'de tekrarlanmıştır.

[178] En merhametli olan âlemlerin Rabbi'ne hamd olsun
O işiten, gören ve her şeyi bilendir
Yüce arşın Rabbi azamet ve görkem sahibidir
O ilktir, sondur, zâhirdir, batındır
O her şeyi bilendir.

Şehadet bizi ateş ve cehennemden kurtarır
O güzel ve cömert Nebî'dir.

Rabbinizden gelen mağfirete ve cennete koşun
Kuşkusuz iyiler cennette ve kötüler cehennemde
Aziz ve hâkim olana herkesin döndüğü günden sakının
Temiz bir kalple gelenlerin dışında ne malın ne de evlatların fayda vermediği gün

[79a]

BESTENİGĀR

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

156

1 Aç gözin dīdāra baḳ refʿ oldı vechinden ḥicāb
Ẓulmeti sürdi çıḳardı ara yerden āfitāb

2 Şol *Seḳahüm Rabbühüm*[179] ḫamruñ lebüñden içegör
Ḳaṭresüñ nūş eyleyen ʿuşşāḳ ebed görmez ʿaẕāb

3 Mekteb-i ʿirfāna gir oḳı bu ʿilmin aşlını
Gör ki nīce derc olupdur bu ʿilimde dört kitāb

4 Otuz iki ḥarfi bildüñ dört kitābuñ aşlıdur
Ṣafḥa-i vechinde yazılmış ḫaḳ bir irtiyāb

5 Her ne söz ki söylenür ʿālemde Türkī yā ʿArab
Her ne oḳursan çün otuz ikiden ṭaşra degül[180]

6 Yüzinüñ metnini şerh ider oḳuyan faṣl-i bāb
Her ne kim görse gözün andan cemāl-i yāre baḳ

7 Çünki gitdi ey **Niyāzī** ḳalmadı aşlā ḥicāb[181]

[179] İnsan sûresi, 21. Ayet: Ve sakahüm Rabbühüm şaraben tahûrâ "Rableri onlara tertemiz içecekler içirir."
[180] Her ne oḳursan çün otuz ikiden ṭaşra degül: Ṭut ḳulaġuñ ki sañadur cümle dillerden ḫiṭāb N-54

[79b]

157

Elḥamdülillāh-i Rabbi'l-ʿālemīn Erḥamerrāhīm

Es-semīu'l-beṣīru'l-ḥekīmu'l-ʿālīm

Zī'l-ʿaẓameti ve'l-kibriyāʾi Rabbi'l-ʿarşi'l-ʿaẓīm

Hüve'l-evvelü ve'l-āḫiru ve'ẓẓāhiru ve'l-bāṭın

Ve hüve bi-külli şeyʾin ʿalīm

Şehādete nuḫalişnā min semūmi ve cehīm

Elleẕi hüve'n-nebiyyü'l-vesīmu'l-kerīm

Ve sariʿu ilā maġfiretin min Rabbiküm ve cenneti'n-naʿīm

İnnel ebrāre lefī naʿīm ve innel ficāre lefī cehīm

Ve't-taḳū yevmen terciʿūne fīhi ilallāhi'l-ʿazīzi'l-ḥākīm

Yevme lā yenfeʿu mālun velā benune illā men etā'llāhe bi-ḳalbin selīm[182]

---

[181] Ayrıntılı bilgi için bkz. Seyyid Muhammed Nûr, **Edebi ve Tasavvufi Mısrî Niyâzî Dîvân Şerhi**, Esma Yayınları, İstanbul- 2019, s. 54-55.

[182] En merhametli olan âlemlerin Rabbi'ne hamd olsun
O işiten, gören ve her şeyi bilendir
Yüce arşın Rabbi azamet ve görkem sahibidir
O ilktir, sondur, zâhirdir, batındır
O her şeyi bilendir.

Şehadet bizi ateş ve cehennemden kurtarır
O güzel ve cömert Nebî'dir.

Rabbinizden gelen mağfirete ve cennete koşun
Kuşkusuz iyiler cennette ve kötüler cehennemde
Aziz ve hâkim olana herkesin döndüğü günden sakının
Temiz bir kalple gelenlerin dışında ne malın ne de evlatların fayda vermediği gün

[81a]

RĀḤETÜ’L-ERVĀḤ

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿīlün

158

1 Be-hey bülbül nedür feryād
Var eyle Ḥaḳ’dan istimdād
Ḫudā’yı yād it olma yād
Ḳul ol kim olasın āzād

2 Ḫiṭāb-ı irciʿī olsa
Göñül maḳṣūdını bulsa
Sarāy-ı vaḥdete irse
Olurdı ḳadr ile aʿyād

3 ʿAcebdür ḥikmet-i Mevlā
Kimi ednā kimi aʿlā
Kimi Mecnūn kimi Leylā
Kimi Şīrīn kimi Ferhād

4 **Hüdāyī** yalvar Allāh’a
Yüzin ṭut ʿālī dergāha
İren bu ḳalb-i āgāha
Bulur maḳṣūda istiʿdād

[82a]

HÜZZĀM

Mefʿūlü mefāʿilün mefʿūlü mefāʿilün

159

1 Tennūr-ı dile ot yaḳup āhı sermede[183]

Bir özge kebāb-ı mā-ḥażar itdi cigerümde

2 Derd ehli ile nūş itmek içün eyledüm iḥżār

Bezm-i ʿġāma iki şişe mey derilmede

3 Dil-beste-i ẕülf-i siyāhı yine **Sezāī**

Sevdā-yı cünūn gitmedi aṣlā bu sermede

[84a]

EVC

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

160

1 Mecnūn-ı Ḫudā olanı zincīre çekerler

Şol ṭālib-i Ḥaḳ ʿāşıḳı bir pīre çekerler

2 Ferʿiyle bilür nūrına bu ʿālemin aṣlı

Maʿnā bileni lafẓıla taḳrīre çekerler

[183] Vezinde tutarlılık yoktur.

3 Bu kān-ı yekūn ile ey hˇāce bu olmaz

Bu dersi bilen ʿāşıḳı tefsīre çekerler

4 **Seyfī** bilürem dime şaḳın ʿilm-i ledünni

Erbāb-ı ṭarīḳat seni taʿbīre çekerler

İLĀHĪ

8'li Hece Ölçüsü

161

1 Ben dost hevāsına düşdüm

Ġayrı hevā neme gerek

Başumda dost sevdāsı var

Ġayrı sevdā neme gerek

2 Ey zāhid-i dünyā perest

Var zühdini ʿarż eyleme

Ben ʿāşıḳ-ı şūrīdeyem

Zerḳ u riyā neme gerek

3 Ben uyḫumı fikritmezem

Düş görüp taʿbīr itmezem

Ben gitmezem ben gelmezem

İş bu ġavġā neme gerek

4 Ben **Eşrefoġlı Rūmī**'yem

Ben bāḳīyem ḳadīmiyem

Ben ol murġ-ı lāhūtīyem

Arż u semā neme gerek

[84b]

İLĀHĪ[184]

14'lü Hece Ölçüsü

162

1 Tehī ṣanmañ siz bizi dost yüzin görüp geldüm

Bāḳī devlet rūzgār dost eyleyen sürüp geldüm

2 Yeri gögi yaratduñ ʿaşḳ ile bünyād itdüñ

Ṭoprağa naẓar itdüñ aḳıdup duru geldüm

3 Ādem oldum bilmedüm nefsüñ boynın urmadum

Yañılup buġday yedüm cennetden çıkup geldüm

4 Nūḥ oldum Sübḥān içün çalışdum ben dīn içün

Dīnüme övünmeyeni ṣuya ġarḳ idüp geldüm

5 Mūsā oldum Ṭūr aldum biñ bir kelimāt ḳıldum

ʿĀṣāyı yire urdum ejderhā olup geldüm

[184] Bu şiir sayfa 65b' de tekrarlanmıştır. Bazı kelimelerde değişiklik olmakla birlikte genel olarak aynıdır.

6 Zekeryā olup ḳaçdum varup ḳovuġa[185] düşdüm
Ḳanumı dört yaña ṣaçdum reʾsüm biçdürüp geldüm

7 Bir çöp oldum başıldum Manṣūr olup aşıldum
Elüm ile gülümi göge ṣavurup geldüm

8 ʿĪsā oldum ḳudretden bahāne bir ʿavretden
ʿİnāyet oldı Ḥaḳ'dan ölü dirgürüp geldüm

9 Muḥammed'i bir gice Ḥaḳ oḳudı miʿrāca
Ser-te-ser uçdan uca yola yüz sürüp geldüm

10 Yalıñız Sübḥān idi Peyġamberler ḫān idi
Yūnus'da pinhān idi ṣūret degişüp geldüm

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

163

1 Ey ṣanem n'olduñ cāna ḳaṣduñ var
Baġrumı deldüñ ḳana ḳaṣduñ var

2 Başum önüñde çevkān elüñde
Çelmeden ġayrı ya ne ḳaṣduñ var

[185] ḳoḳuġa: ḳovuġa

3 Gör beni n’oldum ṣararup ṣoldum

Vaṣluñ umarken hicrāna ḳaṣduñ var

4 Oñmadıḳ başum ġavġāya ṣallaruñ[186]

Pādişāhum seyrāna ḳaṣduñ var

5 Bu **Niyāzī**’yi aġlatdıġından

Umulur[187] kim iḥsāna ḳaṣduñ var

[85a]

İLĀHĪ

14’lü Hece Ölçüsü

164

1 Ey ṭarīḳat erleri ey ḥaḳīḳat pīrleri

Bir nişān virüñ baña ol bī-nişān ḳandedür

2 Ḳandedür dostuñ eli ḳanda açılur güli

Dost bağçesi bülbüli gül-i ḫandān ḳandedür

3 Bildüm ki cān tendedür ten cānıla zindedür

Ammā bilmem n’ideyüm ol bī-mekān[188] ḳandedür

4 Aradum baḥr u berri bulmadum ben bu sırrı

Cism-i cāndan içeri gizli sulṭān ḳandedür

[186] ṣallaruñ: ṣaldun N-228
[187] umulur: añlanur N-228
[188] bī-mekān: cāna cānān: N-236

5 **Niyāzī**'ye yār olan sırrında sulṭān olan

Dīn u hem īmān olan cāna cānān[189] ḳandedür

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

165

1 Ey göñül bir derde düş kim anda dermān gizlidür

Gel ḳarış bir ḳaṭreye kim anda ʿummān gizlidür

2 Terk idüp nāmūs u ʿārı giy melāmet ḫırḳasın

Bu melāmet ḫırḳasında nīce sulṭān gizlidür [190]

3 Degme bir dervīş faḳīre ḥor görüp ḳılma naẓar

Ḳalbinüñ her köşesinde ʿarş-ı Raḥmān gizlidür

4 Nuṭḳā gelse cān u dil bulur ḥayāt-ı cāvidān

ʿĀrifüñ her bir sözünde āb-ı ḥayvān gizlidür

5 Gör bu **Eşrefoġlı Rūmī** baḥr-i ʿaşḳda n'eyledi

Cān u başı terk idüp cānınıla cān gizlidür

[189] 3.beyitin son mısrasında yer alan "ol bī-mekān" ile 5.beyitte yer alan "cāna cānān" kelime grubu ile yer değiştirmiştir.

[190] Şiirdeki beyit biriminin bozulmaması açısından eklendi. Bu melāmet ḫırḳasında nice sulṭān gizlidür -N.A.

TAḴSĪM

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

166

1 Ṭuṭuşdum nār-ı ʿaşḳuñla kül oldum yā Resūlallāh
Düşündüm nūr-ı şevḳüñle kül oldum yā Resūlallāh

2 Ḳaçan kim seyr ḳıldum diḳḳat ile ḥüsn ü evṣāfuñ
Ḫayālüñ gülüşüñde bülbül oldum yā Resūlallāh

[85b]

İLĀHĪ[191]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

167

1 Ey ṣanem n'olduñ cāna ḳaṣduñ var
Baġrumı deldüñ ḳana ḳaṣduñ var

2 Başum önüñde çevkān elüñde
Çelmeden ġayrı ya ne ḳaṣduñ var

3 Gör beni n'oldum ṣararup ṣoldum
Vaṣluñ umarken hicrāna ḳaṣduñ var

4 Bu vücūdumı odlara yaḳduñ
Bende bilmem bir yana ḳaṣduñ var

[191] 4.beyit hariç 84b'de yenilenmiştir.

5 Oñmadıḳ başum ġavġāya ṣalduñ

Pādişāhum seyrāna ḳaṣduñ var

6 Bu **Niyāzī**'yi aġlatdıġından

Umulur[192] kim iḥsāna ḳaṣduñ var

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

168

1 ʿİlm-i baḥrı vücūd aṣdāfınuñ dürdānesidür [ben]

Maʿārif kenz-i dil vaṣaffınuñ virānesiyem ben

2 Benim ʿilmüm ḳatında müctehidler ʿāciz oldılar

Velī ʿilm-i İlāhī'nüñ deli divānesiyem ben

3 Birer ḥāle cihānuñ ḫalḳı bir bir rāżı oldılar

Benüm bir ḥāle meylüm yoḳ Ḥaḳ'uñ bilmem nesiyem ben

4 Be-küllī ʿālemüñ ḫalḳı bilürler bende bir derd var

Bilinmez sevdigüm kimdür kimüñ mestānesiyem ben

5 Ne **Mıṣrī**'yem ne Mehdī'yem ne ʿĪsā'yam ne insānem

Bu yanan dāʾimā şemʿüñ velī pervānesiyem ben

[192] umulur: añlanur N-228

[89a]

SEGĀH

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

169

1 Şemʿ-i ruḫına cismümi pervāne düşürdüm
Evrāḳ-ı dili āteş-i sūzāna düşürdüm
Bir ḳatre iken kendümi ʿummāna düşürdüm
Ḥayfā yolumı vaʿde-i hicrāne düşürdüm

Taḳrīr idemem derdümi derūnum āh elemüm var
Allāh'ı seversen beni söyletme ġamum var

2 Ṣabrum benüm ol nergis-i mestāne ile gitdi
ʿAḳlum benüm ol zülf-i perīşān ile gitdi
Göñlüm hevesi vuṣlat-ı cānān ile gitdi
Cāñum elemi firḳat-ı cānān ile gitdi[193]

Hicr āteşine yandı derūnum āh elemüm var
Mevlā'yı severseñ beni söyletme ġamum var

[193] Bu dörtlük Sultân Veled'in Dîvânında yer almamaktadır.

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

170

1 Ey ṣūfī bizüm ṣoḥbetimüz cāna ṣafādur
Ḥaḳ ile ezel itdigimüz ʿahde vefādur
Bir cürʿamuzı nūş ide[gör] derde devādur
Semāʿ-ı ṣafā cāna ṣafā rūḥa ġıdādur

2 ʿAşḳ ile gelüñ eyleyelüm ẕevḳ-i ṣafāyı
Ẕevḳ ile ṣafālar sürelüm Hū ile Hāy'ı
Çalalum ḳudüm debredelüm def ile nāyı
Semāʿ-ı ṣafā cāna ṣafā rūḥa ġıdādur

3 Diñle sözümi saña direm özge edādur
Dervīş olana lāyıḳ olan ʿaşḳ-ı Ḫudā'dur
ʿĀşıḳuñ nesi var ise maʿşūḳa fedādur
Semāʿ-ı ṣafā cāna ṣafā rūḥa ġıdādur

4 ʿAşḳ ile gelüñ ṭālib-i cūyende olalum
Ẕevḳ ile ṣafālar sürelüm zinde olalum
Ḥażret-i Mevlānā'ya gelüñ bende olalum
Semāʿ-ı ṣafā cāna ṣafā rūḥa ġıdādur

[89b]

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

171

1 Ey ġāfil uyan rıḥlet-i nāgāhı unutma
Yol ḳorḳuludur ḳorḳısı çoḳ rāhı unutma

2 Maġrūr oluban devlet-i dünyāya dayanma
Ṣaḳın yitürüp dīniñi Allāh'ı unutma

3 Ey çeşm-i ḥaḳāretle baḳan merd-i faḳīre
Kim faḳr ile faḫr eyleyen ol şāhı unutma

4 Gögsüñ gerüben cān u cihān içre ṣalınma
Āḫir yıkılup düşecegin çāhı unutma

5 Güç itme gücüñ yetdügüne gice ve gündüz
Nā-gāh irişür āh-ı seḥergāhı unutma

6 Ḫālıḳ'dan utan rızḳuñı ḫalḳdan[ṣaḳın] umma
Bil Rabbü'ñi *"er-rızḳu ʿalā'llāh"*[194]ı unutma

7 Bu dār-ı fenā içre hevā yolları çoḳdur
Şemsī yüri sen Ḥaḳḳ'a giden rāhı unutma

[194] Er-rızḳu ʿalā'llāh: Rızkı veren Allah'tır.(el-Aynî, Nehbu'l-Efkâr, 10, 489.)

İLĀHĪ

11'li Hece Ölçüsü

172

1 Rūm'da ʿAcem'de ʿāşıḳ olduġum
Yemen ellerinde Veysel Ḳarānī
Allāh'uñ sevgili dostum didügi
Yemen ellerinde Veysel Ḳarānī

2 ʿAṣāsı var [idi] ḫurmā dalından
Ḫırḳası var idi deve yüñünden
Hīç gözüñ ayırmaz idi Kaʿbe yolından
Yemen ellerinde Veysel Ḳarānī

3 **Yūnus** bunda idi kendüsi anda
Özüm ḳaldı yine benüm ol yerde
Aña Veys dirler Ḳaren köyünde
Yemen ellerinde Veysel Ḳarānī

[90a]

İLĀHĪ

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

173

1 Bu ʿaşḳ bir baḥr-i ʿummāndur buna ḥadd-i kenār olmaz
Delīlüm sırr-ı Ḳurʾān'dur bunı bilende ʿār olmaz
Süregeldük ezelīden pīrüm Muḥammed ʿAlī'den
Şerāb-ı lā-yezālīden içenlerde ḫumār olmaz

2 Ḳıyamazsañ baş ü cāna ıraḳ ol girme meydāna
Bu meydānda nīce başlar kesilür hīç ṣorar olmaz
Eger ʿāşıḳ iseñ yāre ṣaḳuñ aldanma aġyāre
Düş İbrāhīm gibi nāre bu gülşende yanar olmaz

3 Baḳ şu Manṣūr'uñ işine ḫalḳı üşürmiş başına
Ene'l-Ḥaḳḳ'uñ firāşına düşenlere timār olmaz
Seyfullāh sözünde mestdür şeyḫinden almışdur destūr
Dīvāne-rā ḳalem nīstdür ne söylerse ḳanar olmaz

İLĀHĪ

14'lü Hece Ölçüsü

174

1 ʿAşḳ ile ol ʿāşıḳuñ ṣıdḳ ile ol ṣādıḳuñ[195]

Maḥbūbıdur Ḫālıḳ'uñ Sulṭān ʿAbdülḳādir'in

2 Devlet istersen devlet ʿizzet istersen ʿizzet

Eşiginde ḳıl ḫiẕmet Sulṭān ʿAbdülḳādir'in

3 ʿĀşıḳ olan üftāde ıraḳ dimez Baġdād'a

Ḳadrin bilen zāde[196] Sulṭān ʿAbdülḳādir'in

4 İnkār iden evlādı[197] mürşīd ider şeyṭānı

Aṣıl derd Geylāñī[198] Sulṭān ʿAbdülḳādir'in

5 [Bu] **Eşrefoġlı Rūmī** dervīşlerin mücrimi

Evliyālar sulṭānı Sulṭān ʿAbdülḳādir'in

[195] ʿAşḳ ile ol ʿāşıḳuñ ṣıdḳ ile ol ṣādıḳuñ: ʿĀşıḳ olan ʿāşıḳuñ ṣādıḳ olan ṣādıḳuñ T-92
[196] zāde: ziyāde T-92
[197] iden evlādı: eyleyen anı T-92
[198] aṣıl derd Geylāñī: var seyreyle sulṭānı T-92

[90b]

İLĀHĪ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

175

1 Bilmeyen cān Yūsufʾın Kenʿān'ı bilmez ḳandedür
Öz vücūdı Mıṣrī'nüñ sultānı bilmez ḳandedür

2 Mübtelā-yı ʿaşḳ oluban bilmeyen cānānını
Derd ile döner eydür devānı bilmez ḳandedür

3 İçmeyen vuṣlat şarābın yār elinden her zamān
Beñzer ol māhīye kim ʿummānı bilmez ḳandedür

4 Bilmeyen ʿilm-i ledünnı dü kitābı oḳusa
Ẓāhirā ʿālemdür ol Ḳur'ān'ı bilmez ḳandedür

5 Cān ḳulaġıyla işit miḥr-i Muḥammed nuṭḳıdur
Kendü nefsüñ bilmeyen cemāli bilmez ḳandedür

[91a]

İLĀHĪ

Mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

176

1 Ey ʿāşıḳ-ı dil-dāde gel nūş idelüm bāde
Bir bāde gerek ammā kim içile meʾvāda

2 Sāḳīsi ola Mevlā aḳdāḥı anuñ esmā
Bir kerre içeñ ḳaṭʿā ġam görmeye dünyāda

3 Bir kez içeñ ʿāşıḳdur ʿaşḳınd[a] hem ṣādıḳdur
ʿAşḳ anlara lāyıḳdur Mecnūn ile Ferhād'a

[92b]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

177

1 Hevā ise yeter göñül gel Allāh'a dönelüm gel
Sivā ise yeter göñül gel Allāh'a dönelüm gel

2 Nīce bir olalum ayrı nīce bir sevelüm ġayrı
Olalum[199] vuṣlat-ı yārı gel Allāh'a dönelüm gel

3 Bize Ḥaḳ'dan gel olmadan ecel kösi urılmadan
Rūḥuñ ʿAzrāʾil almadan gel Allāh'a dönelüm gel

[199] olalum: añalum N-134

4 Özenmez misin ol yāre ki aldanmışsın aġyāre
Seni azdırmış emmāre gel Allāh'a dönelüm gel

5 Ṣoralum gel bilenlere küllī boyun eyenlere
Viṣāline irenlere gel Allāh'a dönelüm gel

6 **Niyāzī**'ye olan yoldaş daḫı hem-ḥāl ile ḥāldaş[200]
Aḳup gözlerimüzden yaş gel Allāh'a dönelüm gel

[94a]

MÜSTEʿĀR

NAʿT-I ŞERĪF

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

178

1 Ḥadden aşdı iştiyāḳum yā Resūl göster cemālüñ
Yaḳdı beni iftirāḳuñ yā Resūl göster cemālüñ

2 Çün beni ṣalduñ bu derde ḳıl naẓar ḳalbüme zerre
Nīce bir ḥicāb u perde yā Resūl göster cemālüñ

3 Çün ḥayālüñ irdi cāna nīce baḳayum cihāna
Yeter eyledüñ bahāne yā Resūl göster cemālüñ

[200] Niyāzī'ye olan yoldaş daḫı hem-ḥāl ile ḥāldaş: Niyāzī'ye olup ḥāldaş olursun yolına yoldaş N-135

TAḲSĪM

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

179

1 Bir gedā ḥalvet-sarāy-ı şāh itdikde duḫūl
Hīç olur mı luṭf u iḥsān ile sürūr olmaya

2 Sen ki faḫru’l-ʿālemeyn ü seyyidü’l-kevneynsin
Yüz sürenler ḥalüñe ḥāşā ki maġfūr olmaya

Yā Resūlallāh

[94b]

NAʿT-I ŞERĪF

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

180

1 Maḥbūb-ı Ḫudā kān-ı ʿināyetsin efendüm
Hem dāḫil-i bezm-i eḥadiyyetsin efendüm
Sen gevher-i gencīne-i ḥikmetsin efendüm
Bī-çārelere bāʿiṣ-i raḥmetsin efendüm

Şāhenşeh-i evreng-i risāletsin efendüm
ʿUmmān-ı kerem baḥr-i şefāʿatsin efendüm

2 Ey lüʾlüʾ-i pāk-ı ṣedef-i lücce-i levlāk
Ḳaḥr eylese ravżañ ile ʿarş n’ola bu ḥāk
Ser-geştedür ʿaşḳuñla döner rūz-ı şeb eflāk
Kim idebilür mertebe-i şānıñı idrāk

Şāhenşeh-ı evreng-i risāletsin efendüm
ʿUmmān-ı kerem baḥr-i şefāʿatsin efendüm

3 Ol dem ki ḳadem-ber-ḳadem ola bütün insān
Nefsī diye herkes ideler çāk-i girībān
Hep nāme sipāhuñ olup çāk-i girībān
Ol ḥande yine senden ola luṭfla iḥsān

Şāhenşeh-ı evreng-i risāletsin efendüm
ʿUmmān-ı kerem baḥr-i şefāʿatsin efendüm

4 Olmaz benüm ʿiṣyānuma pāyān-ı nihāyet
Nezdinden ʿayān işledigüm cürm ü ḳabāḥat
Taḳṣīrini ʿafv itdirüp hādī-i ümmet
Maḥşerde emān ġālebe çekdirme sefālet

Şāhenşeh-ı evreng-i risāletsin efendüm
ʿUmmān-ı kerem baḥr-i şefāʿatsin efendüm

NAʿT-I ŞERĪF

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

181

1 Ednā ḳulıyum faḫr-i Resūlü'ṣ-ṣeḳaleynüñ
Ol nūr-ı Ḫudā Aḥmed-i ceddü'l-Ḥüseyi'nüñ
Cān tīġini ʿuryān iderüm cism-i ḳılıfdan
Ḳanlar ṣaçarum fetḥine bedr-i Ḥüseyin'üñ

2 Nūş eyler isem şāh Ḥüseyin ʿaşḳına zehri
Çekmem elemi yolına baş gitse Ḥüseyn'üñ
Evlād ile aṣḥābına selām eyle selāmı
Ṣād ola daḫı rūḥ-ı şerīf-i ebeveynüñ

[95a]

NAʿT-I ŞERĪF

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

182

1 Ẓuhūr-ı kāʾinātuñ maʿdenisin yā Resūlallāh
Rumūz-ı "*Küntü kenzen*"[201] maḫzenisin yā Resūlallāh

2 Beşer dineñ bu ʿālemde senüñ ṣūretle şaḫsuñdur
Ḥaḳīḳatde hüviyetde degülsin yā Resūlallāh

[201] Küntü kenzen mahfiyyen fe-ahbebtü en-uʿrafe feʾhalaktü'l-halka li u'rafe bihi "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi sevdim, bilinmem için halkı yarattım." hadisine işaret edilmiştir. (el-Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2, 262.)

3 Vücūduñ cümle mevcūdātı nīce cāmiʿ olduysa
Daḫı ʿilmüñ muḥīṭ oldı ḳamūsın yā Resūlallāh

4 Dehānuñ menbaʿ-ı esrār-ı ʿilm-i min ledünnīdür
Ḥaḳāyıḳ ʿilminüñ sen maḥremisin yā Resūlallāh

5 Cihān bāġında insān bir şecerdür ġayrılar ṭopraḳ[202]
Nebīler meyvedür sen zübdesisin yā Resūlallāh

6 Şefāʿat ḳılmasan varlıḳ **Niyāzī**'yi yoġ eylerdi
Vücūd zaḫmınuñ sen merhemisin yā Resūlallāh

TAḲSĪM

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

183

1 Vücūda ʿāleme maḫż-ıʿināyet yā Resūlallāh
Günehkār ümmetüñe ḳıl ḥimāyet yā Resūlallāh

2 Saña maġrūr olup yevmü'l-cezāda cümleten maḫlūḳ
Ki zīrā Ḥaḳḳ'a bir nuṭḳuñ kifāyet yā Resūlallāh

[202] ṭopraḳ: yapraḳ N-87

TAḲSĪM

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

184

1 Enīsüm *Ḳul hüvallāhü eḥad*[203]dur yā Resūlallāh

Celīsüm daḫı *Allāhü'ṣ-Ṣamed*[204]dür yā Resūlallāh

2 Ṣıfātı *lem yelid*[205] ẕātı *ve lem yūled*[206]de maḫfīdür

Miṯāl-i *lem yekün küfven Eḥad*[207]dur yā Resūlallāh

[95b]

TAḲSĪM

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

185

1 Ḳażā-yı dergehüñ kān-ı ʿatādur yā Resūlallāh

Cenābuñ melce-i ehl-i recādur yā Resūlallāh

2 Muḳaddem bir ḫaberdür enbiyā terkīb-i kün içre

Senüñ ẕātuñ muʾaḫḫar mübtedādur yā Resūlallāh

[203] İhlâs Sûresi: Kur'an'ı Kerim'in 112. sûresidir.
"De ki Allah birdir"
[204] "Allah kimseye muhtaç değildir"
[205] "Doğurmadı"
[206] "Doğurulmadı"
[207] "Kimse O'na denk değil, O tektir"

TAḴSĪM

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

186

1 Ḳadem baṣ bezm-i ʿuşşāḳa kerem ḳıl yā Resūlallāh
Naẓar ṣal cān-ı müştāḳa kerem ḳıl yā Resūlallāh

2 Esīr-i ġam durur **Ḥaḳḳı** şefāʿat eyle dergāha
İrişdür anı Ḫallāḳa kerem ḳıl yā Resūlallāh

NAʿT-I ŞERĪF

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

187

1 Cemālüñ pertev-i nūr-ı Ḫudā'dur yā Resūlallāh
Kelāmuñ cümle vaḥy-i Kibriyā'dur yā Resūlallāh

2 Raʿūf ü hem Raḥīm ile müsemmā oldı çün ẕātuñ
Şefāʿat eylemek saña sezādur yā Resūlallāh

3 Zülāl-i rüʾyete ʿaṭşān olup yandum ḥarāretden
İçür cām-ı viṣālinden şifādur yā Resūlallāh

4 Ġubār-ı ḫāk-i pāyini ʿabīr-i cānum içsem āh
Ḳabūl eyle efendüm yek ʿaṭādur yā Resūlallāh

5 Vücūduñ ʿālemine raḥmet iken nīce red olsun
Ümīdüm ḥażretinden bir ricādur yā Resūlallāh

6 Yolında ḥayli demlerde sürinür sāʾilüñ **Fetḥī**
Eser kim ḳavluñ olsun bī-riyādur yā Resūlallāh

[96a]

NAʿT-I ŞERĪF

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

188

1 Cemālüñ gülşen-i ḥüsn-i ṭarāvet yā Resūlallāh
Ruḫuñ ārāyīş-i bāġ-ı leṭāfet yā Resūlallāh

2 ʿİẕār-ı tābnākuñ maṭlaʿ-ı nūr-ı dil-ārāyı
Ḥabībinüñ lemʿa-efrūzı saʿādet yā Resūlallāh

3 Dehānuñ menbaʿ-ı āb u ḥayātı ʿilm-i Rabbāni
Lebüñ ser-çeşme-i feyż-i kerāmet yā Resūlallāh

4 Kelāmuñ nüsḫa-i ḥālet fezā-yı bezm-i rūḥānī
Lisānuñ bülbül-i bāġ-ı belāġat yā Resūlallāh

5 Ṣıfāt-ı ẕātuñ oldı gevher-i gencine-i ḳudret
Vücūduñ dürr-i deryā-yı melāḥat yā Resūlallāh

6 Zamān-ı ḥaşre dek ḫalḳ-ı cihān evṣāfuñ eylerse

Kemāl-i ẕātına yoḳdur nihāyet yā Resūlallāh

7 **Naḥīfī**-veş olup maġrūr-ı luṭfuñ şerm-i ḥüccetle

Rüsūm-ı naʿtına ḳıldum cesāret yā Resūlallāh

NAʿT-I ŞERĪF-İ CĀMĪ-İ TAḪMĪS-İ NEŞʿET

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

189

1 Bezm-i cāmīde mey-i ʿaşḳuñ olup cürʿa-keşi

Olmuşam mest-i muḥabbet aḳıdup ḳanlı yaşı

Ururam naʿre-i mestāne hemān ṣubḥ u ʿişā

Lī Ḥabībin Medeniyyin ʿArabiyyin Ḳureşī

Ki buved derd-i ġameş māye-i şādī-i Vaḥşī[208]

2 Vaḥy-i ilhām-ı Ḫudā'dur suḫen-i muḫteremi

Olmayan maẓhar-ı elṭāf-ı kemāl-i keremi

Maẓhar-ı sırr-ı eḥādiṣ-i şerīfi ola mı

Fehm-i rāzeş ne konem o ʿArebī men ʿAcemī

Lāf-ı mihreş çı zenem o Ḳureşī men Ḥabeşī

---

[208] Arap, Kureyş, Medeni Sevgili için
Ki kederinin acısı Vahşi'nin sevinç kaynağı oldu.

Onun Arap olması benimse Acem olmamın sırrını anlamazsam
O Kureyşli benimse Habeşli olmamdan nasıl söz edeyim

3 Tā ezel bezm-i elest nūrı iken faḫr-ı cihān

Şemʿ-i dīdārına sūzān idi pervāne-i cān

[96b]

VELEHU

Yanaraḳ yaḳılaraḳ ʿāleme geldüm sūzān

Ẕerre vārum behevādāri-yi o raḳs konān

Tā şod an şehre-i afāḳ bi-ḫurşīd u şey[209]

4 Bundan aʿlā nedür ʿuşşāḳına elṭāf-ı kerem

Olalar devlet-i dīdār ile ḫoş dil-i ḥarem

Ṣūretā firḳat-ı maʿnāda viṣāli her dem

Gerçi ṣad merḥale dūr est zi-pīş-i naẓerem

Vechuhu fī naẓarı külli ġadātin ve ʿaşā[210]

5 Hūşyārān vefādur heme mestān-ı elest

Sāġir-i sırr-ı muḥabbet ola hāşā ki şikest

Neşʾe-mend olmaz o kim olmaya peymāne be-dest

Ṣıfat-ı bāde-i ʿaşḳeş to mepors ez-men-i mest

Ẕevḳ-i īn mey neşināsi be-Ḫudā tā neçeşī[211]

---

[209] Bütün varlığımla onun için hayranlıkla etrafımda döneyim
O afak ülkesi güneş ve nurla dolana dek.

[210] Gözümde yüz merhale uzak olsa da
Onun yüzü sabah akşam gözümün önündedir

[211] Mest olmuş benden aşk şarabının vasfını sorma,
Allah'a yemin olsun ki bu şarabı tatmadıkça bilemezsin.

6 Sūzeş-i ʿaşḳ-ı Nebī ile ʿaleyhi'ṣ-ṣalavāt

Şöyle dil-teşne gidem maḥşere bulduḳda ḥayāt

Ola sīrāb-i sireşk ḫuşk lebān-i ʿAraṣāt

Maṣlaḥat nīst merā sīr ez-īn āb-ı ḥayāt

Żāʿafallāhu bihi külle zamānin ʿaṭaşī[212]

7 Sālik-i şāhreh-i ʿaşḳa budur ṭor pesend

Olmaya cān u cihān ḳayd-ı ʿalāḳa peyvend

Neşʾetā ehl-i muḥabbet olına bes bu pend

***Cāmī** erbāb-ı vefā coz reh-i ʿaşḳeş ne revend*

Ser mebādet ki ez-in rāh ḳadem bāz keşī[213]

[212] Bu hayat suyuyla doymak bana yaraşmaz,
Her susadığımda Allah onu arttırsın.

[213] Câmî vefa ehli onun aşkından başka bir yolda yürümezler
Sakın bu yoldan geri kalmayasın.

[97b]

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

190[214]

1 Girāndur çeşm-i dilde ḫˇāb-ı ġaflet yā Resūlallāh
Meger bīdār ide ṣubḥ-ı ḥidāyet yā Resūlallāh

2 Derūnum şuʿle-rīz itdi ser-ā-ser āteş-i işyān
Meger iṭfā ide eşk-i nedāmet yā Resūlallāh

3 Benüm de ḥālüme raḥm eyle hengām-ı şefāʿatde
ʿUṣāt-ı ümmete rūz-ı ḳıyāmet yā Resūlallāh

4 Günehkārum günehkārum günehkārum **Naẓīm-**asā
Şefāʿat ḳıl şefāʿat ḳıl şefāʿat yā Resūlallāh

[214] 24b'de tekrarlanmıştır.

SONUÇ

Mecmûalar, yazıldığı dönemin edebî zevk ve tercihlerini yansıtan bir ayna niteliğinde oldukları için önem arz eden eserlerdir. Türk edebiyatında ilâhî mecmûaları önemli bir yer tutmaktadır.

Üzerine çalışma yapılan mecmûanın içerik itibariyle "Mecmû'a-i İlâhiyyât" özelliği gösterdiği, mecmuâda çeşitli şairlerin ilâhîlerinin bir araya getirildiği, ilahîlerin sade bir dille yazıldığı, kullanılan kelimelerin halkın düşünce yapısını ve dönemin kültürünü yansıttığı görülmüştür.

Mecmûanın derleyicisi hakkında bir malumata rastlanılmamıştır. Şairlerin yaşadıkları dönemleri, tezkireleri ve edebiyat tarihlerini inceleyerek mecmûanın hangi tarihte yazıldığına dair bir tahminde bulunmaya çalışıldı. Mecmûada 13.yy ile 18.yy arası dönemlerde yaşayan şairler yer almıştır. Bu şairler göz önünde bulundurulduğunda müellifin 18. yüzyıl veya sonrası bir dönemde yaşadığı sonucuna ulaşılabilir.

Mecmûanın genelindeki şairlerin mahlasları son beyitte veya son dörtlükte belirtilmiştir. Fakat şairi bilinmeyen (yazılmayan) şiirler de bulunmaktadır. Şairi belli olmayan kimi şiirlerin şairleri dîvânlar, tezkireler ve mecmûalar vasıtasıyla tespit edilmiştir.

101 varaktan oluşan bu İlâhîler Mecmuâsı üzerinde bugüne kadar herhangi bir akademik çalışma yapılmamıştır. Mecmûada adı geçen 40 şairin ilâhîleri yer almıştır. Mahlas beyti gecmeyen manzumelerle birlikte mecmûada toplam 190 şiir mevcuttur. Bu sayıya beyitler ve dörtlükler de dâhil edilmiştir. Mecmûada en fazla gazel nazım şekli kullanılmıştır. En fazla ilâhîleriyle başta Yûnus Emre olmak üzere Niyâz-î Mısrî, Eşrefoğlu ve diğer şairler sırayı takip etmişlerdir.

Mecmûada en fazla kullanılan 3 arûz kalıbı 48 adetle fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün, 27 adetle mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün, 13 adetle fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün'dür. Mecmûada en fazla kullanılan 3 hece ölçüsü 12 adetle 11'li, 8 adetle 14'lü, 7 adetle 16'lı hece ölçüleridir.

Vezinler mecmûaya bağlı kalınarak yazılmakla birlikte vezin açısından tutarsız olan şiirler belirtilmiştir. Nüshada yer alan ilâhîlerin birçoğu günümüzde musîkî alanında yayınlanmıştır. Dîvânlarda yer almayan ancak elimizdeki çalışmada yer alan şiirlerdeki beyitler ve dörtlükler tespit edilerek gün yüzüne çıkarılmıştır.

KAYNAKÇA

AKSOY, Hasan, "Şemseddin Sivâsî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 38, TDV Yayınları, İstanbul, 2010.

ALBAYRAK, Nurettin "Kul Himmet", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 26, TDV Yayınları, Ankara, 2002.

AŞKAR, Mustafa, "Niyâzî-i Mısrî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 33, TDV Yayınları, İstanbul, 2017.

AZAMAT, Nihat, "İbrâhim Gülşenî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 21, TDV Yayınları, İstanbul, 2000.

AZAMAT, Nihat, "Câhidî Ahmed Efendi", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 7, TDV Yayınları, İstanbul, 1993.

AZAMAT, Nihat, "Hacı Bayrâm-ı Velî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 14, TDV Yayınları, İstanbul, 1996.

AZAMAT, Nihat, "Üftâde", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 42, TDV Yayınları, İstanbul, 2012.

AYDEMİR, Yaşar, "Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies**, 2007, Volume 2/3, s. 123-137.

BANARLI, Nihat Sâmi, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul, MEB Devlet Kitapları, 2001.

BİLGİSEVEN, Amiran Kurtkan, **Niyâzî Mısrî'den Esintiler**, H Yayınları, İstanbul, 2010.

CÂNİB, Ali, **"Edebiyat Tedkiklerinde Mecmûaların Rolü"**, Hayat, S. 45, 1927.

CEYHAN, Semih, "Şems-i Tebrîzî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 38, TDV Yayınları, İstanbul, 2010.

DEĞİRMENÇAY, Veyis, "Sultân Veled", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 37, TDV Yayınları, İstanbul, 2009.

ÇELEBİ, Asaf Halet, **Eşrefoğlu Dîvânı**, Hece Yayınları, Ankara, 2011.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2012.

DİLÇİN, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü,** Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgis**i, TDK Yayınları, Ankara, 2000.

DURMAZ, Gülay, Muhibbî,

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=963

Erişim Tarihi[06.08.2019]

ERDOĞAN, Kenan, **Niyâzî Mısrî- Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı(Tenkitli Metin)**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008.

GIYNAŞ, Kâmil Ali, "Şiir Mecmûaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası", **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 2011, 25, s. 246-247.

GÖLPINARLI, Abdulbâki, **Yûnus Emre- Hayatı ve Bütün Şiirleri**, Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, İstanbul, 2013.

GÜNEŞ, Mustafa, **Eşrefoğlu Rûmî-Hayati Eserleri ve Dîvânından Seçmeler**, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1998.

GÜZEL, Abdurrahman, TATCI, Mustafa, **Yûnus Emra-Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinden Seçmeler**, Sabancı Kütüphanesi, Ankara, 1990.

İPEKTEN, Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2005.

KARA, Kerim, "Mehmed Nasûhî", **TDV İslam Ansiklopedisi,** C. 28, TDV Yayınları, Ankara, 2003.

KARATAŞ, Turan, **Edebiyat Terimleri Sözlüğü**, Ankara, 2006.

KAVRUK, Hasan, **Malatyalı Niyâzî-i Mısrî; Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Türkçe Şiirleri**, Malatya, 2004.

KESİK, Beyhan, Nakşî, Çıkrıkçı Şeyh Mustafa Efendi,

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4908

Erişim Tarihi[05.08.2019]

KILIÇ, Atabey, "Mecmûa Tasnifine Dâir", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambârı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012.

KILIÇ, Filiz, Fazlî, Ebu'l-Fazl Mehmed Efendi,

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1532

Erişim Tarihi[06.08.2019]

KONUR, Himmet, "Sezâî-yi Gülşenî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 17, TDV Yayınları, İstanbul, 2009.

KÖKSAL, Mehmet Fatih, Derviş Osman,

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=852

Erişim Tarihi[05.08.2019]

KÖPRÜLÜ, Orhan F. "Velî Ak Şemseddin", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 2, TDV Yayınları, İstanbul, 1989.

KURNAZ Cemal ve AYDEMİR Yaşar, "Mecmûalara Sorulması Gereken Sorular", **Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History ofTurkish or Turkic**, Volume 8/1, 2013. s. 51-64.

KUT, Günay, "Mecmûa", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi** (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler), C. 6, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1986.

LEVEND, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2008.

NAMLI, Ali, "İsmâil Hakkı Bursevî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 23, TDV Yayınları, İstanbul, 2001.

NÛR, Seyyid Muhammed, **Edebi ve Tasavvufi Mısrî Niyâzî Dîvânı Şerhi**, Esma Yayınları, İstanbul, 2016.

OKUMUŞ, Ömer, "Câmî, Abdurrahman", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 7, TDV Yayınları, İstanbul, 1993.

ÖZCAN, Nuri, "Nazîm", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 32, TDV Yayınları, İstanbul, 2006.

ÖZCAN, Nuri, "Zekâi Dede", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 44, TDV Yayınları, İstanbul, 2013.

ÖZCAN, Nuri, "Itrî Efendi", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 19, TDV Yayınları, İstanbul, 1999.

ÖZKAN, İsmail Hakkı, "Nevâ", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.33, TDV Yayınları, İstanbul, 2007.

PALA, İskender, **Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul, 2017.

PEKOLCAY, Ayşe Necla, "Eşrefoğlu Rûmî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 11, TDV Yayınları, İstanbul, 1995.

RÛMÎ, Mevlana Celaleddin, Çev. Edip TURGUT, **Divân-ı Kebir**, Süre Yayınevi, Sadettin Konevi, Ankara, 2010.

Sağlam Kitabevi Yayını, **Niyâzî Divânı**, İstanbul, 1976.

TAHİR, Bursalı Mehmet, "Fethî Abdülkerim (Bülbülcüzâde)" **Osmanlı Müellifleri**, C. 1, Meral Yayınevi, İstanbul, 1972.

TANRIKORUR, Çinuçen, "Acem", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 1, TDV Yayınları, İstanbul, 1988.

TANYILDIZ, Ahmet, "Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,** C. 5, 2012, s. 224-229.

TATCI, Mustafa, "Yûnus Emre", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 43, TDV Yayınları, İstanbul, 2013.

TATCI, Mustafa, **Niyâzî Mısrî**, Malatya Kitaplığı, İstanbul, 2013.

TATCI, Mustafa, **Eşrefoğlu Rûmî- Dîvân-ı İlâhiyât**, DİB Yayınları Ankara, 2014.

TATCI, Mustafa, **Yûnus Emre-Dîvân-ı İlâhîyât**, Kapı Yayınları, İstanbul, 2011.

TATCI, Mustafa, KURNAZ, Cemal ve AYDEMİR, Yaşar, **Giritli Salacıoğlu Mustafa ve Mesnevîler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.

TAYŞİ, Mehmet Serhan, "Cemâl-i Halvetî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 7, TDV Yayınları, İstanbul, 1993.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, **Yûnus Emre Dîvânı**, Kültür Bakanlığı Yayınları: 380, Sabancı Kütüphanesi, Ankara,1989.

TOPRAK, Burhan, **Yûnus Emre Dîvânı**, 2 Cilt, İstanbul,1943.

TOSUN, Necdet, "Seyyid Nizâmoğlu", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 37, TDV Yayınları, İstanbul, 2009.

TURAN, Şerafettin, "Bayezid II.", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 5, TDV Yayınları, İstanbul, 2017.

UÇMAN, Abdullah, **"**Abdülehad Nûrî", **TDV İslam Ansiklopedisi,** C. 1, TDV Yayınları, İstanbul,1988.

UZUN, Mustafa, "Dede Ömer Rûşenî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 9, TDV Yayınları, İstanbul,1994.

UZUN, Mustafa, "İlâhî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 22, TDV Yayınları, İstanbul, 2000.

UZUN, Mustafa, "Mecmûa",**TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 28, TDV Yayınları, Ankara, 2003.

Yazım Kılavuzu, TDK Yayınları, Ankara, 2009.

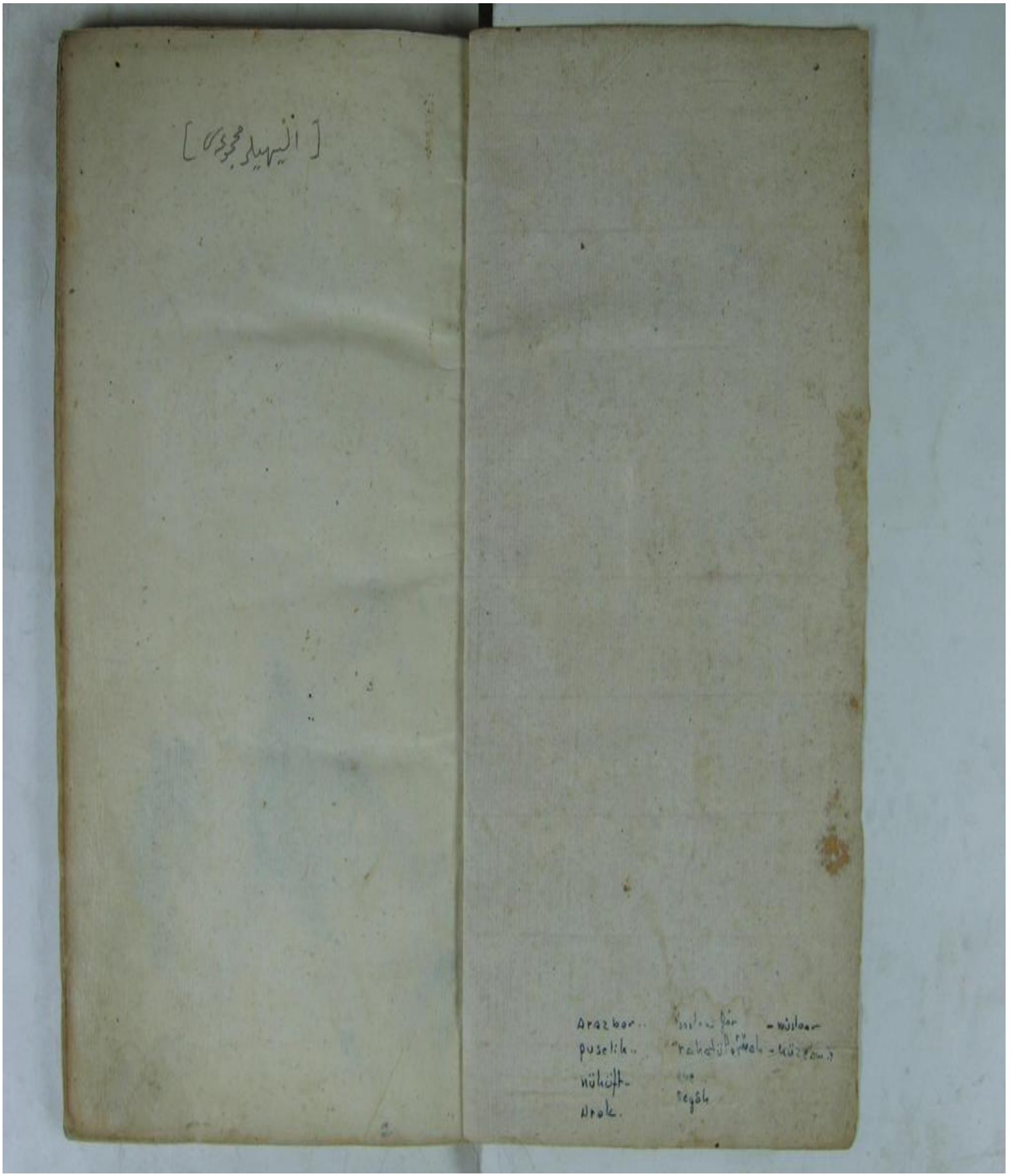
YILMAZ, Hasan Kâmil, "Aziz Mahmud Hüdâyî", **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 4, TDV Yayınları, İstanbul, 1991.

YILMAZ, Ülkü, **İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi No: T 1532'de Kayıtlı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin)**,Yayımlanmamış Doktara Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

EKLER

MECMÛANIN TIPKIBASIMI

[التسهيل مجموعة]
Arazbar..
puselik..
nükütt-
Arak.
egsik

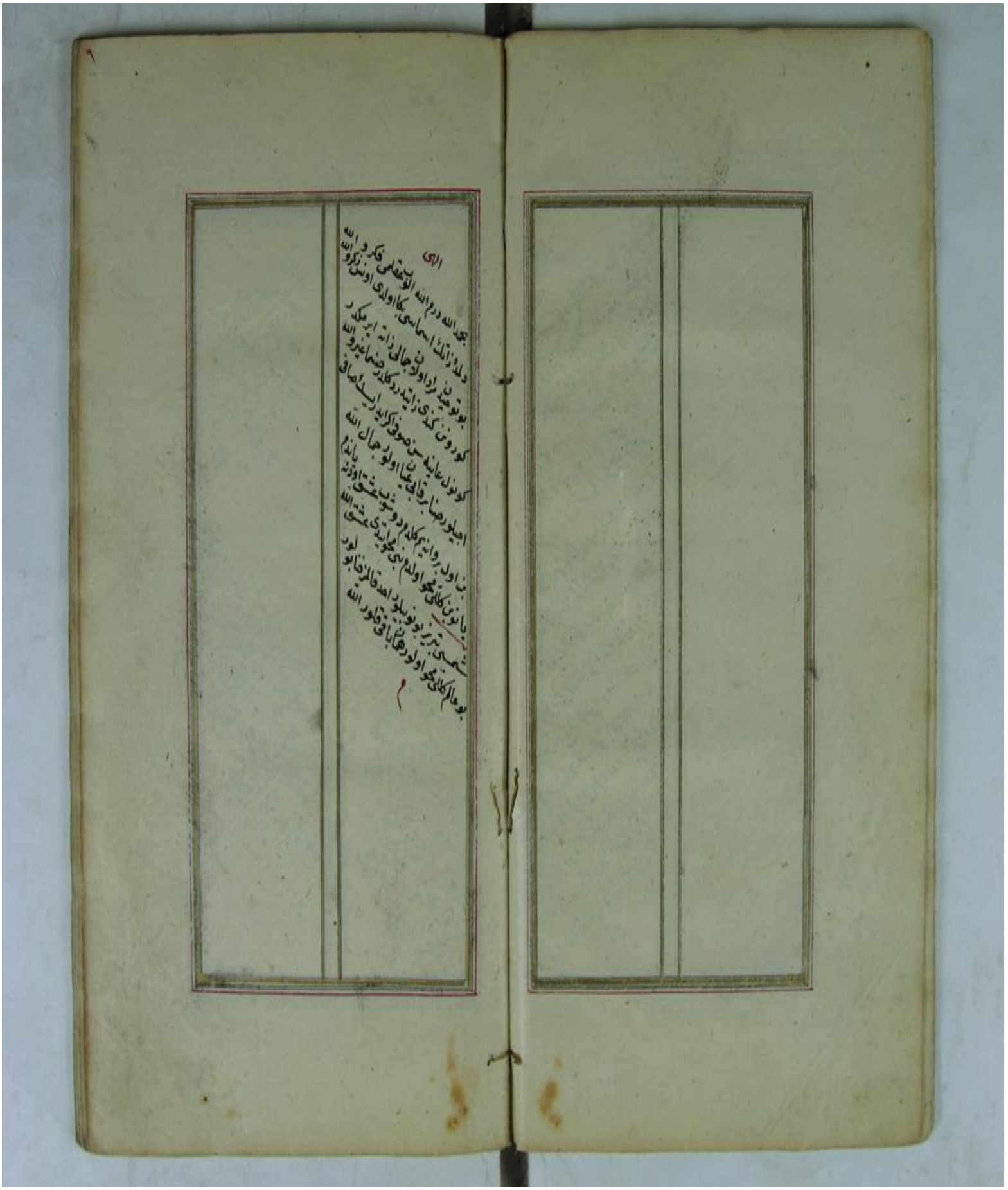

5a 4b

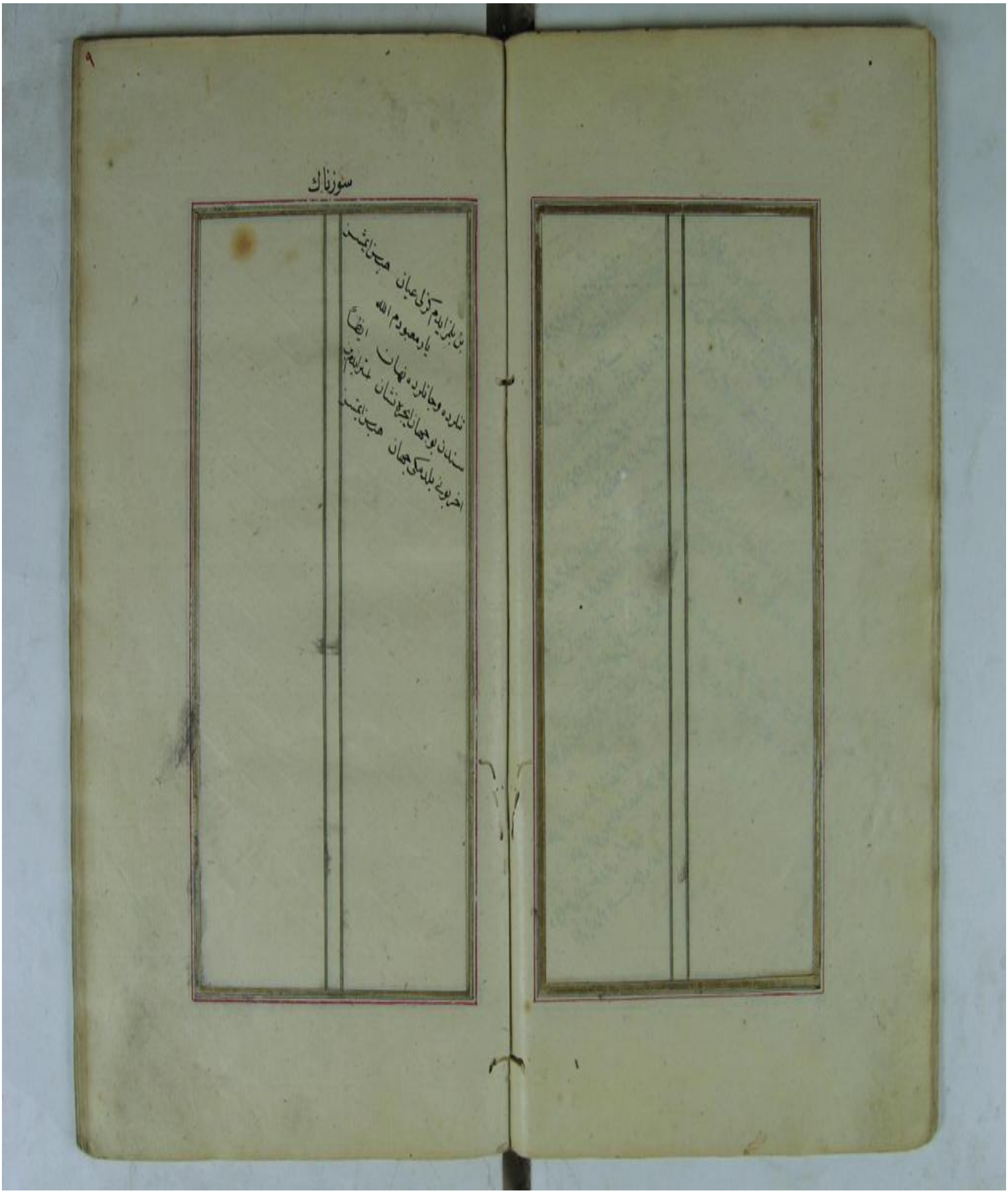

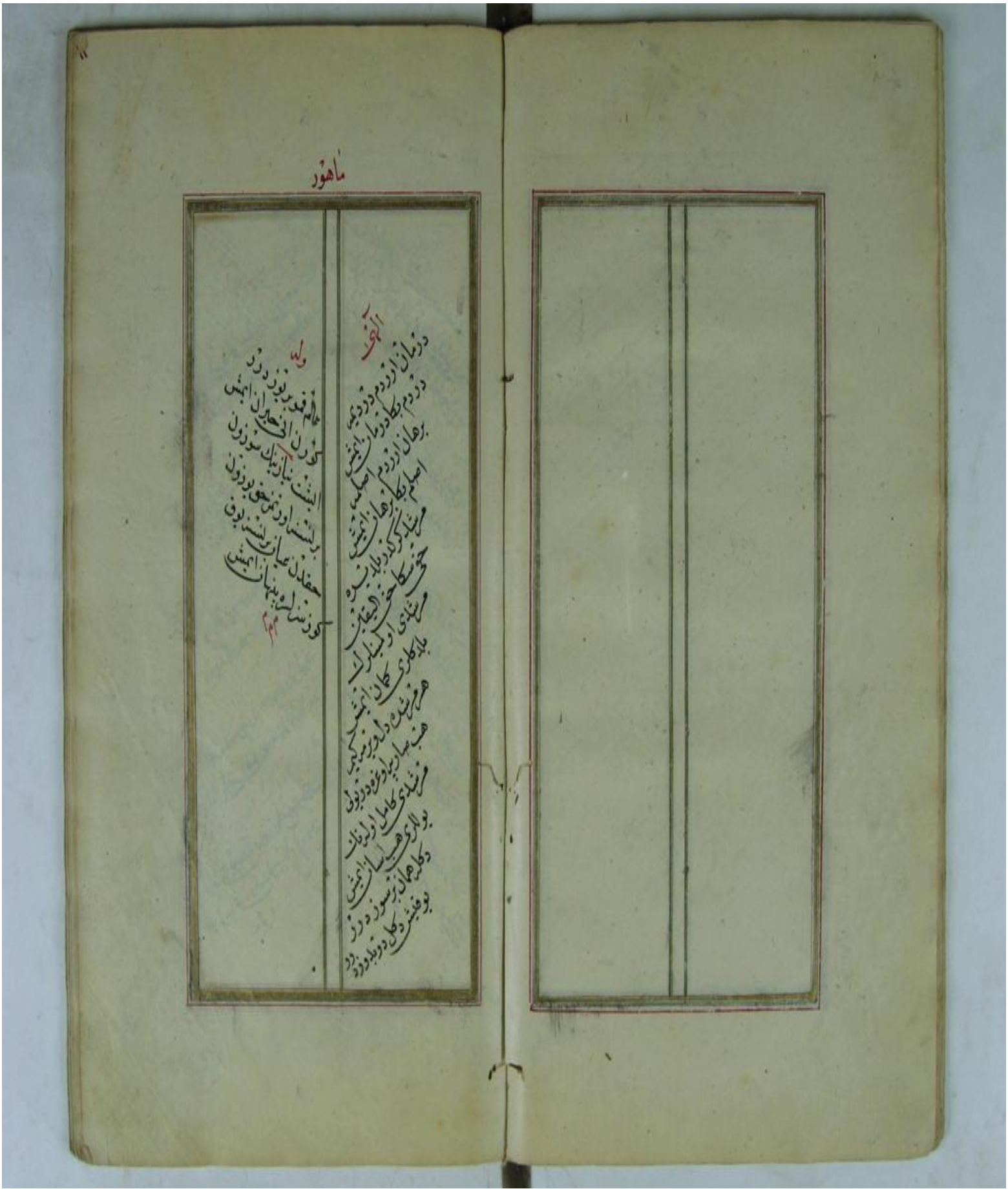

سورناك

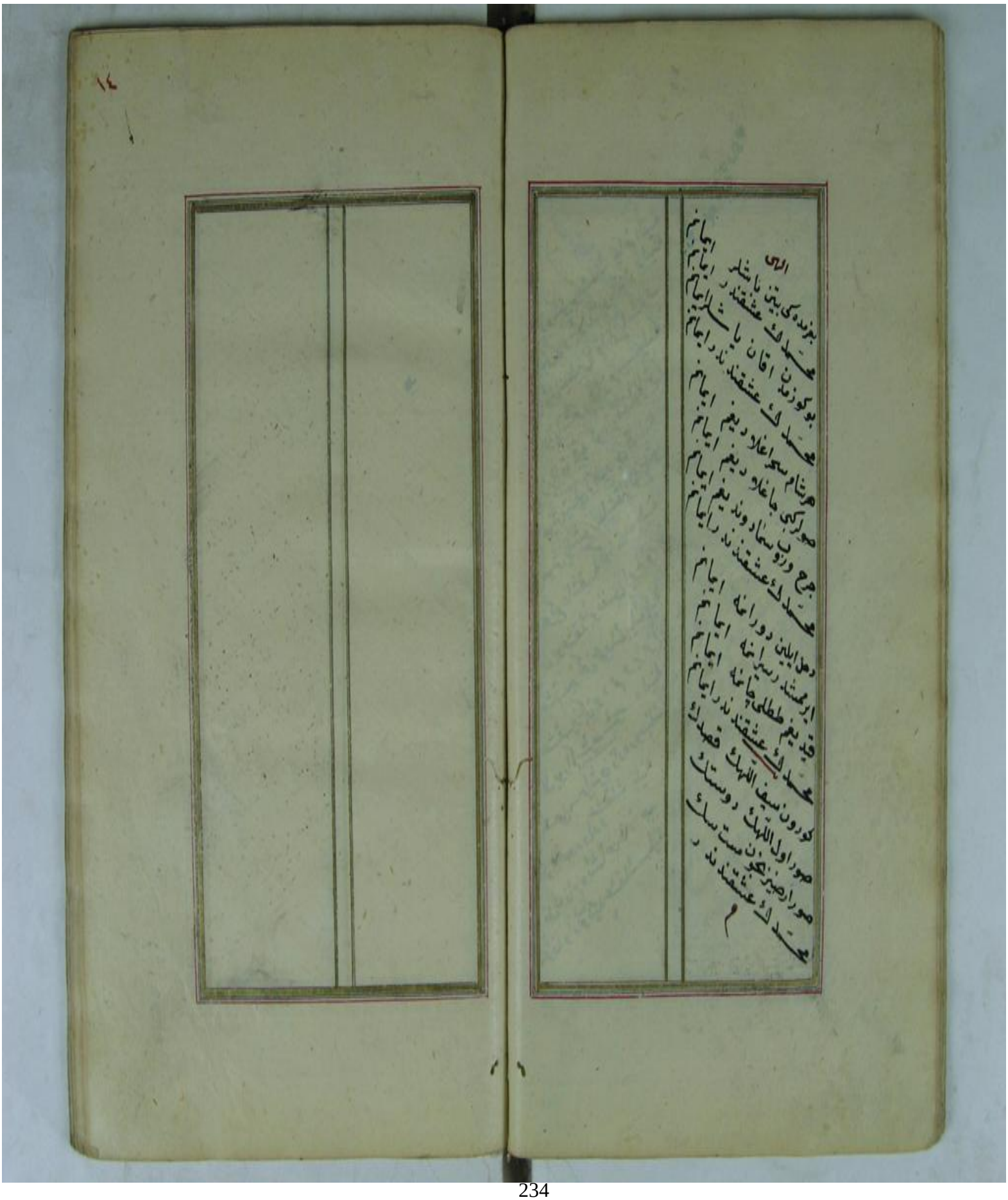

15 a

14b

دوگاه

الهی

منم زار بنده خدایا و زور بخشوده دی
و منده خاتمک باقدر سید و رخنه دی

صلوا صلوا علی المصطفی

مغز بغز ظاهره مقدم بر جمله
انبیا و مرسلین ایجو بجمل ایتمدی

ایضاً

شمدیلک اقبالیاد الدم عیش بخرمنه
لطف ایله دیسنی آل دوستلم دیار کویمه

ایضاً

دیار یثرب و بجمله دیار انبیا بر خنه
انبیا و مرسلین ایجو بجمل ایتمدی

تمام

افندی

دروویش محمد مادح

بحرم ذات خدا سن یا محمد مصطفی
مقتدای انبیا سن یا محمد مصطفی
نور دو جهدن زیاده سن یا محمد مصطفی
اولیجنا الله اشنا سن یا محمد مصطفی
نور نوم یاشنه دخم ایاتی الله بدک
دشمنای اولیا سن یا محمد مصطفی
قیل شفاعتنه طالب دیداره سن یا کیتی
سن شفیع اتقیاسن یا محمد مصطفی
جرم عیمه اتمک عجاز دی یم فی فوا
سن دلیل اصفیاسن یا محمد مصطفی
جوز اغزدی موی سر اولدم علیل اغتاب
استرم مولا رضاسنک یا محمد مصطفی
مومنم خطانه تحقید بو بوکا دیدیار حق
توبه کودم حق لقانسنک یا محمد مصطفی
جسم و جان بن فدا قیلدم کا لقطار یکا

20a **19b**

بلده سنی تولد سنی

بلده سنی تولد سنی

بلم سکا بود نیا با فیجی فلور صانذك
بو مجلس فا بدم صا فیجی فلور صانذك

بلم سکا بود نیا با فیجی فلور صانذك
بو مجلس فا بدم صا فیجی فلور صانذك

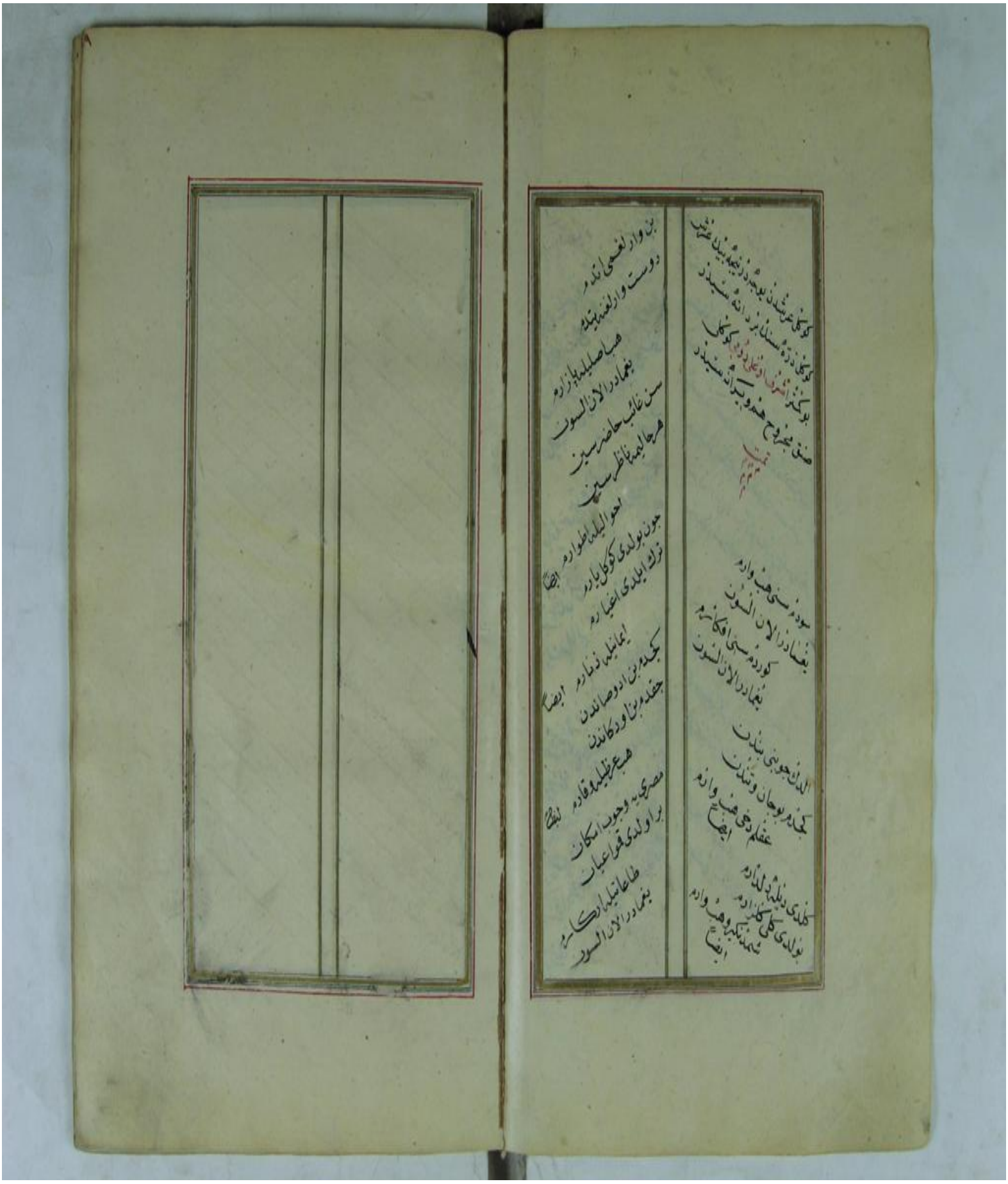

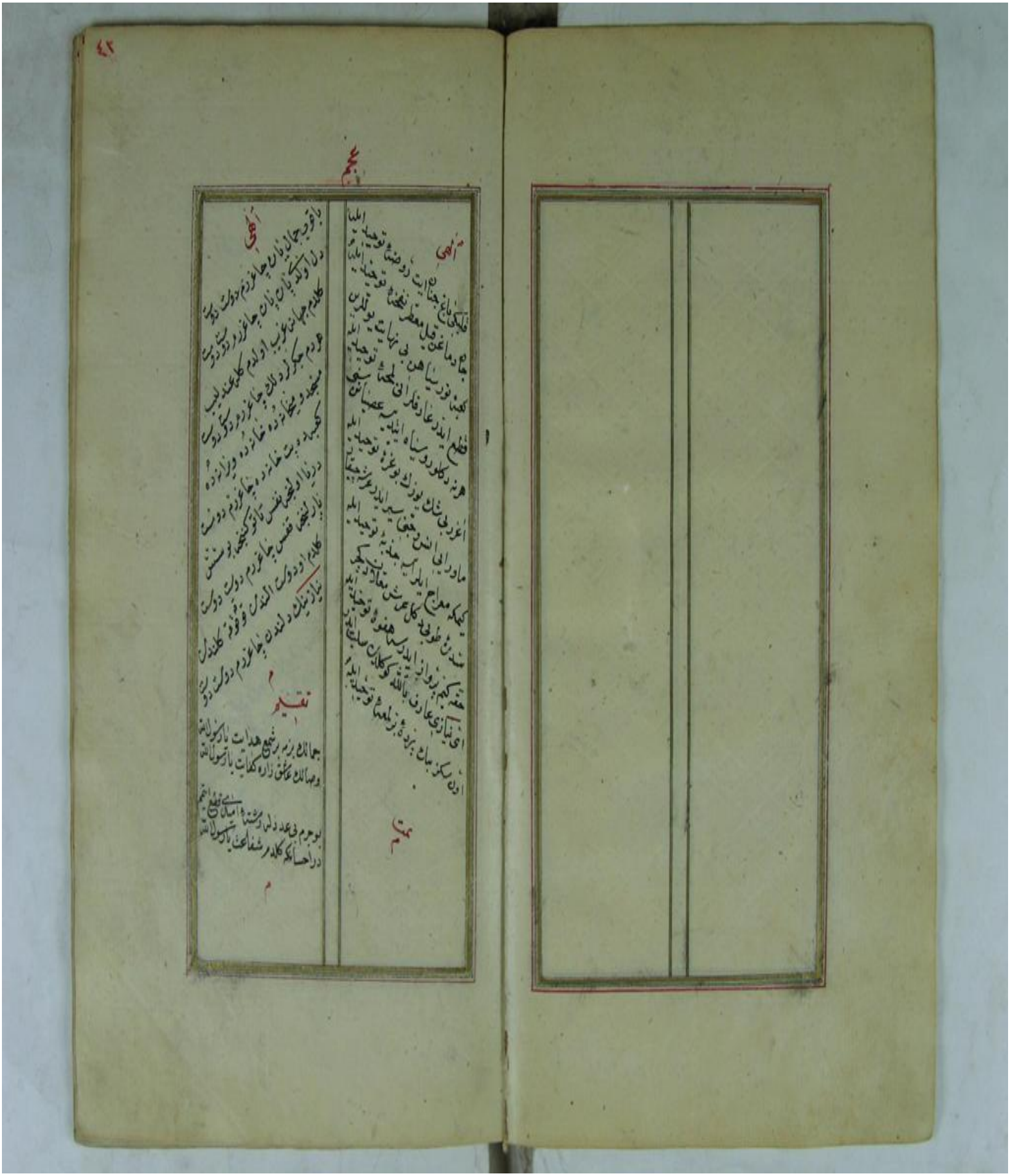

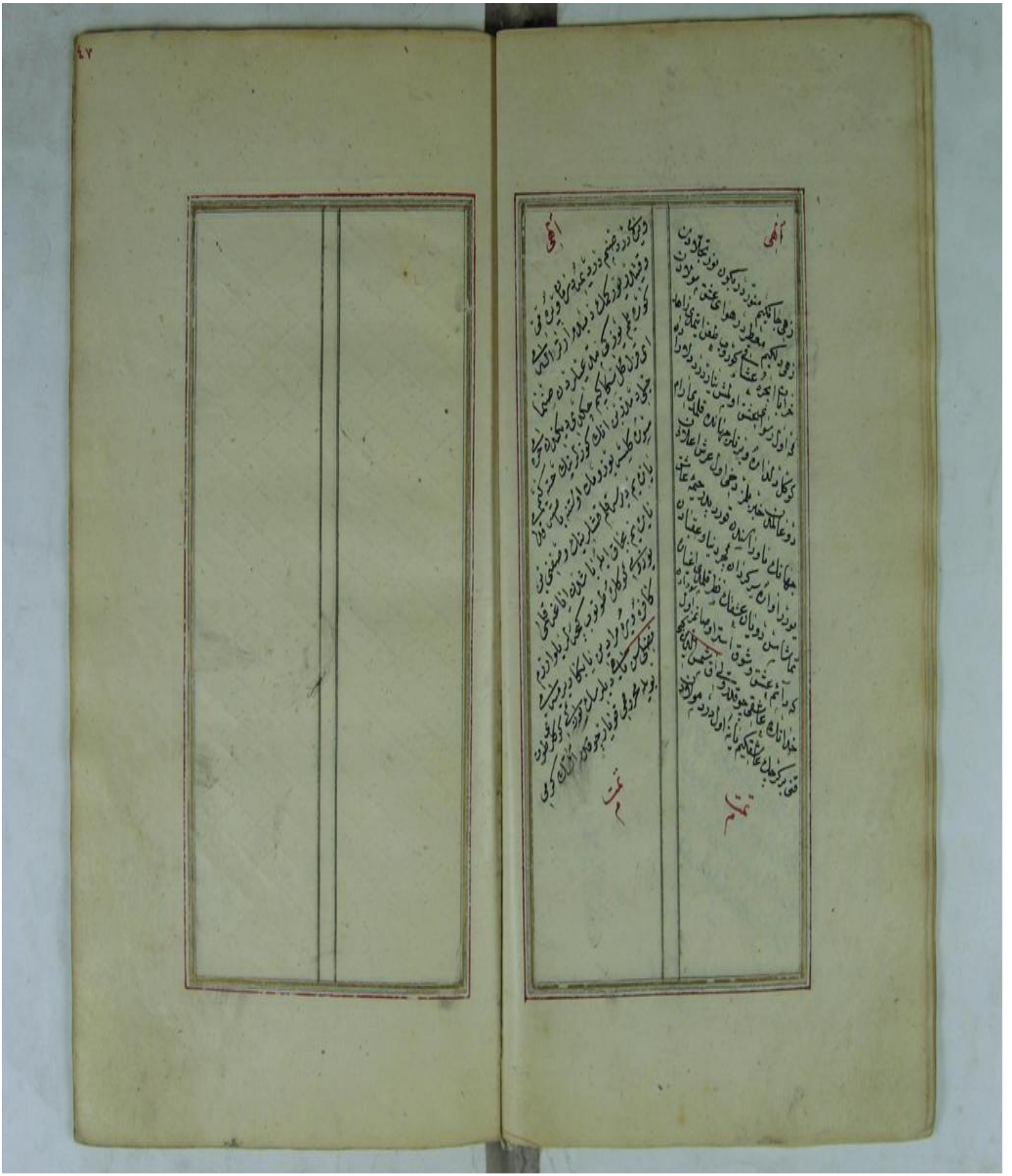

50a 49b

حجاز

58a

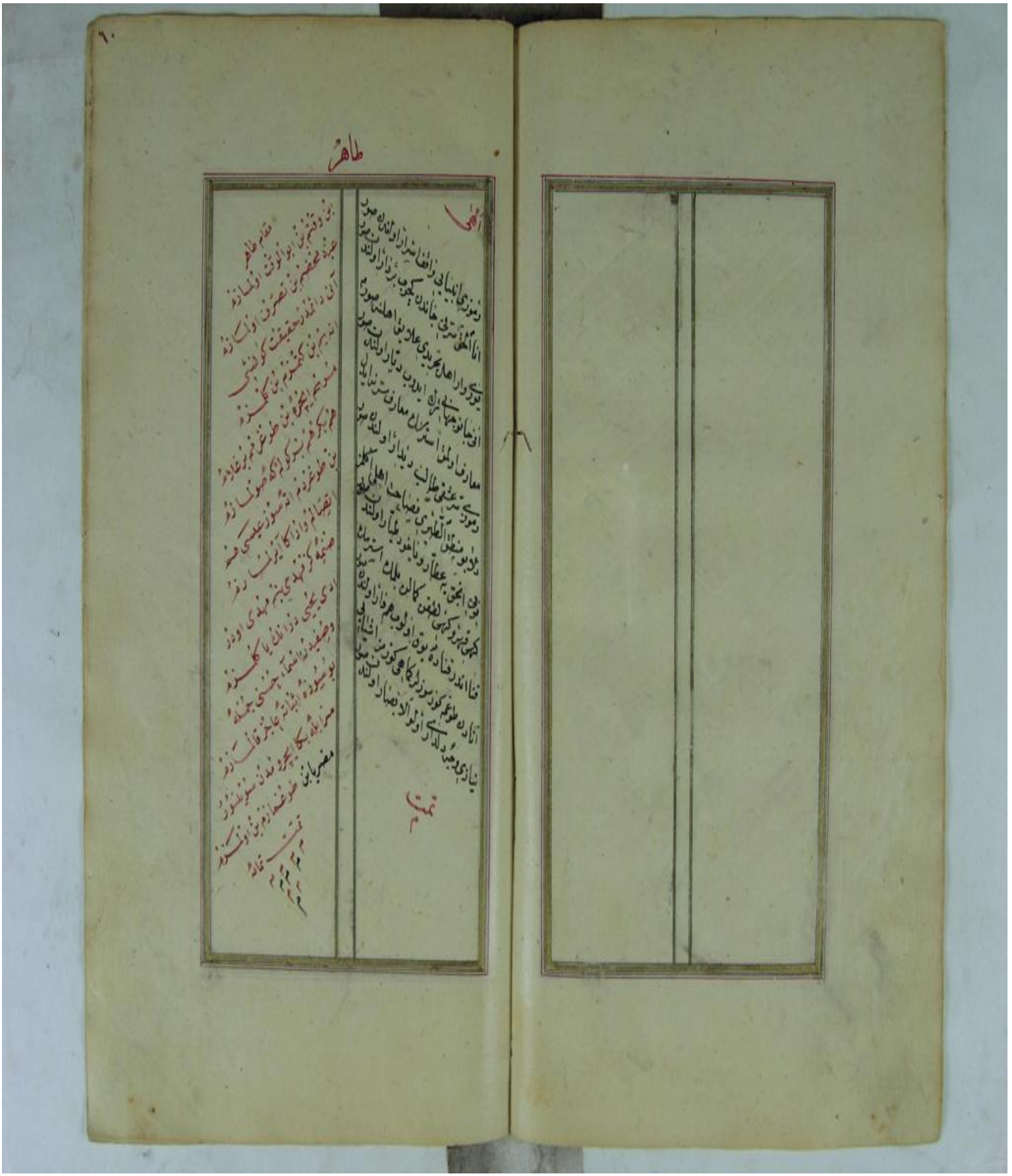
57b

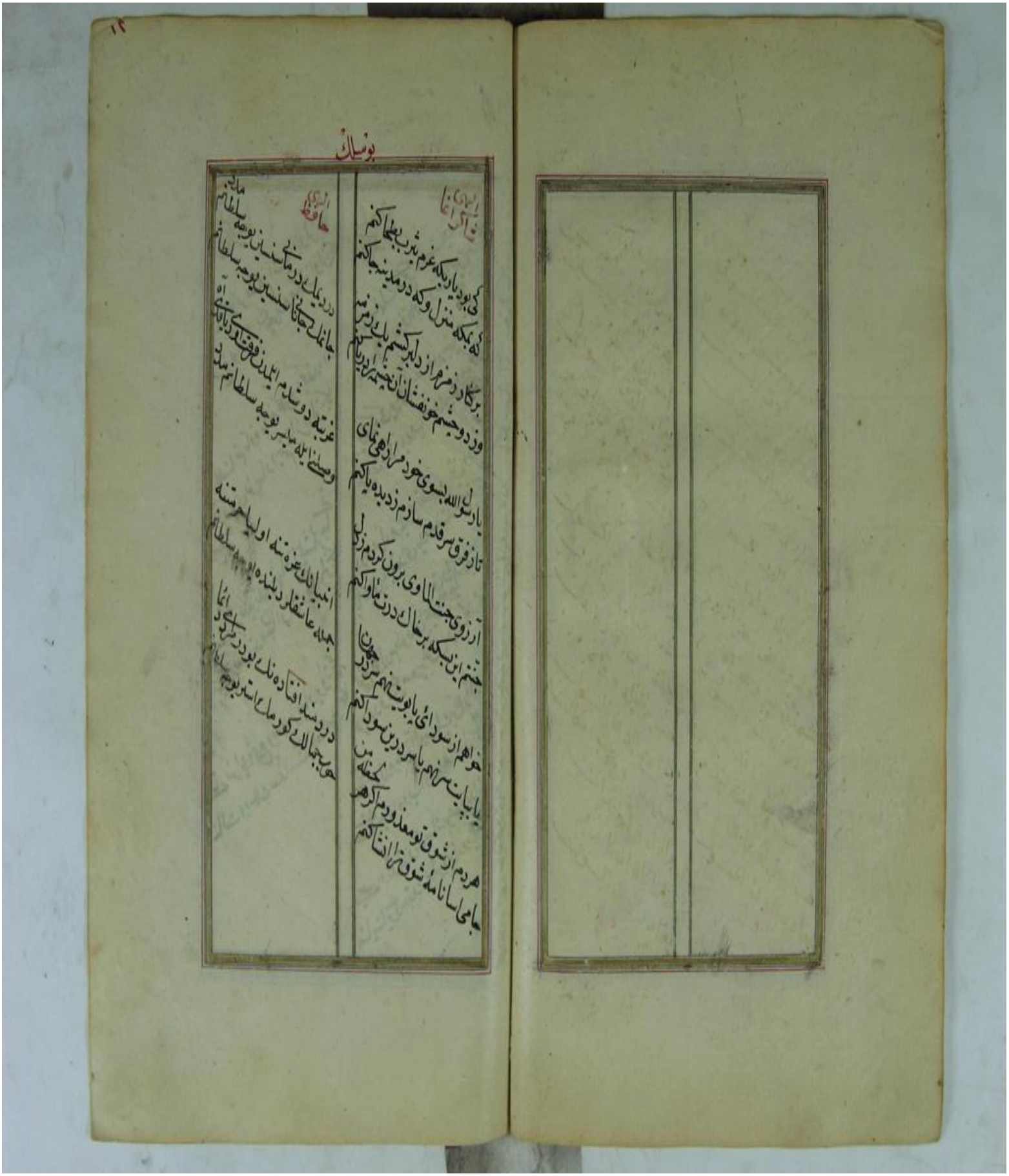

59a

58b

بوسلیک

ای صبا نکهتی از کوی فلانم بشنو
وز دمادم سحری بوی زمانم بشنو

حافظ

در دیار دگران بی سر و سامانی چند
چند جانا سخن آشنایان بشنو

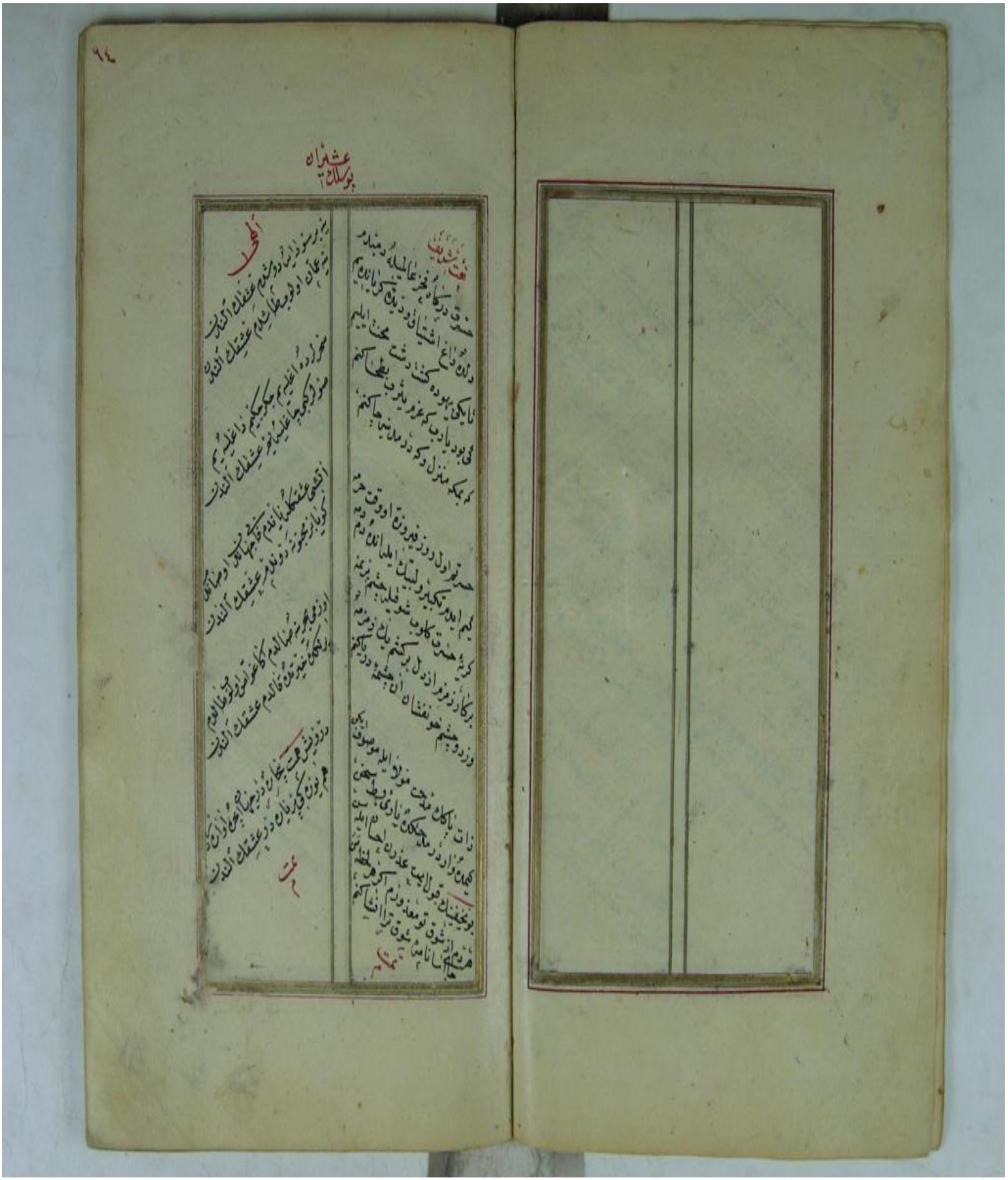
غربتم دور مدار از در خود یا رب زود
وصلت ایله میسر بوجه سلطانم

انبیا را همه غمخوار امتند اولیا را همه دلبند عاشقان

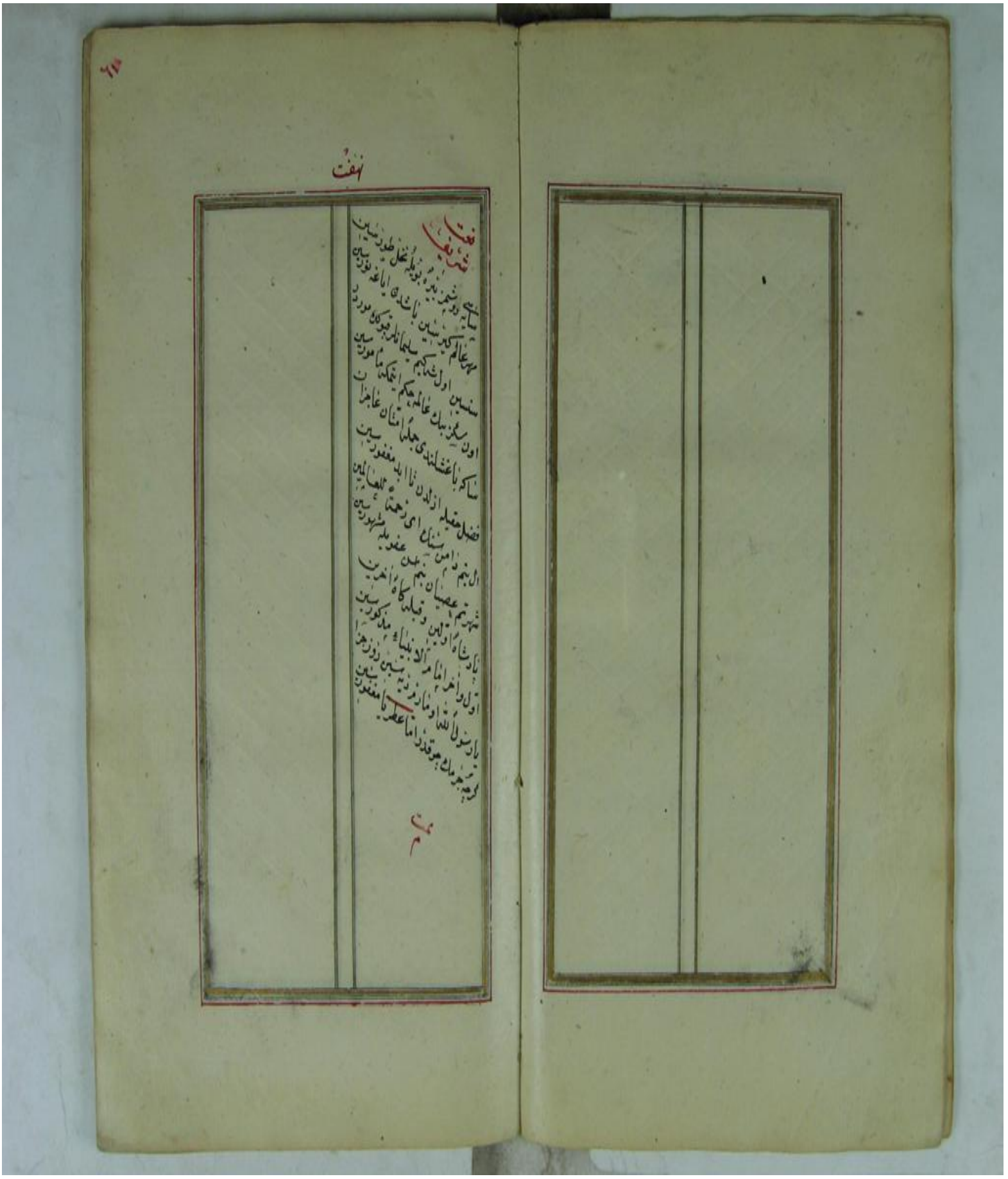
جمله عاشقان دلبنده بوجه سلطانم

دردمند افتاده تنگ بودر مرگ دوا
حیف جمالک کور ماری استر بوجه سلطانم

عراق

فرخ شریف

جمالین فلکساکه عاشقانه ندر دیار رسول الله
سرکویناچ مطاف قدسیانه ندر دیار رسول الله
فلکده یمس توقیف ایلدک ادنا اشارتیله
سنا هر محوک کوندن عیانه ندر دیار رسول الله
عصاتره وعاصی لطفناک بنی اجرایلیه لطفاً تمم
بو اشارتیله اعدایی اینانه ندر دیار رسول الله
عنایت قیل بکا الله بحق نقد شفاعتله
فقیرانه مقال زیر اپاچ یمانه ندر دیار رسول الله
بو دار محنا بجه کرچه شکلدر امین اولق
در لطفناک بکا دار الامانه ندر دیار رسول الله
بتر بو عاقباه عقلت اجره مسکون اولیون
عزیز اپاچ عاصی لطفیاتیه اونانه ندر دیار رسول الله

اهلی

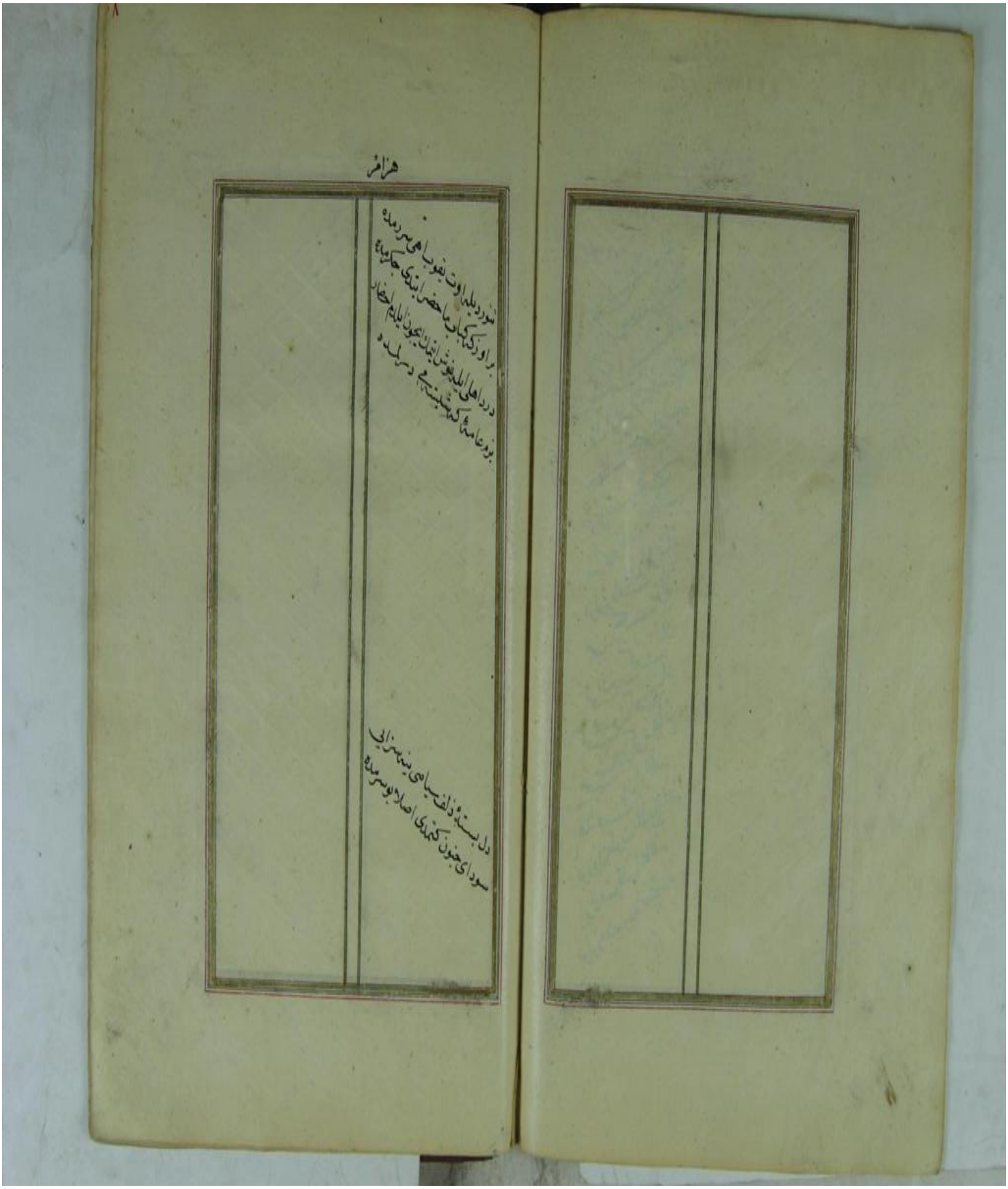
طلاحقناک روکنی دردنه دنیا دایه
انلک جوکن اوزه ذره نوزه هیچ همتایه
عاشقناک معشوقی نوله دردکه اوقه یادام
ارتر انلک دنیادم آراده بخدا یاپه
ارض وسمح استه نیلک کاملک کیمه قیمت
عرشکه شبه کلکده بروکیمک ایچون
عاصیلک غمکوار زیر عالیلیاعمالیلیس
عفوقوه نلقی ملوث اولمه انلک مایه
کوکه مانع اولیه بیضه سیلطانلک یقیلدی
مصرا کیل فیض اقدسی قوزاولکه کیمه

هزاهز

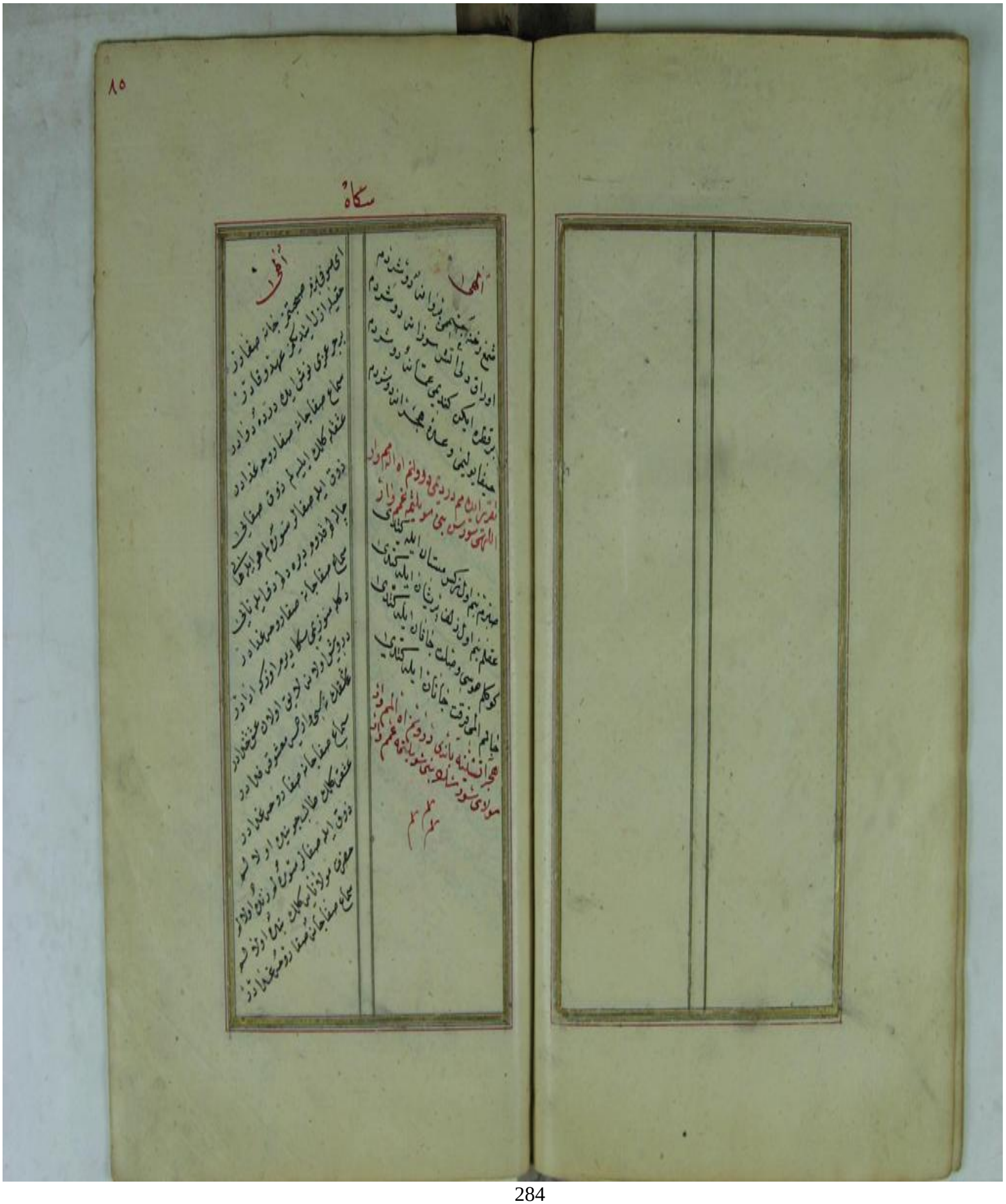
تو در دیار اوت بقوب اهی سر دمده
بر او رک کباب ما حضر اینک جگر دمده
در دا اهلی ایلدیغوش انجمان ایجون ایام اختیار
بزوعامتک کمی شیشه می دمیلده

دل بسته ذلف سیاهی بنه سرزاید
سودای جنون کیمدی اصلا بوسر مده

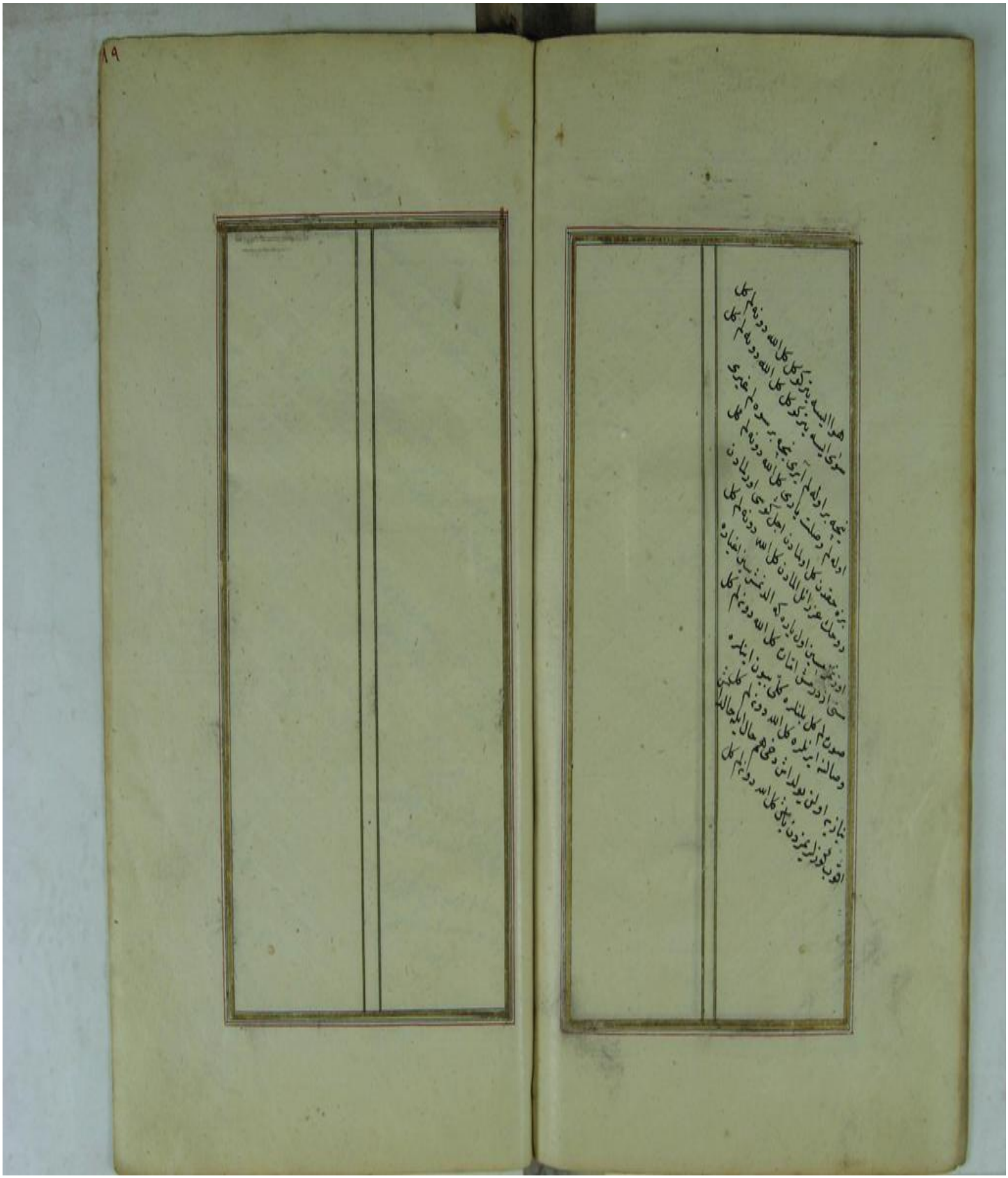

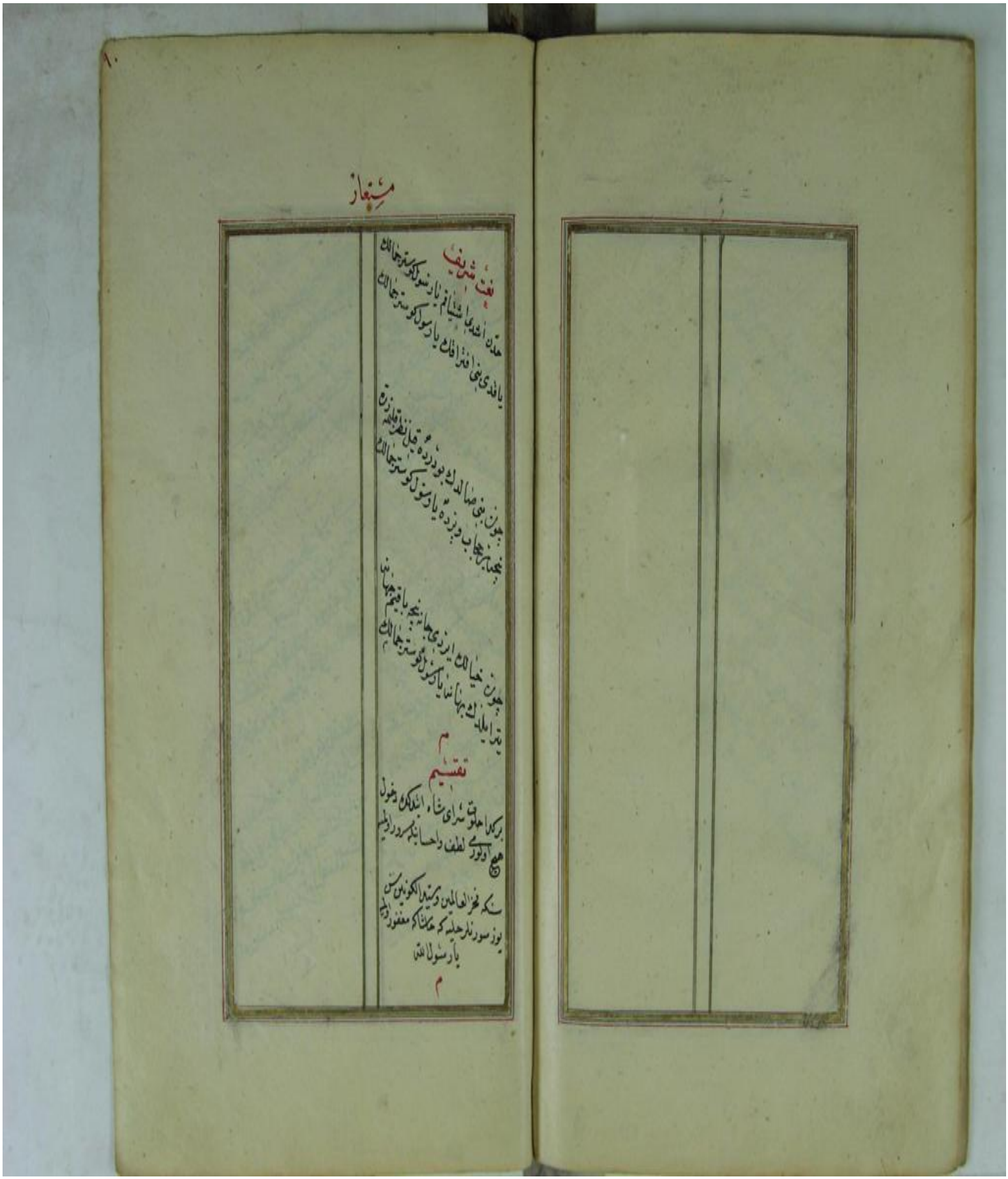

مستغاث

نعت شریف

حمدة الله وما شاء الله یا رسول الله یا فدی بنی افتراق یا رسول الله صلعم جمالك

چون بنی صالدی بودرده قبل نظر قیلمز ده

پنجه بر حجاب ویرده یا رسول الله صلعم جمالك

چون خیالك ایرمدی جانیمجه یا قیلمز جهانی

یتر امیلدی جهانی یا رسول الله صلعم جمالك

تقسیم

برکه اهلوتی سرای شاه ابدکدن دخول

هیچ دیورکی لطف واحسانکه سزاوار دیمیم

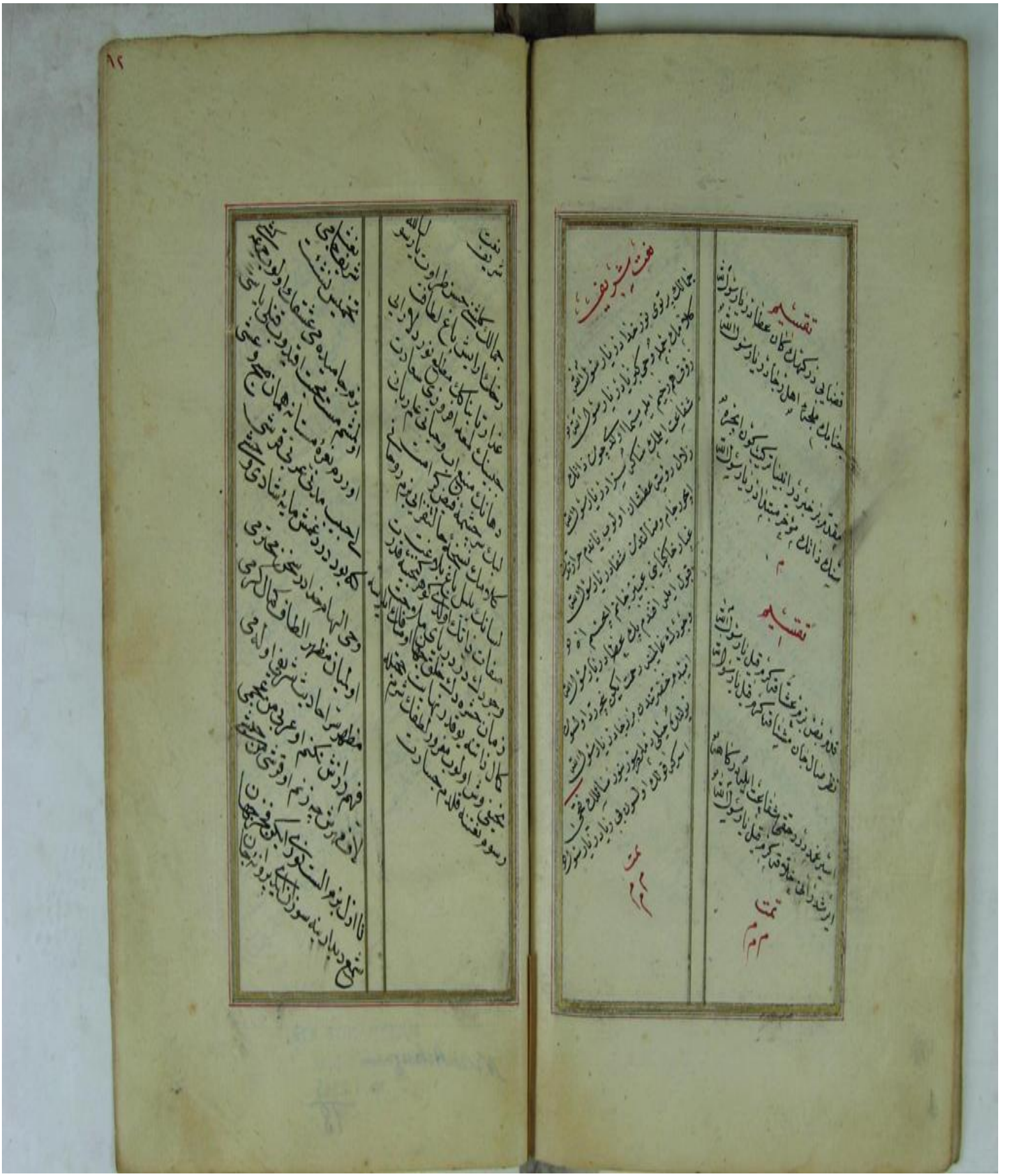
سنکه فخر العالمین وسید الکونین سن

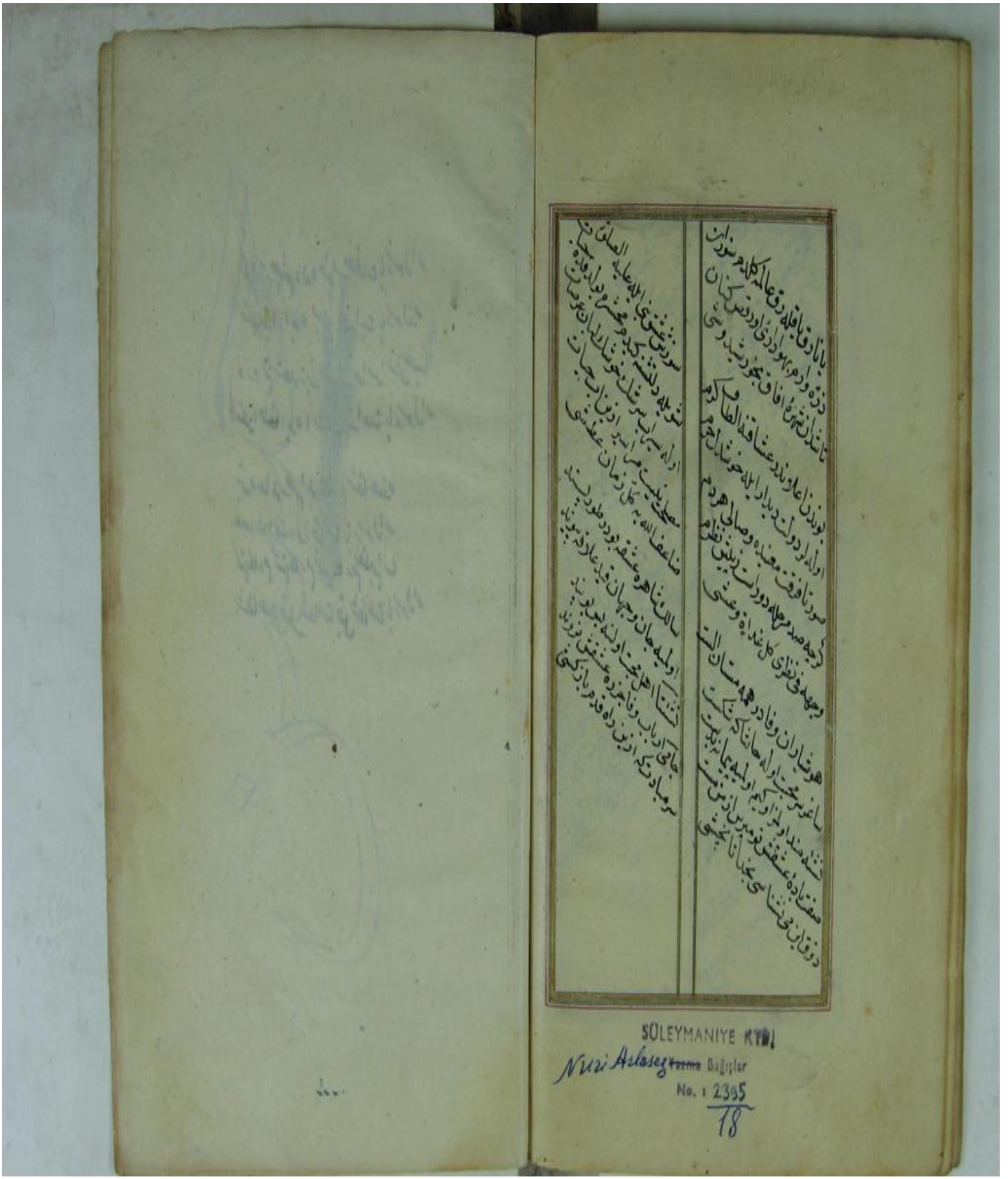
یوز سورمز امیدیم که حقکده مغفور دیمیم

یا رسول الله

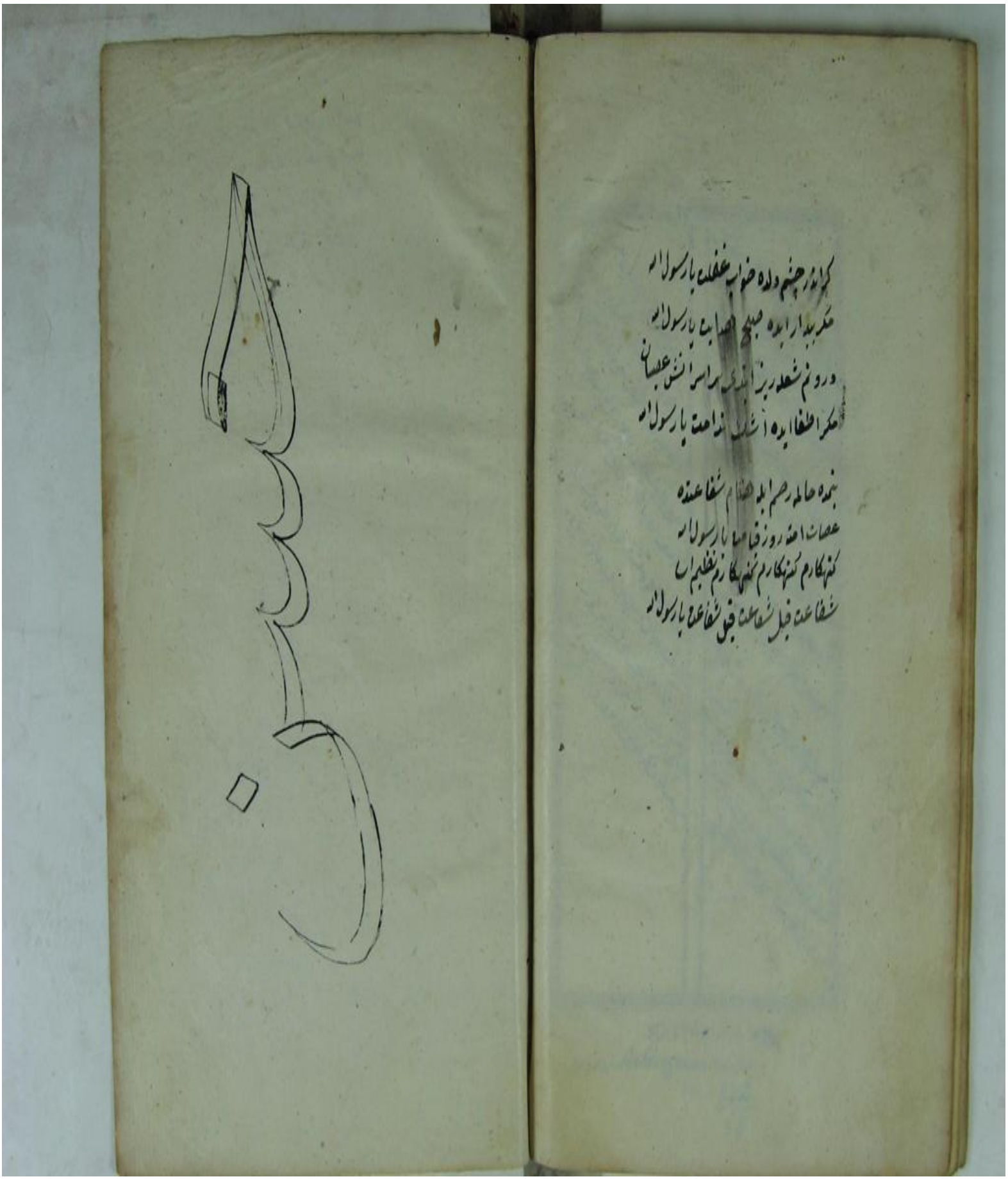
م

SÜLEYMANİYE KTP.
Nuri Arlasez Beğişlar
No. : 2395
18

کرا بود چشم و دله خواب غفلت یا رسول الله
مگر بیدار ایده صبح قیامت یا رسول الله
درون شعله ریز آتش سراسر آتش عصیان
کجا اطفا ایده آتش ندامت یا رسول الله

بنده حامد رحم ایله هنگام شفاعتده
عصات امتده روز قیامت یا رسول الله
کنه کارم کنه کارم نفسی کارم نظیرم یوق
شفاعت قیل شفاعت قیل شفاعت یا رسول الله